
מעריב
סופשבוע
תשרי, תשמ"ט 7.10.1988
שגעון
האופנועים,
עכשיו תופעה
חברתית
הביוב, הפוליו ומה
שבניהם. תחקיר
בבת־ים, עם
מועמדי העבודה.
מסע גיבוש
מלון "חוף קטיף".
היה חלום
שחק נכון ותרוויח
P+1%
$+6%
מדד + 4.5%
3:0 לזכותך.
חסכון המאפשר לך לשנות את ההצמדה
מידי 4 חודשים, לפי בחירתך וללא עמלה.
אתה יכול לבחור מידי 4 חודשים את מסלול ההצמדה הנכון והכדאי לך:
● למדד + 4.5% לשנה
● לדולר + 6% לשנה
● או לקבל ריבית שיקלית פריים + 1% (כיום 16% ריבית שנתית).
• ניתן לשנות את סוג ההצמדה עד שבוע לפני יום העסקים האחרון בחודשים: יולי, נובמבר ומרץ וזאת עבור ארבעת החודשים שלאחר כל מועד.
בכל מקרה מובטחת למשקיע תשואת מינימום של הצמדה למדד לכל תקופת החסכון.
ההפקדות במסגרת תכנית "כח תשואה רב גוני" לשלוש שנים.
מינימום הפקדה 3,000 ש"ח.
הבנק רשאי להפסיק את התכנית בכל עת.
פרטים בכל סניפי בנק לאומי, בנק אגוד
ובנק ערבי ישראלי.
בנק לאומי

הצטרפי לחוג הנוצץ של סימנס.

מדיח הכלים היחידי בעולם הפועל בשיטת ה"אל-סדק".



לאחר הדחה במדיח רגיל

לאחר הדחה במדיח סימנס המהפכני

מהי שיטת ה"אל סדק"?

במדיחי הכלים הרגילים, הכלים מודחים במים חמים ומיד לאחר מכן נשטפים במים קרים. הבדלי הטמפרטורה בין המים החמים למים הקרים גורמים לשינויים במבנה החומר, וכתוצאה מכך הציפוי של כלי החרסינה נסדק וכלים פלסטיים מאבדים מגמישותם והופכים להיות שבירים.

לעומת זאת, בשיטת ה"אל סדק" של סימנס מיכל מים מיוחד מווסת את הטמפרטורה תוך כדי תהליך ההדחה, על-ידי חימום הדרגתי של המים, ושטיפת הכלים נעשית במים המחוממים; כך נמנעים הבדלי הטמפרטורה הקיצוניים, נחסכת אנרגיה והכלים יוצאים מבריקים במיוחד ובלא כל סדק.

הצטרפי לחוג הנוצץ, קני מדיח כלים מתוצרת סימנס.

תדיראן
שירות ואחריות

חידוש עולמי

המדיח הגדול הראשון ברוחב 45 ס"מ בלבד המשתלב בכל יחידה במטבח.

לפני שאת רוכשת מדיח כלים, כדאי לך לדעת דבר חשוב:
רק במדיח כלים אחד כלי האוכל שלך לא יסדקו ולא יאבדו את הברק הטבעי שלהם - סימנס.
והסיבה פשוטה: רק מדיח הכלים המהפכני של סימנס פועל בשיטת ה"אל-סדק", המונעת פגיעה בכלים.

SIEMENS למי שיכול להרשות לעצמו את הטוב ביותר

המשביר לצרכן

9.10-14.10.88

לבני נשים

כותנות לילה
פיז'מות
חלוקים
מחוכים

כולל מוצרי האיכות St Michael
MARKS & SPENCER

15% הנחה

שמיכות כריות פוך טבעי

אחים פריד

15% הנחה

15% הנחה

מערכות פורצלן איטלקי

- לאוכל 41 חלקים
- לקפה 15 חלקים

20% הנחה

עד אזילת המלאי

יופי במקצב אישי

Helena Rubinstein

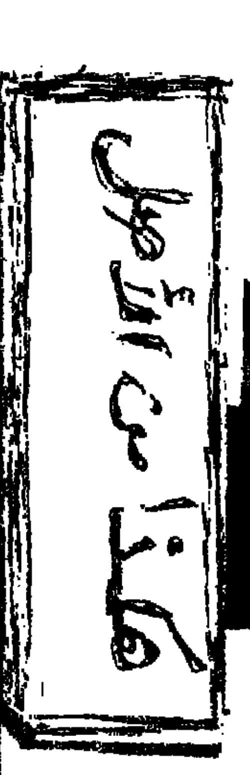
שבוע היצרן הלנה רובינשטיין

קני מוצר - זכי בשבוע קסום ואירוח בתצוגות אופנה בפריז

- פרס ראשון: 2 כרטיסי טיסה הלוך ושוב לפריז, אירוח במלון ובתצוגות אופנה
- פרס שני: 10 מערכות לבוש מהודרות לבחירתך במשביר לצרכן בסך 250 שקל כ"א
- פרס שלישי: 40 מכשירי אפליידי טריו - המכשיר ב-3 מהירויות
- ובנוסף שי לקונה ב-90 ש"ח ומעלה

ארנק מהודר בסגנון LOUIS WITTON חינם

כדאי לקנות במשביר לצרכן





סופשבוע

כ"ן בתשרי, תשמ"ט 7.10.1988

This Magazine is a Supplement to
Maariv International Edition

6 עסק מלוכלך
עמוס לבב

10 מסע גיבוש
יעל פרמלמר

14 אורחים ללילה במלון רפאים
מיכל קפרא

17 אופק אחר
יהונתן גפן

23 טיול: אל המסוע במדבר יהודה
נילי פרידלנדר

24 רק אני והאופנוע שלי
אביבה לורי (מץ)

29 שיפורים
מאיר עוזיאל

30 מרק תמורת דמעות
בילי מוסקונה־לרמן

34 לבלה גליקמן, עשה את זה כ"זהו זה"
אבי מורגנשטרן

37 לאכול בחוץ
מאר"ל

38 צבעים
יהודית חנוך

41 חיים ואוהבים
תמר אבידר

43 פנטהאוז
יגאל לב

44 אסטרולוגיה
רות אלי

46 מעריב לילדים

בשער: היא, הוא והאופנוע. לא רק כלי־רכב, לא רק אופנה, לא רק כסף, לא רק סטטוס חברתי. כל אלה ויותר. תופעה. האופנוע, באדיבות חברת דינמית. (צילום: שמואל רחמני).

עורך: עמי דור־און
סגנית עורך: דניאלה בוקשטיין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: אורלי אנשל, נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן



דמעות שאחרי. את החיסון הם כבר קיבלו. מה עוד מצפה להם במערכת הביוב? עמוד 6





שגעון, מחלה, דיבוק. טירוף האופנועים. עמוד 24

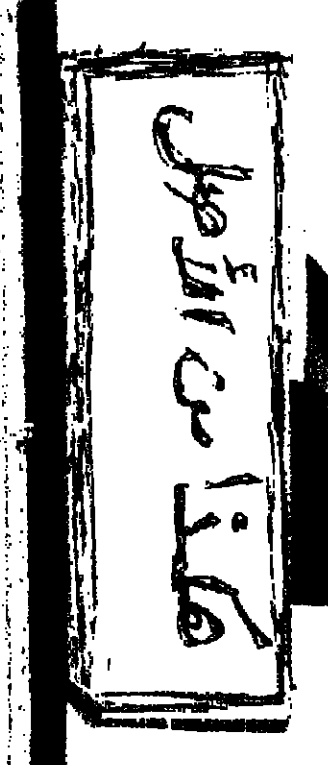
שולמית אפפל, משוררת. בן־אדם שחי לבד. עמוד 30



מגישות מהסוג הבח־ימי. יוסי ביליין לוחץ ידיים. אי־טו־טו בחירות. עמוד 10



בין החול לגלים, ליד מלון "חוף קטיף". תמונת־מצב. עמוד 14



עסק מלוכלך

בביוב יש חגיגה. כל החיידקים שבעולם, כולל חיידקי פוליו, שורצים שם כל השנה. כאשר ביוב עולה על גדותיו או כשנסדק צינור מעל מאגר מי תהום חודרים חיידקים למי השתייה. ואם מצוי במים חיידק שאיננו מחוסנים בפניו, למשל מוטציה של חיידק הפוליו, עלולה להיות קטסטרופה. מאיר בן מאיר, לשעבר נציב המים ומנהל פרוייקט הביוב הארצי: "מערכת הביוב לא מספיק טובה. אך הכבישים והחינוך בסדר? כנראה שמרצפות חדשות מעניינות יותר את ראשי העיריות. מדרכות רואים, מה שמתחת לאדמה לא"

מאת עמוס לבב
צילם: גרי אברמוביץ

אגני החימצון של גוש דן, מבט מן האוויר (למעלה). למטה – תושבת חדרה מקבלת חיסון נגד פולין (צילם יונתן שאול)

זה ביוב אינו אשם בהתפרצות מחלת הפו־ליו", טוען בלהט מאיר בן מאיר, שהיה ב־15 השנים האחרונות נציב המים ומנהל פרוייקט הביוב הארצי, כראי להקשיב לו, הוא יודע. מאיר בן מאיר ומים הולכים יחד. היום הוא יו"ר מועצת המנהלים של תה"ל (תכנון המים לישראל).

גם מים וביוב הולכים ביחד, ולפעמים פורצת קטסטרופה.

נסיון לתהות על הדרך הנפתלת העוברת מהרגע שאת ואתה מורידים את המים מתברר כנסיון מאלף. קרבנו, מעל ומתחת לארמה, גילינו עולם של חיידקים "טובים" ו"רעים", של אצות ירוקות ומים מטוהרים. וכל העסק הזה מנוהל על־ידי מהנדסים, הנוקבים בסכומים אסטרונומיים של מאות מיליוני דולרים. ביוב, הבנתי, הוא עסק מתוחכם ויקר.

לפני שנעקוב אחרי מה שיוצא מהשירותים שלנו, נאזין למאיר בן מאיר המסביר מהו פרוייקט הביוב הארצי. בתחילת שנות השבעים פרצה מחלת הכולירע בישראל ואז, כמובן, הוקם מיד פרוייקט הביוב הארצי. הבנק העולמי נתן הלוואה של 30 מיליון דולר והוחל בהקמת מכוני טיהור, ובראש וראשונה – פרוייקט הטיהור של גוש דן. עד אז, מסביר מאיר בן מאיר בלשונו העסיסית, זרם הביוב אל הים. "עד לפני שנה וחצי קלט הים [illegible] 60 מיליון קוב ביוב גולמי מדי שנה. אם אכן הביוב הוא המקור לפוליו, הרי כל תושבי גוש דן צריכים להיות היום פגרים".

לא שבביוב אין חיידקי פוליו. יש ויש. ואפילו כל ימות השנה. ותמיד. בביוב שורצים כל החיידקים שבעולם, שאם לא כן, זה לא היה ביוב אלא מי מעיין זכים. השאלה היא אם הציבור מחוסן בפני כל פגעי הביוב. והאם מי הביוב מחלחלים למים המגיעים אלינו מהברז? קורה שמי ביוב מגיעים למי השתיה. לכך יש מספר אפשרויות. האחת: כאשר ביוב עולה על גדותיו, מחלחל ומגיע למאגרי מי שתייה כמו בארות; השניה: כאשר נסדק צינור ביוב המצוי מעל מאגר של מי תהום או מקור מי שתיה אחר.

כאשר זה קורה חודרים למי השתייה חיידקים מכל הסוגים. במקרה כזה קיימות שתי אפשרויות: או

(המשך בעמוד הבא)

לחוף שרתון הפופלרי של תל אביב זרמו בעבר 60 מיליון קוב ביוב גולמי מדי שנה

(המשך מהעמוד הקודם)
שאנו מחוסנים כנגד חיידקים אלה ואז לא נחלה, או שיימצא חיידק שבפניו איננו מחוסנים – למשל כמו מוטציה של חיידק הפוליו – ואז נחלה.

חיידקי הפוליו שנתגלו בביוב של אור־עקיבא לא הפתיעו את מאיר בן מאיר, כשם שלא יפתיעו אותו חיידקי דיזנטריה ושאר מרעין בישין שחוגגים שם. היום, אגב, אין למתרחצים בחוף שרתון ממה לחשוש. כפי שעוד יתברר להלן, זהו חוף נקי חך אחרי שמתקן הטיהור של גוש דן החל לעבוד, בהשקעה "צנועה" של כשמונים מיליון דולר.

בכן, עד שהופיעה הכולירע לא היה פרוייקט ביוב ארצי. הביוב הוסדר ומוסדר בארץ על ידי חוק הביוב שעליו מופקדים משרד הבריאות, נציב המים (שתפקידו למנוע את זיהום המים) ומשרד הפנים. כל מי שעוסק בשפכים מדבר על טיהור וסילוק, לפי הסדר הזה. אך בל יטעה אתכם המינוח. גם אחרי הטיהור, ה"מוצר" שיוצא בסופו של התהליך מהווה עדיין מפגע סביבתי ובריאותי שיש לסלקו.

"אלה לא המוצקים", מבהיר מאיר בן מאיר. "מצד אחד נכנסים שפכים, הכוללים גם מוצקים, ומהצד השני, בסוף התהליך, יוצאים קולחים האמורים להיות מטוהרים. אבל גם אז הם מכילים גורמים מזהמים. הראיה היא שאותו משרד בריאות, המנסה היום להטיל את האחריות לפוליו על הביוב של אור עקיבא, אוסר אפילו להשקות ירקות במי קולחים".

בכרמיאל, למשל, מספר מאיר בן מאיר, יש מתקן טיהור טוב, ולמרות זאת הניחה שם המועצה צינור באורך של 15 קילומטרים, כדי להרחיק את מי הביוב המטוהרים עד לשוחת־מושב־יודפת. מדוע? מפני שהמתקן עומד מעל מאגר של מי תהום. "אפילו לביוב מטוהר אסור להגיע למקורות מים", מזהיר מאיר בן מאיר, ומודרן להבהיר: "אפשר לטהר שפכים לרמה של מי שתיה. מתקן הטיהור של גוש דן מייצר מים באיכות שתיה שלא למטרות שתיה. כלומר – גם אחרי שהקימו שם מתקן בעלות של שמונים מיליון דולר, עדיין לא מרשים לשתות ממימיו".

מאיר בן מאיר, תושב יקנעם, אינו מתעצל, מזמין אותנו למכוניתו ומוביל אותנו בחשיכה לראות את מתקן הטיהור של יקנעם, השוכן בלב שדות הכותנה. באור הירח המתוגבר באורות המכונית אנו מבחינים בשני אגמים צלולים. אפנו, למרות שהוא מתאמץ, אינו קולט כל ריח. לא הרחק משם נמצאים שני כורות שיקוע שבהם רובצים המוצקים. משאבה מעבירה את המים מלמעלה אל שני האגמים, שהם גם אגני חימצון, ומשם מועברים המים לשדות הכותנה הסמוכים.

"הביוב מגיע למתקן הטיהור. את פעולת הטיהור עושות בקטריות שמעכלות את החומר האורגני", מסביר מאיר בן מאיר. "הבקטריות הללו זקוקות לחמצן ולאור. באגני החימצון הפתוחים הן מקבלות אור והמצן מהטבע. במתקנים המיכניים מוסיפים חמצן באמצעים מיכניים. המתקן היחידי בארץ שעושה זאת הוא המתקן של גוש־דן".

למעלה – אברהם זכאי, מנהל פרוייקט הביוב של גוש דן. למטה – המהנדס יעקב שיינברג (מימין) ושלום שבתאי ראש מועצת אור עקיבא

אבל יקנעם העניה צריכה להסתפק בטבע. "נכון, ביוב הוא סיפור מסובך יותר מאשר אנו מתארים לעצמנו כשאנו מורידים את המים", מחייך מאיר בן מאיר. "כאשר הוקם פרוייקט הביוב הארצי על ידי משרד הפנים ונציב המים הקודם, מנחם קנטור, הכוונה היתה לייעד את המתקנים הקטנים־הפשוטים לישובים הקטנים יותר ולהשתמש בהם לחקלאות, ובישובים הגדולים והעירוניים להקים מתקני טיהור מורכבים ויקרים יותר".

כאשר חתך מאיר בן מאיר את הסרט בטקס חנוכת מתקן הטיהור של חורה, הוא אמר: "אני מתכבד לחנוך מתקן שאף פעם לא יעבוד". היום הוא מסביר שחשב שהמתקן המשוכלל פשוט גדול על עיר קטנה כמו חורה. עתה מתברר כי צדק, אך לא לגמרי. המתקן של חורה עובד בחלקו. ראש העיר, יחיאל כהנא, מתחנן כבר שנים לעוד מיליון וחצי דולר שחסרים לו כדי להפוך את המתקן לכמעט מושלם.

"התנגדתי להקמת מפעל יקר, אך הדאיגה אותי יותר הפעלתו השוטפת היקרה", מסביר מאיר בן מאיר את חוסר החגיגיות של דבריו בטקס חנוכת המתקן. "טענתי שחורה לא תוכל להטיל אגרות והיטלים בהיקף שיכסה את הוצאותיו של מתקן כה יקר (הוצאות של 20 אלף דולר בחודש). זו היתה דוגמה מובהקת לטוב ביותר שהוא אויבו של הטוב. אבל למה להתמקד רק בחורה? מתקן הרבה יותר משוכלל הוקם בצפת חרף התנגדותי הנוראית. אני ביקשתי להכניס את הביוב של צפת לתוך צינור סגור ולהוליכו עד אדמות קודירה ליד גינוסר, ושם להשקות עצים מאגנים פתוחים. משרד הבריאות תבע להקים מתקן שהתוצר שלו יוכל לזרום בנחל עמוד בלי לסכן את המטיילים הרבים. אחר־כך באה רשות שמורות הטבע והתנגדה למתקן טיהור. והתוצאה? התוצאה היא שהיום יש בצפת גם מתקן טיהור וגם צינור. זהו אבסורד! זהו נזם זהב באף חזיר"!

> בן מאיר. "קולחים אמורים להיות מטוהרים. אבל גם בסוף התהליך הם מכילים עדיין גורמים מזהמים ונאסר להשקות בהם ירקות"

מיכאל גרברג, מהנדס הביוב והמים בעיריי[ת] צפת, אומר שמתקן הטיהור דווקא כן עובד, ואפי[לו] מוציא מים מטוהרים. נכון שעיריית צפת העניה ל[א] יכולה להחזיק אותו, אז היום חברת "מקורות" ש[...] זאת ומוכרת את המים להשקיה. "זהו אחד מהמשוכללים בארץ", אומר המהנדס ומודה שיש [...] בעיות. כמו הבוצה, למשל. הבוצה, או "מסה ביולוגי[ת]" בלשון המומחים, הם החיידקים ששקעו בתהליך הטיהור. מהחיידקים הללו, הלא הם ה"פועלי[ם]" המסורים העובדים בביוב ומחסלים את המוצקים [...] כפויי הטובה, צריכים להיפטר בסופו של התהליך. חל[ק] מהחיידקים מוחזר לביוב כדי להמשיך בעבודה, א[ך] יוצאת ממנו מסה עצומה וצריך להיפטר ממנה. "ש[...] הייבוש שאמורים לסנן את הבוצה לא מתפקדי[ם]" מודה המהנדס גרברג. "הם מהווים מטרד לצפ[ת] ולסביבתה. אנו זקוקים לעוד מאה וחמישים אלף [...] כדי להקים מתקן שייבש את הבוצה".

מאיר בן מאיר אומר שעשו מהביוב של[...] לעזאזל. "מדוע משרד הבריאות מאשים א[ת] הביוב?" הוא מלמד עליו סניגוריה. "ברור שבביוב יש וירוסים. השאלה היא אם אנחנו מחוסנים. כנראה שכן, אחרת כל אותם אלפים שהתרחצו בחוף שרתון עד שאברהם זכאי הגיע, הי[ו] צריכים להיות היום מתחת למציבות. נכון, מערכ[ת] הביוב בארץ לא מספיק טובה. אבל מערכת הכבישי[ם] טובה? ומערכת הבריאות טובה? ומערכת החינוך הגבו[הה] טובה? כנראה שלראשי ערים חשוב יותר להציג מרצפות, מאשר את מערכת הביוב התת־קרקעי[ת]. אותה לא רואים. את המדרכות רואים".

אותו אברהם זכאי, שמאיר בן מאיר ממליץ עלי[ו] בחום, הוא מנהל פרוייקט מפעל הביוב המיכני ש[ל] גוש דן. כל מה שאנו מוציאים, סליחה על הביטוי, עובר תחת ידיו. סיור עם אברהם זכאי בפרוייקט של[ו] מותיר את המבקר המום ופעור פה.

נתחיל במספרים: שבע ערים (פתח־תקו[ה], בני־ברק, רמת־גן, גבעתיים, חולון, בת־ים ות[ל] אביב־יפו) מזרימות 260־280 אלף מטרים מעוקבים ש[ל] מים מדי יום (חצי מהכמות של המוביל הארצי). מיליו[ן] ורבע תושבים מייצרים את הכמות האדירה הזו, ולכ[ך] יש להוסיף את המפעלים השופכים כמות המקבילה לכמות ששופכים עוד 300 אלף תושבים, שלא לדבר על "תרומתך" של לוד, רמלה, קלקיליה, מחנות צבא
(המשך בעמוד 10)



יצחק אלישיב (לפנים), אלי בן־מנחם ויוסי ביילין (משמאל בתמונה). יום שלם של לחיצות ידיים. אם ירצו הבוחרים, הם ישבו בכנסת הבאה.

מסע גיבוש

הם פשטו על בוחרים ביום חול דביק במיוחד בין חג לחג. בנצי, מזכיר מועצת הפועלים, בסמכותיות של מ"פ בסיירת, חילק את החבר'ה לקבוצות והצביע על היעדים המרכזיים: בנק־הפועלים, השקם, ההיפר־מרקט, הטיילת. והחבר'ה המתעוררו. עם המועמדים החדשים של מפלגת העבודה לכנסת הבאה, במסע ארוך, מיוזע, ומזמן ידיים מרוב לחיצות לתוך הלילה הבת־ימי. המטרה: לפגוש את העם ולנסות לשכנע אותו להצביע מערך. וקצת גיבוש קבוצתי גם לא יזיק.

מאת יעל פז־מלמד צילומים: בני גלוד

בנצי מתעקש על השם "דבוקה". כמו בצנחנים, הוא אומר, תוך שהוא גוער בפרופסור שמעון שטרית על ההפרעה ומסביר לו שכאן זה לא אוניברסיטה. שטרית, תאמינו או לא, משתתק. מאיר תת היה אוהב את זה. בנצי ממשיך בתדריך, מסביר שהכוח יתחלק לשלוש דבוקות, וכל דבוקה תכלול כמה מנשות נעמ"ת, כמה חברה מהנוער העובד בחולצה כחולה (והיא עולה) וכמובן – המועמדים החדשים. אחר־כך, בסמכותיות של מ"פ בסיירת, הוא מחלק את החבר'ה לקבוצות ומסביר את היעדים המרכזיים: בנקהפועלים, השק"ם, ההיפר־מרקט, הטיילת.

הדבוקות מתארגנות במהירות. הכנות קצרות ומתבקשות, קצת בלגן כמו לפני כל יציאה למשימה שמעורבים בה יותר משני אנשים, והחבר'ה יוצאים לדרך. ושלא תהיה שום טעות. זו בפירוש לא הדרך הנכונה. ההפך הוא הנכון.

כאן המקום להסבר קצר על מהות המקום והיום והמשתתפים: ביום חמישי לפני שבועיים, מיד אחרי הצום הגדול, יצאו כל המועמדים החדשים לכנסת ברשימת מפלגת העבודה למסע ארוך ומפרך בעיר בת־ים. משהו בנוסח "יום

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

בישוב" שהחל בשעות הצהרים ונגמר בשעות הלילה המאוחרות.

היו שם, בין היתר, יוסי ביילין, אלי דיין, אלי בן־מנחם, לובה אליאב, חגי מרום, גדליה גל, איציק אלישיב, רענן כהן ואברום בורג שעזב מוקדם כדי להתעמת עם רובי ריבלין בירושלים. והיו שם גם יוסקה קסטל, האיש עם השפם, שרוצה "לקחת" את בת־ים בבחירות לרשויות המקומיות וכמובן בנצי שהזכרנו קודם, ושהמרחק בינו לבין מפקד סיירת אינו ניתן לגישור. בנצי הוא מזכיר מועצת הפועלים בבת־ים, בשנות החמישים שלו, איש נמוך וחייכן שמסתובב בסובארו ישנה בין השיכונים הצפופים של נחלתו ואין בן־אדם שהוא לא מכיר ב"עיר שלו". לבנצי, כך אני מבינה, יש קשרים טובים במפלגה, בעזרתם הצליח להיות הראשון שזכה בביקור המועמדים החדשים, תפארת מפלגתם בבחירות הקרובות.

כמו טיול ברחוב עם אמא

זה החל כשלוש שעות לפני החלוקה לדבוקות ביום רביק במיוחד באחד המלונות החדשים של הטיילת הבת־ימית. בבוקר השתתפו כולם בפגישת מרכז המפלגה, ובשעות הצהרים צנחו ישר על ארוחת־צהרים סטנדרטית של בית־מלון. אחר־כך נפגשו באחד מאולמות של המלון עם מה שבנצי הגדיר בגאווה "השמנת של בת־ים": מנהלי בתי־ספר, מורים, אנשי ציבור. אחד אחרי השני עלו המועמדים החדשים על בימה קטנה, כל תנועה שלהם מצולמת בווידאו, כל הגה מוקלט. בהתרגשות וברעננות, כאילו לא אמרו את הדברים עשרות פעמים קודם לכן וכאילו לא אכלו זה עתה ארוחת־צהרים דשנה, הביאו בפני השמנת הבת־ימית את תמצית הקמפיין של מפלגתם. זן חדש של פוליטיקאים, עם אקצנטים מארבע כנפות תבל, מדברים בשפה שכל אחד יכול להבין.

הקושי הגדול בשלב זה הוא לאתר מי הוא מי. רוב המועמדים כל־כך צעירים וחדשים, שגם למי שמתעניין בפוליטיקה אין רבע מושג במי המדובר. אחרי־כן, כשהם יטיילו ברחובות העיר מוקפים נשים טובות מנעמ"ת, הן תיראנה לעוברים ושבים כמו חבורה של אמהות שלקחו את הילדים לקניות. לך תדע שאלה – אם ירצו הבוחרים – יהיו מי שישבו בכנסת הבאה. אני, למשל, מצאתי עצמי רצה אחרי מישהו שהייתי בטוחה שהוא אלי בן־מנחם, זה המכונה נציג השכונות. כל מלה שיצאה מפיו רשמתי, התפלאתי איך ייתכן שהוא לא לוחץ ידיים ומחייך. עד שהגיע אלי בן־מנחם האמיתי והתברר לי ששפכתי זיעתי המקצועית לשווא.

את השלב הראשון של הפשיטה על בת־ים מסיים בדברים נרגשים ובגרון ניחר מהופעותיו בחוגי־בית יוסלה בר־ציון. אחסוך מכם את המאמץ שבניחוש: מדובר בחבר קיבוץ רעים ששם משפחתו הקודם כוסקילה, ד"ר ומרצה לפילוסופיה ומחשבת־ישראל באוניברסיטת בן־גוריון, מקום ארבעים ברשימה. הוא מדבר בלהט כצנלסוני על־כך שירוחם ומצפה־רמון הן האום־גוני של שנות החמישים על־כך שהליכוד גזל מעדות המזרח את גאוותם על המעשה החלוצי הזה. קולו הצרוד מתגבר והוא כמעט נשנק מהתרגשות כשהוא אומר: "אנחנו, בני עדות המזרח, חלק מהאפופיאה של העם השב למולדתו. אנחנו אמרנו כן לגורדון, לא לייאוש הברנרי".

זה טוב. זה עובד. הקהל מרותק. סיום דבריו של בר־ציון מלווה בתשואות רמות. כשהוא חוזר למקומו רבים לוחצים את ידיו. אבל בנצי לא נותן לחגיגיות להשתלט. הוא מקפץ על הבימה הקטנה ומכריז: "חברי־הכנסת נשארים במקום. ראשי הקבוצות והמלווים מתאספים יחד". לכל השאר הוא מורה בתום ורק לדאוג שמי שצריך – יישאר לשבת. הנוכחים קמים ומתחילים ללחוץ ידיים בתודה לחיים אושרי, גם הוא ממועצת הפועלים, שעומד בפתח כמו אבי הכלה, רק בלי הצ'קים. יומו הגדול, בלי ספק.

חברי־הכנסת, ראשי הקבוצות והמלווים עוברים לאולם אחר, מתיישבים סביב שולחנות מסודרים בצורת חית, שותים כוס קפה ושומעים את בנצי אומר: "היתה לנו פה עכשיו המנהיגות של העיר בת־ים. אתם הימממתם אותם. הייתם פנטסטיים".

בסופר, בין העגבניות לחלב

צריך לראות את יוסי ביילין מתרוצץ בין העגלות בסופר־מרקט, לוחץ ידיים ומנסה לתפוס סמול־טוק עם עקרות־בית קשות־יום, כדי לרדת באופן סופי ומוחלט מהרצון לנסות להיות אי־פעם חבר־כנסת – למי שיש, כמובן, רצון כזה. ביילין נמצא בדבוקה עם יצחק אלישר מאזור ועם אלי בן־מנחם. אלישר, דרך־אגב, מתפקד כאילו נולד בסופר־מרקט. טופח על כתפיים עייפות, מרביץ חיוכים, מברך בשנה וטובה וחג שמח בטבעיות של כוכב טלוויזיה.

איך שנכנסים לסופר־מרקט הקריר מהחום והלחות האיומה של הרחוב, מקפצת לעבר המועמדים המנהלת בתיה, אשה גדולה וחמה שמרגישה נפלא במגרש הפרטי שלה. היא רצה לעבר המקרופון שמכריזים בו בדרך־כלל על מבצעי־מכירות ומודיעה בתגיגיות על נוכחות האורחים הנכבדים. אחר־כך היא עוברת לאידיש, לנוחיות הקהל. סרט איטלקי לא יכול להיות יותר איטלקי מזה. עם סיום דבריה באידיש, עוזבים הלקוחות לרגע את אחיותם בעגלות ומוחאים כפיים.

יוסי, איציק ואלי מתגודדים סביב דוכן הבשר, שומעים את טרוניותיה של קשישה שרוצה רק עבודה ושיתנו לחיות פה בשקט. היא לא בדיוק יודעת מי מפריע לה במילוי המשאלות הצנועות הללו, אבל לבסוף מחליטה שטוב להטיל את זה על המערך. שיהיה. השלושה מקשיבים לה בסבלנות. הם באמת נחמדים. עוד לא קילקלה אותם השררה. גם ביילין, המבוכה שלו כמעט מעוררת רחמים.

"לא קשה לך המעמד הזה?"

"כבר עברתי דברים יותר קשים", הוא אומר.

אחר־כך יאמר אחד מן המארגנים שביילין קצת עצור. בעיקר, הוא יסביר, זה היה מורגש בבנק־הפועלים.

ובדרך עצרו גם בבנק הפועלים

כן, בדרך לסופר עברו המועמדים בסניף של בנק הפועלים, לחצו ידיים לפקידים וללקוחות הרבים שהשתרכו בין החבלים השומרים על התור. אחת המלוות מנעמ"ת ביקשה מהפקידה פוית שתבוא להכיר את המועמדים החדשים, וזו תקעה בה מבט קשה, מעוצבן. מנהל הסניף העמוס לעייפה הסביר לפמליה על החידושים והשיכלולים האחרונים של סניפו, והם הקשיבו לשיעמום הזה בהתעניינות של מתלמדים שעוד מעט יחלו לעבוד בבנק.

חמש אחרי־הצהרים, רחוב בת־ימי, חום איומים. דוכנים של הליכוד מפוזרים בשטח, מחלקים כובעים מניר ומינשרים אינספור, ילדים צורחים, אמהות עצבניות, אוטובוסים פולטים עשן שחור. בתוך התפאורה הבלתי־אפשרית חוו עוברים מועמדינו, לוחצים ידיים, מסבירים מי הם, מציעים לעוברים־ושבים להצביע מערך. אפילו בשיחות פרטיות, אחרי הבטחה שמה שיגידו לא יפורסם, הם אינם מוכנים לומר איך הם מרגישים באמת. ואי־אפשר לברוח מן המחשבה הטורדנית: מה סוד הקסם של הבניין ההוא בירושלים, עם השער הדקורטיבי ומנורת שמונת־הקנים? מה מביא אנשים לרצות כל־כך לשבת בכסאותיו, לעמוד פעם בכמה חודשים על דוכן הנואמים הקטן שלו ולדבר בפני אולם ריק?

בחלק אחר של העיר, על שפת־הים, שוחה לובה אליאב כמו דג בין ההמונים המיוזעים הלוחצים את ידו. בדבוקה שלו גם שמעון שיטרית. בת־ים היא לא בדיוק "עיר של מערך", ובכל זאת מתקבלות הדבוקות באהדה רבה ולובה, במיוחד, ממש באהבה. מה שמוכיח שבמאון החיבה שרוחש הציבור לנבחריו לפעמים גם המעשים נלקחים בחשבון, לא רק העמדות הפוליטיות. שטרית גם הוא נראה די מרוצה מהעסק, יש בקהל אפילו כאלה שהפרצוף שלו נראה להם מוכר. נשות נעמ"ת העליזות ממלאות את משימתן בכוונה מלאה, ורק החבר'ה מהנוער העובד לא בדיוק מבינים מה רוצים מהחיים שלהם.

יוסקה קסטל מוביל בגאון את הקבוצה של לובה ושיטרית, ובאותה הזדמנות גם הוא לוחץ ידיים. אין הרבה זמן. סדר־היום צפוף מאוד. צריך עוד להיות בשק"ם ובהיפר ולהספיק להגיע בשש בערב למרכז הטלפונים.



בבית הקפה (שמאל), בעת ההתכנסות במלון (למטה) ובסופר (שמאל רחוק). היו שם, בין היתר, יוסי ביילין, אלי דיין, אלי בן־מנחם, לובה אליאב, חגי מרום, גדליה גל, איציק אלישיב, רענן כהן ואברום בורג שעזב מוקדם.

בתיה הגישה קפה ועוגיות

דירה קטנה וחמה באחד משיכוני הרכבת של העיר. שני מאווררים מנסים, בלי הצלחה, לצנן מעט את הנוכחים נוטפי־הזיעה. מדי פעם מבקש צוות הטלוויזיה הישראלית קצת שקט, מדליק פרוז'קטורים ומצלם. החדר נראה כמו כיתה בבית־ספר. שישה־שבעה שולחנות קטנים שבמקום ספרים מונחים עליהם טלפונים חדשנים של בזק. זהו מרכז הטלפונים של המפלגה בבת־ים. מכאן יצאו חמישים אלף שיחות אל אזרחים בעיר במאמץ לאתר את הצפים שביניהם. די הרבה אותרו. המועמדים מתבקשים לשנס מותניהם ולנסות לשכנע את הצפים לשחות לכיוון שלהם. כל אחד קיבל סלסל מפלסטיק ובתוכו דפי מחשב עם פרטי המתלבטים. רעש מחריש אוזנים, עשרות אנשים בחדר קטן.

בתיה מנעמ"ת עם כמה חברות מגישה קפה עם עוגיות ושתיה קרה. בתיה, כמו בנצי, כמו חיים אושרי, הם החיילים האפורים – ובין בחירות לבחירות גם אלמונים – עליהם נשען המנגנון האדיר הזה. הם האנשים שעושים את העבודה בשטח, ויש כמותם בכל מפלגה, בכל עיר. מעניין אם יש מי שמוצא זמן וסבלנות להגיד להם לפעמים איזו מלה טובה. בתיה, אשה גדולה וחמה ועדיין עם מבטא דרום־אמריקאי למרות כל שנותיה בארץ, דואגת כמו אם מסורה שלא יהיה מי שהקפה והספרייט יפסחו עליו. מאחר לשני

היא עוברת עם עוגיות יבשות, מסלקת כוסות מלוכלכות, מוסיפה דפי מחשב לסלסלים, מכוונת את המאוורר לעבר מזיע זה או אחר.

אלי דיין: "אסתר? שלום לך, אסתר. שמי אלי דיין, אני ראש עיריית אשקלון ומועמד המערך לכנסת. אני מבין שאת מתלבטת בעד מי להצביע. יש משהו שיכול לשכנע אותך להצביע מערך? לא, אל תעבירי לי את בעלך. אני רוצה לדבר איתך. לא, למה אני צריך לדבר עם בעלך? אני רוצה להבין מה ההתלבטות שלך. שלום, אתה בעלה של אסתר? אה, אתה מצביע ליכוד, אבל אני מבין שאשתך מתלבטת. האם הפעם אתה לא שוקל להצביע בעד שמעון פרס, בתור מנהיג שהוציא את העם מלבנון, שמטפל בבעיות כלכלה...".

רענן כהן: "שושנה, שלום לך שושנה. מדבר רענן כהן, אני רוצה לנסות לשכנע אותך להצביע הפעם מערך...".

חגי מרום: "... האם נבחרת של עשרים מועמדים חדשים וצעירים לא נותנת לך תחושה שאפשר לתמוך הפעם במערך? לא, אל תעבירי לי את בעלך, אני רוצה לדבר איתך...".

יוסלה בן־ציון: "... את מסכימה שנדבר רגע על ההתלבטות שלך בעד מי להצביע? מה מפריע לך לשים הפעם את היד על הפתק של המערך?... בן כמה הבן שלך? בן שלוש? אני מבקש ממך לא להבהל, אבל אני רוצה שתדעי שהבן שלך הוא בן מיעוטים. כן, כל ילד בישראל שהוא למטה מגיל שמונה הוא במיעוט, כי יש יותר ילדים ערבים מאשר יהודים, אם מתיחסים לארץ־ישראל כולה...".

פתאום פולחת את האוויר צעקה של איציק אלישיב: "אבל אנחנו בנינו את המדינה הזו".

"אסתר? שלום לך, אסתר. שמי אלי דיין, אני ראש עיריית אשקלון ומועמד המערך לכנסת. אני מבין שאת מתלבטת בעד מי להצביע. יש משהו שיכול לשכנע אותך להצביע מערך? לא, אל תעבירי לי את בעלך. אני רוצה לדבר איתך".

יוסי, איציק ואלי ליד דוכן הבשר מקשיבים בסבלנות לקשישה שרוצה רק עבודה ושיתנו לחיות פה בשקט. הם באמת נחמדים. עוד לא קילקלה אותם השררה.

מהות הדמוקרטיה על שפת הים

חשיכה גמורה יורדת על העיר בת־ים. פקקי התנועה מחלישים דעתו של אדם. אורות כחולים מנצנצים מאלפי תריסולים פתוחים, אנשים במכנסיים קצרים מנסים לתפוס קצת בריזה מן הדירה של השכן. מועמדי המערך שועטים לעבר השלב האחרון: חוגי בית. יוסי ביילין עזב. עלה לירושלים להגשת הרשימות. גם לובה כבר איננו. התחייבויות קודמות. גדליה גל מהמושבים מקבל תדריך אחרון על חוג הבית שלו, יוסקה קסטל מאיץ בשטרית. "חגי, אתה הבנת איפה אתה צריך להיות?"

8.30 בערב, מועדון הכותנה על שפת הים. שולחנות מעץ על מדרכה מטונפת, שלטים מכריזים על כוריה תוצרת בית. לא מקבלים צ'קים. יש גם מוס שוקולד. בקצה הקפה־פאב הזה, ליד דלפק ההגשה, מרימים ראש בגאווה הדגל הכחול־לבן והדגל האדום. שולחן שקודם שתו עליו בירה מתכסה במפה, מקבל מיקרופון, נהפך לשולחן הנואם. נשים לבשו בגד־חג, שמו אודם ומחרוזות פנינים, לקחו את הבעל ובאו לשמוע את פרופסור שמעון שטרית מדבר על מלחמה ושלום, חוסיין ובעיות כלכלה. וגם עונה על שאלות. כמה שיותר, יותר טוב.

הליכוד מציב משמרת מחאה. טנדר ישן מכוסה בסיסמאות של סיירת הנצחון ורק הליכוד יכול. יושבי הקפה העליזים קצת מודאגים. מה יהיה אם הם יפריעו. באחד השולחנות מתפתחת שיחה על מהות הדמוקרטיה. מישהו חוזר ואומר כמעט בכפייתיות: "ארץ חופשית. כל אחד יכול לעשות מה שהוא רוצה".

"נכון", מאשרים יושבי השולחן. "שרק לא יפריעו".

כל אורח חדש שמצטרף לחבורה מאלץ את המדברים לחזור ולומר אותם משפטים. ושוב יש הנהוני הסכמה. ורק שמעון שטרית עוד לא הגיע, למרות שסלביו אמר "לאנשים שלו" להיות בשמונה בדיוק. לא נורא, אפשר קצת לבלות בינתיים, לשתות כוס קפה. מה רע?

איך לנהל את המדינה יותר קל

באותו זמן בדיוק מדבר רענן כהן בפני כעשרים איש בדירה שבנצי אירגן בה חוג בית. אין מפלט מהשכנים. מאיפה שלא מסתכלים רואים שכנים. שוב מלחמה ושלום, חוסיין, בעיות כלכלה.

דוגמאות לשאלות:

גבר: "הייתי רוצה לשאול איך אפשר לצמצם, שיהיו פחות רשימות לכנסת, כדי שיהיה אפשר לנהל את המדינה יותר קל?".

גבר: "על עניין הבטחון. הייתי רוצה לדעת מה התוכנית של הליכוד?"

אשה: "ועל זה שהחיילים משתחררים ואין להם בכלל עזרה. מה יש לך להגיד על זה?"

גבר: "חוסיין כביכול נסוג ופרש מכל העסק. אתה חושב שהוא־יבוא ויעשה סיכון להתחיל עוד פעם הכל?"

אשה: "איך אתם תעזרו לאנשים שרוצים להביא עוד ילדים, בשביל שלא יהיו פה יותר ערבים מיהודים?"

וכך הלאה, וכך הלאה.

בקצה אחר של העיר, "מועדון החברה" של נעמ"ת, מסודר מאוד, נקי, עציצים, פוסטרים על הקירות. איציק אלישיב מנסה לשכנע 15 אנשים בנכונות הדרך. בוטח מאוד בעצמו, קול עמוק וחזק, מאורעות היום הארוך לא ניכרים עליו. "האמינו לי", הוא חוזר ואומר למעגל הקטן הסובב אותו, "האמינו לי, במידה שיהיה לנו רוב בממשלה הבאה, אתם תופתעו מכמות היוזמות המדיניות".

והקהל מאזין לדבריו, פה ושם יש הנהונים, ואז שואלת אשה אחת: "ועידה בינלאומית, מה עם ועידה בינלאומית? אתם בעד או נגד?"

היסמין נתן ריחו והחוויג' גם

בשיכון עמידר, בענן ריח משכר של יסמין, יושב אלי דיין עם כארבעים מתושבי השכונה, רוב הגברים חובשי כיפות. הוא מדבר איתם על יוזמות שלום והם רוצים לדבר על בריכה בשכונה. וגם זה לא כל־כך פשוט. חלק רוצים מתנ"ס – וחלק בריכה. וגם שירותים קהילתיים אחרים לא כל־כך פועלים בשכונת עמידר, ובעירייה אין עם מי לדבר, או מדברים עם דיין.

והוא, בעשר בלילה, בסבלנות אין־קץ, מאזין לכל הטרוניות המקומיות של התושבים שמתווכחים בינם לבין עצמם ולא יכולים להחליטו בריכה או מתנ"ס. אחרי־כן הוא מנדב להם כמה טיפים מנסיונו כראש עירייה ותוזר להעביר את המסרים של מפלגת העבודה. ריח קפה עם חוויג' נמהל בריח היסמין, איפשם נוכחים כלבים, המארח עובר בין הנוכחים עם בורקס.

בעשר ושלושים לערך מסתיים חוג־הקפה במועדון הכותנה. הרגלים מורדים, גם הכרזה על פריצת הדרך, המפה מוסרת מן השולחן. בחוץ מתווכחים תומכי המערך עם אלה של הליכוד והתחיה. לא משהו מיוחד. הגרונות לא ניחרים, הידיים לא מונפות בהתרגשות, פה ושם נשמעת הקריאה: "בגין לשלטון".

"שכנע אתכם שטרית?", אני שואלת זוג שלוב־זרוע על המדרכה ליד הקפה.

"הוא נחמד דווקא, באמת נחמד".



אורחים ללילה במלון רפאים

מלון גוש קטיף הלך בגדול. ג'קוזי, סוסים, אגם מלאכותי, דקלים ים. כמעט הוואי. מהחלום נשארו חובות של מיליונים, כונס הנכסים משפשף ידיים. אומרים שהאינתיפאדה אשמה, וגם הסוכנות. פתאום המלון עושה את עצמו פתוח. קבוצת חובשי כיפות באה להתארח כאקט הזדהות. "המים לא זורמים", מודיע אורח מאוכזב. את החשמל בשביל הטלוויזיה לוו מסוכת המציל. היה מלון?

מאת מיכל קפרא צילם: ראובן קסטרו

במלון "חוף קטיף", גוש קטיף, חבל עזה, 114 חדרים לכנבנים, שמש חמה, חול פושר, רוח קרירה, מים ככה־ככה. האלטרנטיווה המקומית להוואי, רצה המלון הזה להיות. לא מתקמצן באמביציות. הלך בגדול. ג'קוזי, סוסים, אגם מלאכותי, בריכה, סאונה, דקלים, ים. עשר דקות מהתרופת תקבל שני דקלים, שלווה, דג אפוי, וגלים קטנים. היזמים, ישובי גוש קטיף, כבר חזו בדמיונם סונסטה מקומית עם סלבריטי'ס, משהו כמו: התארחו אצלנו כבוד הנשיא, רמבו, ופרנק סינטרה. חלומות היו, בלי עין הרע.

שנה וחצי אחרי, חול המועד סוכות. זוג מירושלים. דיאלוג:

מה עם הג'קוזי?

אין ג'קוזי.

אין ג'קוזי?

אין.

אבל היה.

יש ג'קוזי אבל הוא לא פועל. אין חשמל.

אז למה אתה אומר שאין. יש."

חוץ מ"מישמיש", הסוס שממשיך לתפקד ולהטיל את מימיו ברעש מעורר השתאות, מנוטרלים הג'קוזי והסאונה והחשמל בכלל. בסך הכל מלון בן שנה וחצי, ואיזה צרות. שילוב אבסורדי קצת של הסוכנות היהודית והאינתיפאדה דפקו שם את העסק. שילוב קטלני. הסוכנות לא עמדה בהתחייבויותיה הכספיות, הריבית צמחה, והאינתיפאדה הרחיקה אנשים מהחוף בעל היומרות א־לה־הוואי. במספרים: חובות של 14 מיליון שקל. בחוקים: כונס נכסים זמני. במציאות: מלון סגור, שעושה את עצמו פתוח למשך יומיים.

ביום רביעי שעבר, חול המועד סוכות, החליטה קבוצת משפחות משכונת רמות שבירושלים, חובשי כיפות סרוגות, אידיאליסטים במובן הפוליטי הישראלי, להגיע למלון ללילה אחד כאקט הפגנתי נגד סגירתו. הרימו טלפון למלון ואמרו – "באים". ובאו. המלון עשה דיל זול עם האורחים, קנה מהר אוכל, איוורר את החדרים, בנה סוכה, העיקר שההפגנה תהיה מושלמת. כשהגענו החניה היתה מלאה. ממש תדהמה.

כמעט הוואי. ביחוד אם עוצמים את העיניים בדרך. אם לא רואים את הצבא, את שיירי הצמיגים השרופים, את מחנות הפליטים, את פקק המכוניות הערביות הממתינות לביקורת. צריך גם לסתום אוזניים: לא לשמוע את קול הפגיעה של כדור חי, או כדור פלסטיק, או פצצת גז, או מכת אלה. ולא לקרוא עיתונים: כמה נהרגו היום? שניים, שלושה? כמה נפצעו? מי יודע. חבל ארץ קשה. במלון קטיף אומרים,

יהונתן גפן

אופק אחד

(מעין סיכום, באמצעות לוויין)

אחרי שהיינו עם אחד, ארץ אחת וצבא אחד, עכשיו יש לנו גם לוויין – אופק אחד. אנחנו לא לבד. עדיין לא ברור אם הלוויין הזה הוא תעלול בחירות או התעללות בבוחרים, לוויין תצפית או לוויין ריגול, אבל הוא כבר שם, מצלם אותנו. אופק אחד רואה אותנו כל הזמן. לפי העתונים, הלוויינים הללו יכולים לצלם כל עצם על פני האדמה, בגודל של כדור טניס.

ואתם יודעים מה זה אומר.

זה אומר שהוא יכול לצלם לכם את הביצים.

אז אל תפסיקו, אל תפסיקו לחייך למצלמה הנסתרת.

ואני מאוד מקווה שמלבד הלוויין יש גם איזה אנתרופולוג שרואה אותנו ורושם את הערותיו. משום שלדעתי אנחנו תופעה, ואין עוד עם כזה. תאמינו לי – עם משהו אנחנו. עם משהו משהו. משהו משהו משהו, אפילו. אין עוד עם כזה, וכנראה גם לא יהיה. ואני לא תמיד יודע אם אני צריך להיות גאה או להתבייש, לצחוק או לבכות, להישאר או ללכת.

אנחנו מתביישים וגאים, חילונים ודתיים, לא שומרים מצוות אבל מקפידים על הפולקלור, ואם מישהו יסע ביום כיפור, אפילו באמבולנס, הוא יחטוף אבנים על הראש, כאילו לא מספיק לנו האבנים בשכם. ההיסטוריה היא מעגל סגור, ואם מישהו חושב על זה, אנחנו בהחלט קרובים לתקופת האבן, אחרי תקופת הנאבוט וגילוי הראש. בקרוב נהיה קופים. יסגרו אותנו בכלובים בגן צ'רלס קלור בת"א, וכל העולם יבוא לראות איך אנחנו עושים על האש מנגלים.

והלוויין מצלם.

באמת שאינני מבין את כל מבוערי הנפש האלה שמבקשים מאנשי המנגל לפנות את המקום לתפארת פרוייקט הטיילת וראש עיריית תל־אביב. מתאים לנו לעשות על האש. זה אנחנו במיטבנו. המנגל על הדשא המשומנני בגן קלור יפה בעיני פי אלף מהפסל הנוצץ של אגם בכיכר דיזנגוף, משום שהפסל של אגם לא משקף אותנו, וגן־קלור וריח הטיגון – זה אנחנו, האמיתיים, בלי מסיכות. אנחנו לא עם קינטי, אנחנו עם מנגלי, נדבקים וצועקים. אז תנו להם לטגן בגן קלור, ואם הם רוצים – תנו להם גם את אגם דיזנגוף. אם כבר יש להם שם, צריך רק להביא סיחים וסלטים וברכה מהבאבא סאלי.

עם משהו אנחנו. עם משהו משהו. וטוב לדעת שמישהו רואה אותנו מרחוק, צופה, מרגל ומצלם. טוב שיש לנו את הלוויין הזה, אופק אחד, שהליכוד שלח, המערך יחזיר אותו, כמו שהוא החזיר אותנו מהבוץ הלבנון, באמת תודה רבה, וצחק המחזיר. והבוץ של שם אמנם קיבל אותנו בזרועות פתוחות.

מה שעובר על העם הזה (עם משהו) בשבוע אחד, לא עובר על עמים אחרים באלף שנה. קחו לדוגמה את השבוע של סוכות. דרך אגב, אני גם לא מכיר שום דת אחרת הכופה על מאמיניה לצאת מהבית לשבוע, טראנספר זמני שכזה. לשהות שבוע בסוכה, שבדרך כלל נראית כמו מלונה עם שיפורים, לחטוף לולב בעין ולראות את המשחקים האולימפיים בין האתרוג ל[illegible] החובש. בתוך הסוכה יש טלוויזיה שכבר מזמן נכנסה לשבעת המינים, ובטלוויזיה נסים קיוויתי כל הזמן.

וכשנסים קיוויתי הולך לישון, אנחנו רצים מהר לבית המרקחת הקרוב, משיגים חיסון נגד פוליו, בפרוטקציה, כי לא לכל אחד נותנים. חתיכת עם אנחנו. המחוסנים מנגבים משפחותיהם את טיפות המונסטר־פוליו היקרות, ורצים כמו משוגעים לפסטיוואל [illegible] או לפסטיוואל עכו, לסהרנה או לתימניאדה, או לצעדת ירושלים, מתמלאים תרבות ופולקלור, רצים בחזרה לסוכה, מספיקים בקושי לשמוע את סיסמת הגיוס הפומבי שלנו, ורצים הלאה. אני לא אתפלא אם במקום החיסון נגד פוליו הם נתנו לנו את הסטרואידים האנאבולים המופלאים הללו של בן ג'ונסון, ואולי גם אותנו יפסלו בסוף, ביחד עם השייטים ששטו ביום כיפור, ואופק תפס אותם לא צמים, ולכן הם אכלו אותה.

אבל אפילו אופק אחד כבר יודע: את השתן שלנו כבר אי־אפשר לבדוק, הוא עלה לנו לראש. אופק אחד כבר מכיר את הראש שלנו, ואם הוא יכול לצלם כדור טניס, בטח אין לו שום בעייה לצלם גם את החבר'ה מגבעתי מבקשים מהעתונאי הערבי בעזה שיעמוד על ארבע וינער כמו חמור, ואחר כך הם מכים אותו באלות ובחוטי־חשמל, ולסיום – שוברים לו את המשקפיים ואומרים לו: "עכשיו אתה תהייה חמור עיוור".

יש להם שם הומור, בגבעתי. ובאופק מרחף לו הממזר הזה, אופק אחד, ומצלם משקפים שבורים וערבי נוער בשעורי ההדמייה (סימולציה) של כוחותינו. ואחרי השעור המפרך הם עומדים בסך ועוברים חיסון המוני, שכן ברור לכולנו שחיילי צה"ל הם הראשונים שצריכים להיות בריאים.

אחר כך, אם נישאר חומר, מחסנים גם את החמור.

כי אנחנו צבא הומאני. תשאלו את אופק.

וכמה שאתה שומע, בקו הפתוח של הוועדה המייעצת לענייני חיסונים, שמי שמעל גיל ארבעים יכול להירגע – אתה בן ארבעים ואתה לא נירגע. ואיך תירגעו ארבעים שנה אתה הולך וצועק: "נחל חדרה מסריח", וכולם אומרים לך "תסתום את האף ותשתוק יא־ייפה־נפש־שמאלני־מזדיין־חבר־של־אייבי־נתן!". והנה, מסתבר שריח כזה, כמו של נחל חדרה, לא יכול להיגמר טוב, וכל סרחון מסתיים במגיפה.

או בוועדת חקירה. איך זה באמת שעדיין לא מצאנו את האשמים במגיפה הזאת? מי הביא לנו את הנגיפים הללו? המערך או הליכוד? פורצי הדרך או שמא היכולים? תקום ועדת חקירה ממלכתית, ותקבע מי האכיל אותנו בנחל חדרה, ויפה נגיף אחד קודם.

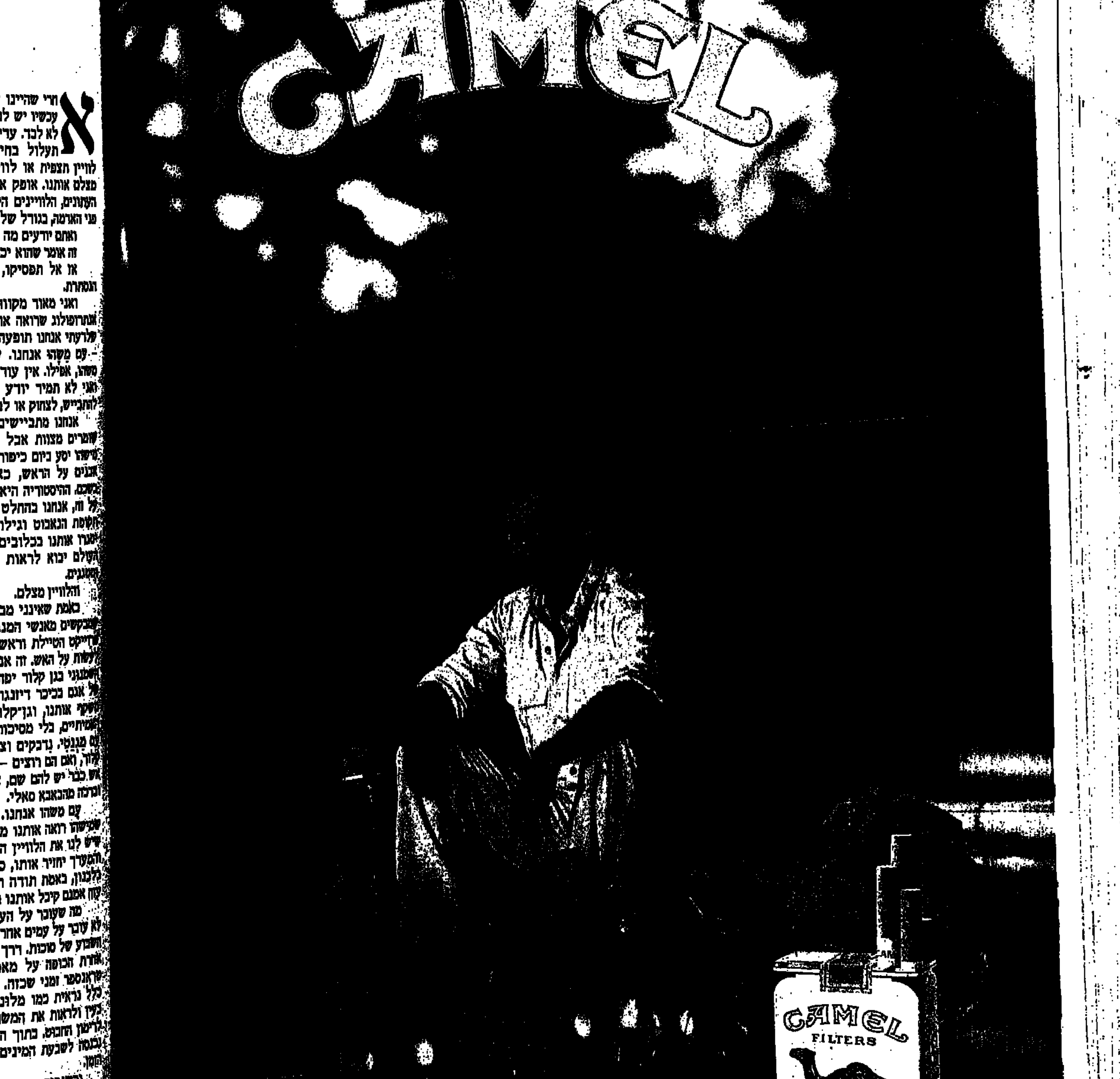
וכל זה קורה בשבוע אחד, במדינה אחת, עם אופק אחד, שמצלם אותנו כלואים בסוכה שלנו, עם שבעת המינים וכל זה, מתפללים עם הפנים לסיאול: "קיוויתי תציל אותנו מהאופק שלנו, אמן". הישראלי היחידי שבאמת שיחק אותה בסיאול זה המתאגרף הקל שלנו, יעקב שמואל. אין מה להגיד, בשנים האחרונות למדנו להרביץ. כי מציון יצא הבוקס ודבר הנאבוט מירושלים, ומי שלא ראה את המתעמלות הישראליות רוקדות עם נבוטים, גם לא ראה מבוכה מימיו. אבל יעקב שמואל שלנו נשר כרבע הגמר, ומי גמר עליו? – האיטלקי. מתי הם כבר יעזבו אותנו, הרומאים האלה. רבותי ההיסטוריה חוזרת, ואופק אחד מצלם אותה.

צלם אותנו, אופק יקר, יושבים בסוכות שלומך, ופתאום חוטפים את היורה ישר בפנים. האם גם הגשם נושא נגיפי פוליו? לך תדע. אנחנו עייפים, אופק, רצים כל הקיץ, ועכשיו הפסטיוואלים האלה בחיפה ובעכו. ובקלקיליה ובשכם – להקת האבנים המתגלגלות בקונצרט שלא נגמר. רצים כל הקיץ, לך תדע לאן, וכשמגיע הסתיו הוא מוצא אותנו בדרך־כלל על הפנים, אדישים לגמרי, קולות צמים שלא מצפים. בין קיוויתי לקיוויתי מבשרים לנו ברדיו שהפסדנו גם בבוררות על טאבה. הליכוד מאשים את המערך, המערך טוען: עדיף גלסון בלי טאבה מאשר טאבה בלי גלסון. וגם גלסון כבר איננו, בגלל הליכוד או המערך, ולא נותר לך אלא לשבת בסוכה ולשמוע את קיוויתי, ולראות בעמוד הראשון של עתון החג את הלשון של שרת הבריאות משורבבת החוצה, בפוזה צ'יצ'ולינית, מקבלת את החיסון ועוד אומרת שזה לא מגיפה, ורק הליכוד יכול.

אם זה לא מגיפה, למה את לוקחת את זה? אם תקחי כל מה שמציעים לך, את עוד תגמרי כמו בן ג'ונסון. והיא תהיה בריאה, שרת הבריאות, גם כשאתם תהיו חולים, ואני מקווה שהלוויין טורח לצלם גם את זה, את הלשון של אלמוזלינו, שישאר משהו למזכרת, למגיפות הבאות, לדורות הנבוכים הבאים.

איזה עם אנחנו, אין לנו גבול. עם קטן וערמומי, ועלינו לא עובדים. אתם יכולים להגיד לנו מליון פעם שזה בסדר לשתות מים מהברז, אבל לא תיראו אותנו מתקרבים לברזים. לא אחרי שראינו את הלשון של אלמוזלינו. לא, אנחנו לא אוכלים את זה, ולא שותים. וכמה פעמים אמרתם שיהיה שלום, ושלא יהיה מיתון, ושהאינתיפאדה נגמרה? מי מאמין לכם? אפילו אתם כבר לא. ואין לך ברירה אלא לברוח לקיוויתי. ולמחרת אתה רואה עם שלם, מחפש חיסונים, סהרורי לגמרי, עם סיאול בעיניים, ואופק אחד.

תראו לי עוד עם אחד כזה, בכל העולם: כה זקוף ושפוף, כה מלא כתמים ומגיפות, עם שלם שיושב עם בקבוקים מינרליים ומחכה לחיסון או לבחירות, מה שיבוא קודם. ובדרך כלל פנינו נפולות, אבל פעם באיזה תשעים דקות, כשאופק בא לצלם אותנו, אנחנו מזדקפים ומחייכים. רק שנהיה בריאים!



ראשי פרקים לתוכנית המדינית של רצ

"אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו."
(מתוך מגילת העצמאות)

העתיד הוא בשלום

■ **השלום** הוא משאת-נפשו של העם בישראל, והוא תנאי לקיומה הבטוח של מדינת-ישראל.

■ **השלום** עם מצרים אינו יכול להישאר שלום נפרד לאורך ימים. בלי הסכמי-שלום עם עמים נוספים באיזור, גם השלום עם מצרים לא יחזיק מעמד.

■ **בארץ-ישראל** חיים שני עמים — העם היהודי והעם הערבי-הפלסטיני, ולשניהם זכויות היסטוריות וטבעיות על הארץ. הברירה היא חותכת: או **פשרה וחלוקה** בין שני העמים או מלחמת-נצח ביניהם.

■ **המחלוקת** המרה בין ישראל לפלסטינים היא עכשיו מוקד הסכסוך במזרח-התיכון. עד אשר לא יממשו הם את זכותם להגדרה-עצמית, גם מימוש זכותנו לא יהיה שלם.

■ את **ההתקוממות בשטחים**, שהיא התקוממותו של עם הנאבק על חירויותיו וזכויותיו, אי-אפשר לדכא בכוח. בלי יוזמה מדינית יחריפו גם מעשי-המרי וגם מעשי-הדיכוי במעגל-אימים.

■ באין התקדמות לשלום, **המלחמה הבאה** היא בלתי-נמנעת. כל מלחמה באיזור היא קשה פי-כמה מקודמותיה.

השלום הוא בדרך

■ **ישראל פונה** לכל מדינות-ערב לפתוח מיד במשא-ומתן לשלום בכל מסגרת ובכל נוהל, שיבטיחו יישוב המחלוקות בהסכמה-הדדית.

■ **ישראל** מכירה **בזכות-ההגדרה-העצמית של העם הערבי-הפלסטיני**, ותובעת מאש"פ להכיר בזכות קיומה הריבוני והבטוח של מדינת-ישראל, כדי שגם אש"פ יוכל להשתתף במשא-ומתן לשלום כנציגו של העם הערבי-הפלסטיני, תוך הפסקה של מעשי האיבה.

■ **העם הערבי-הפלסטיני** הוא שיכריע מה דמות תהיה להגדרתו העצמית. בין אם יכריע בזכות מסגרת-פדרטיבית או קונפדרטיבית, ובין אם יכריע בזכות **מדינה-פלסטינית-עצמאית** — תכבד ישראל את הכרעתו.

■ **השטחים** שנכבשו ב-1967, והנתונים מאז תחת מימשל צבאי, הם נטל כבד על ישראל, מסכנים את עצם קיומה הדמוקרטי, ואינם חיוניים לביטחונה הלאומי. על-כן, בהסכם-שלום, תהיה ישראל מוכנה לסגת בהדרגה ובשלבים משטחי-הגדה ורצועה, שיפורזו כדי למנוע סיכונים לישראל ואיומים עליה. על סידורי-ביטחון נוספים יוסכם בין הצדדים לפי הצורך.

■ **ההתנחלויות** הן מכשול לשלום, ועל-כן יש להתנגד להקמת התנחלויות חדשות ולמנוע עיבוי הקיימות. בהסכם-השלום, שיקבע את הריבונות בגדה וברצועה, ייקבע גם גורלן של ההתנחלויות.

■ **ירושלים** — בירתה של מדינת-ישראל — לא תחולק עוד. מעמד הקבע של העיר, כפי שייקבע בהסכם-השלום, יתחשב בזיקות המיוחדות לעיר — דתיות ולאומיות.

הביטחון הוא בצה"ל

■ **צה"ל** הוא מהצבאות המעולים בעולם והוא הערובה העיקרית לביטחונה של ישראל.

■ **צה"ל** הוא צבא העם כולו, ואין לשתפו במלחמה-פוליטית יזומה שאיננה מלחמת-מגן.

■ אל מול הלאומנות-הגזענית והתוקפנית המתפשטת בחברה הישראלית, מוטלת על צה"ל חובה מיוחדת להקפיד יותר מתמיד על **מוסר-הלחימה** ועל פעילות לפי החוק.

■ **תפקידי-השיטור** שמוטלים על צה"ל בשטחים מעמידים בסכנה את איכויותיו וערכיו.

■ על צה"ל לשקם את **כוח-ההרתעה** שלו, שנפגע קשות במלחמת-לבנון ובמהלך ההתקוממות בשטחים. כוח-ההרתעה של צה"ל לא ישוב אליו בפעולות מזדמנות ועקרות, אלא בפיתוח שיטתי של טכנולוגיות מתקדמות ואמצעי-לחימה ייחודיים, בגיבוש מקורי ועדכני של תורת-הלחימה ובטיפוח רמתו האישית של הלוחם.

עד בוא השלום

■ כדי להניע את תהליך-השלום ולשפר את סיכויי-התקדמותו, מוכנה ישראל **להסכמי ביניים**, ובכללם גם להסכם על אוטונומיה-פלסטינית בשטחים. רעיון האוטונומיה הוא מועיל ומציאותי רק אם תודיע ישראל מצידה על כוונתה לצאת מהשטחים בתום תקופת-הביניים ועם חתימת הסכם-השלום, והפלסטינים מצידם יודיעו על הכרה מלאה בישראל.

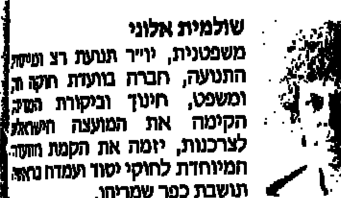
■ **פעילות פוליטית גלויה** וברצועה היא תנאי לנירמול החיים באיזורים אלה, להפגת-המתיחות, לרגיעה יחסית באינתיפאדה, לצמצום המעורבות הישראלית עד למינימום ההכרחי, ולצמיחה של מנהיגות מקומית. בחירות חופשיות לעיריות הן עכשיו צעד חיוני ראשון לקראת העברת כל הסמכויות האזרחיות לתושבים הפלסטינים.

■ המערך הצבאי הישראלי צריך להתפרש מחוץ לריכוזי-האוכלוסיה — הערים הגדולות ומחנות-הפליטים — במגמה להבטיח את צירי התנועה העיקריים ומוקדים אסטרטגיים נוספים, ולא כדי להתערב בחיי היום-יום.

■ **העונשים הקיבוציים והסביבתיים** — עוצרים, סגרים, השבתות מסחר ובתי-ספר, מעצרים המוניים — אינם מדבירים את ההתקוממות אלא משלהבים אותה, ומרחיבים את חזית-המתקוממים. מערכת-ההרתעה והענישה חייבת לקיים את הכלל היסודי של איש בחטאו יישא.

■ **שלטון-החוק הישראלי** הולך ומתערער בשל פגיעות חוזרות ונשנות בזכויות-האדם בשטחים, ובשל היווצרותן של שתי מערכות-משפט נבדלות — אחת ליהודים ואחרת לערבים. מאמץ להשלטת סדר אינו מצדיק מעצרים-מינהליים בהיקף חסר-תקדים, פיצוצי-בתים חוזרים ונשנים, גירושים וכיוצא באלה פעולות-עונשין בלי דין ובלי דיין, העומדות בסתירה גם לאמנות הבין-לאומיות ולהכרזה האוניברסאלית על זכויות-האדם. ישראל חייבת לנהל את שלטונה בגדה וברצועה מתוך הקפדה על חוקי-המדינה, כללי הצדק הטבעי והמשפט הבין-לאומי.

האנשים של רצ



שולמית אלוני
משפטנית, יו"ר תנועת רצ ומייסדת התנועה, חברת בוועדת חוקה חוק ומשפט, חינוך וביקורת המדינה. הקימה את המועצה הישראלית לצרכנות, יזמה את הקמת הוועדה המיוחדת לחוקי יסוד ועמדה בראשה. תושבת כפר שמריהו.

יוסי שריד
עיתונאי ומורה. חבר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת וועדת הכנסת. הצטרף לרצ ב-1984 לאחר שפרש ממפלגת העבודה עם הקמת ממשלת האחדות הלאומית. יליד רחובות, תושב תל-אביב.

רן כהן
חקלאי וכלכלן, אלוף-משנה במילואים. ממייסדי של"י. חבר ועדת העבודה והרווחה וועדת ביקורת המדינה של הכנסת. יליד עיראק, חבר בקיבוץ גן שמואל. יו"ר סיעת רצ בהסתדרות.

דדי צוקר
ממקימי שלום עכשיו. חבר ועדת הכספים של הכנסת. חוקר ומרצה בתחום החינוך וההיסטוריה. תושב ירושלים.

מרדכי וירשובסקי
משפטן. ממקימי תנועת שינוי. הצטרף לרצ ב-1987 בעקבות פירוק "שינוי" והקמת תנועת המרכז. חבר ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת וועדת חפנים. חבר מועצת עיריית תל-אביב.

נג'יב אבו-רקייה
חקלאי, בן 39, תושב הכפר טייבה שבמשולש. חבר הוועד הפועל של ההסתדרות. הצטרף לרצ ב-1984 עם פעילי של"י. חבר בוועד ארגון הכפרים הערביים.

רחל אלתרמן
פרופסור חבר בטכניון. ראש הסגל לתכנון ערים בפקולטה לארכיטקטורה ומשפטנית מומחית בתחום תכנון ובנייה. בת 42. ממקימות רצ בחיפה, וחברה פעילה בשלום עכשיו.

בני טמקין
ד"ר למדע המדינה. מרצה לכלכלה מדינית ולסוציולוגיה פוליטית באוניברסיטת תל-אביב. בן 43, יליד מקסיקו, תושב מבשרת-ציון. יו"ר מועצת רצ.

רפי זגורי
מנהל חשבונות ממפעלי שער הנגב, בן 44. יליד מרוקו, תושב אשקלון. עזב את מפלגת העבודה ב-1984, עם הקמת ממשלת האחדות, והצטרף לרצ.

ליסה גלום
משפטנית, פעילה בנושא זכויות האדם ומעמד האישה. בת 33, ילידת ארה"ב, תושבת תל-אביב. נציגת רצ בוועד הפועל הציוני ובקונגרס הציוני.

אורחים ללילה

(המשך מעמוד 15)

"העצום את העיניים חביבי, ותקבל שלווה". לא לחשוב על עזה בבקשה. מה רע במחשבה עמוקה על ג'קוזי?

בטוכה שנבנתה במיוחד לאורחים המפגינים מגישים ענבים ותפוחי עץ. שתי ילדות קטנות בשמלות צנועות מתחרות על גודל התפוח. "שלי יותר גדול". מודדים. לא פשוט למדוד תפוח. משב רוח מרים את השמלה אל-על. האם קמה ממקומה ומניחה יד על שמלת הבת, שמא תחזור הרוח הרעה ותטיל ספק בצניעות בתה.

בלובי מקרינים סרט וידיאו, בטלוויזיה קטנה שאת זרם החשמל שלה לוו ליומיים מסוכת המציל. קבוצת המזרחים, הכוללת שבעים איש (11 משפחות) מתארגנת בחדרים. הזוג הירושלמי שרון בג'קוזי מוקף עתה בני משפחה, ומתלבטים בקול רם אם להישאר במלון או לא. הם, למעשה, הגיעו רק לראות מלון סגור, ומצאו מלון פתוח עם עיסקה טובה. חמישים שקל לאדם כולל ארוחות. ליד האשה יושבים אמה ואחיה. ליד האם והאח יושבים הגיס ואשתו. הגיס בחור מצומק, המתגורר כאחד מישובי הגוש, נדבק לרובה אם. 16, שמתחרה נטנה נושאו. אפילו על הספה התכולה של הלובי, נסגב ניגונות מסויים, בשלחות ידיו כמו בהיסח הדעת ומחכשת את גוף המתכת של הרובה.

מה מחליטים? הם מחליטים להישאר. חמישים שקל, ממש מציאה.

חייל מילואים, צהוב שיער, יושב על גג הלובי צופה במרחבים, וברובה האם. 16 של הבחור הצנום. חייל מילואים אחר שרוע בפוזה מרודלרת בכניסה ללובי. מול שאנחנו פה, יגידו, ויביטו בקו ישר לפנים. שם רואים רק חוף ים, אבל חיילי מילואים רואים גם את האבנים, כקבוקי התבערה, כדורי הפלסטיק.

"המים לא זורמים טוב בשירותים", מודיע אורח-מלון לפקידת הקבלה. איזה חדר בבקשה? האורח ליומיים-הודהות עונה בשקט ונאבק עם שולי בגד הים שלו שהושפים רמוזים לישבן רוטט ובלתי יציב. לא רחוק מדלפק הקבלה ניצב לוח ועליו שערי המטבעות הזרים. שער יציג של הדולר, כך רשום שם, 1.56 שקל.

חוף הים בגוש קטיף. עשר דקות מתחופת של כדורי גומי וצמיגים בוערים

אבל בבוקר, גבי עדיין מנהל, מתרפק על המחיר ההיסטורי בשביל לינת לילה פלוס פנסיון מלא: 186 שקל לאדם. לא זול.

גבי, "אני מגוש דן", להבדיל מגוש קטיף, לא מראה בקיאות מרשימה בחומר. הוא מדבר על 7 מיליון שקל חובות. אחרים מדברים על 14 מיליון. הוא לא זוכר בדיוק מי השותפים, וטוען ברגע של הגזמה דמוגרפית קלה, שבגוש קטיף חיים קרוב לעשרים אלף איש, כאשר האוכלוסיה שם מונה 2500 נפש. מילא.

חדרים קטנים, קווים נקיים, צבעים פסטליים. כל חלון פונה לים. הרבה מיטות. הבקשה הפופולרית ביותר: מיטת תינוק. לפעמים אחת, לפעמים יותר. רשת הילטון לא היתה מראה סימני קינאה. צנוע.

שמואל בקר מרמות, כיפה סרוגה, פעיל במפד"ל, מבטא אמריקני, עורך-דין, מארגן את רשימת הזומנים למיגרש הטניס. בקר היה היזם של ההפגנה הקטנה למען המלון. "כששמענו שבית המלון בקשיים, איתן בן-דוד ואני התקשרנו לשם ואמרנו שאנחנו מוכנים לארגן קבוצה גדולה כדי לחזק את ידם. שאלנו מה התנאים וענו לנו שאין חשמל אבל אפשר לבוא. המחיר הוא חמישים שקל לאדם מבוגר וחצי מזה לילד. הדפסתי דף הסבר וחילקתי אותו בשכונה, בבתי-כנסת ובין חברים. הגיעו כשבעים איש.

חשוב לי שהמלון הזה לא יכשל מבחינה אידיאליסטית. חשוב לי שהאזור יצליח. ההתארגנות הזו היא לא ראשונה, עשינו זאת גם כשהחלה האינתיפאדה ואנשים ביטלו את ההזמנות".

לא היה חשש להגיע בתקופה כזו?

"אם נפחד בכל מקום או נעזוב כל מקום. זה מה שקרה בהר הבית. אני, למשל, עולה להר הבית כל יום שישי".

אם חלילה אבן או בקבוק היו פוגעים באחת המכוניות מה היית מרגיש?

האפשרות שאבן תפגע קטנה מהאפשרות של תאונה בכביש החוף.

ובכל זאת, אם חלילה מישהו היה נפצע? מה חשוב יותר – חיי אדם או אידיאלים?

"אם היה קורה משהו היינו מטפלים בזה. לכולנו יש אקרחים. במצב של סכנת חיים משתמשים באקרח. בשביל מה הוא קיים"?

הסיפור של מלון "חוף קטיף" הוא, במידת מה, סיפור הכלכלה הישראלית, שעקבותיה נותרו גם בישובים האחרים בגוש קטיף. במשפט אחר: בונים סאונות כשאין עדיין כסף לבלוקים. במקום כסף יש הבטחות מהממשלה. אז לוקחים הלוואות מהבנק הפיינבוריטי ואחר-כך צועקים 'אוי הריבית, הריבית'. והממשלה צועקת: 'אוי, אין לי כסף, אין לי כסף'. אפשר להשתגע מהבנליות של הסיפור הזה.

„כשהחלו לבנות את המלון", מספר גבי מנהל, "אמורים היו להגיע כספי ציבור של חטיבת ההתיישבות של הסוכנות. הכסף הזה לא הגיע עד היום. חלק גדול מהקבלנים שהיו מעורבים בבניית המלון לא קיבלו עד היום את כספם. לפני כחצי שנה בערך קיבלו כל אותם ספקים הבטחות שהנושא בטיפול ונמנעו מהגשת תביעות משפטיות. כאשר הם ראו, ובצדק, שהפתרון לא נראה באופק, החליטו לפעול. אחד הנושים הגדולים, "האחים דון בע"מ", קבלני חשמל משדרות, עיקלו את כל תשתית החשמל שהגיעו, ואת כל מכשירי האלקטרוניקה, שני מחשבים, מכונת צילום, מכונת טלקס, וכדומה".

אבל לא האחים דון, מתברר, היו אלה שהכניסו למלון את הפליק הראשון. בנק המזרחי, אחד הנושים הגדולים, וזה שבאופן פרדוקסלי המשיך להנשים את המלון על-ידי הזרמת כספים לפעילות שוטפת, היה הראשון שביקש מבית-משפט למנות כונס נכסים. כונס הנכסים היה אמור לקחת לידיו את ניהול המלון. אלא שצעד זה של הבנק לא איפשר שיתוף שאר הנושים בהליך וזה נדחה על-ידי בית-משפט. הצעד הזה גרם למצב שכל הנושים עמדו עם אצבע על ההדק, וחיכו לירייה הראשונה. והירייה הגיעה. עו"ד פנחס מרינסקי, שמייצג חברה לה חייב המלון כספים, מונה ככונס נכסים זמני.

> "כששמענו שהמלון בקשיים, אמרנו שאנחנו מוכנים לארגן קבוצה גדולה כדי לחזק את ידם. שאלנו מה התנאים וענו לנו שאין חשמל אבל אפשר לבוא. הדפסתי דף הסבר וחילקתי אותו בשכונה, בבתי-כנסת ובין חברים. הגיעו כשבעים איש"

מה יכול להמחיש יותר את מצבו העגום של מלון, משער דולר שלא מתעדכן. השער, אגב, עמד באותו יום על 1.6449. מישהו שם שכח, כנראה, לשנות.

ויש לוח מודעות, כמובן. מודעה: ניגוני הרבי נחמן מברסלב ותלמידיו מפי רבי דוד רפאל בן עמי. אין זמן, תאריך, שעה. גבי גלזר, מנהל המלון, צעיר שהושאל ממלון כזול תל-אביבי, מביט גם הוא תמה במודעת ניגוני הרבי מברסלב. אדם נעים, חיוך שרמנטי לצוות, מנהל אהוד. בצהריים, אגב, יגיעו עורך-הדין מוטי נבון וכונס הנכסים הזמני עו"ד מרינסקי, שבפועל הוא הוא המנהל. במשרד שלמטה, ונואר בחסדי קרני השמש, יעביר מנהל המלון את ספרי החשבונות לעורך-דין, וידון עימו על פיטורין, על משכורות, על פעילות המלון.

כעולם התחתון הזה נחרץ גורלו של המלון ואף אחד לא שם את ליבו להתרחשויות הרות-אסון אלה.

שלוש אפשרויות עומדות עתה על הפרק. הראשונה היא מכירת המלון וחלוקת הכספים בין הנושים. השניה: תפעול המלון מחדש ונסיון להפכו לרווחי. אפשרות שלישית: התערבות הממשלה. מועד הבחירות הקרוב, מתברר, מעניק אופטימיות בלתי מרוסנת לכל הנוגעים במלון. הליכוד, אומרים מקורבים, לא יתן למלון הגוש-קטיפי ללכת לעולמו. בסוף יתנו את השוק החשמלי שירעיד את הלב הלאומי השרוי מתחת למירצפות המלוטשות של המלון.

(המשך בעמוד הבא)



(המשך מהעמוד הקודם)

וצרות, כמו שאומרים, באות בצרורות. הגיעה האינתיפאדה. חשבו 'אבן פה אבן שם'. חשבו לא נכון. "המלון נפגע בעשרות אחוזי תפוסה", אומר מנהל המלון, "אני מניח בהיגיון בריא שהיום לא היו מתחילים בפרוייקט כזה. העובדה שהוא קיים היא זו שגורמת למאמץ האדיר להחזיק אותו חי".

"הים סוער. על החוף בן־דוד אברהם, אשתו ושש ילדיו. גם הם במפגינים. "להורי היה בית מלון באמריקה, ואני מבין היטב בעסק הזה. לדעתי לא היה פה פורמולה מושכת. היו מחירים גבוהים אבל לא תמורה מתאימה. לי יש משפחה גדולה. עבור יום אחד במלון הייתי צריך לשלם מעל חמש מאות שקל. במחיר כזה הייתי צופה שיהיו מכשירי טלוויזיה בחדרים, למשל. כל מלון צריך לדעת שיש לספק תמורה למחיר. פה זה לא קרה. גם הניהול לדעתי לא היה די טוב. ההורים שלי היו מקבלים את האורחים ואומרים להם 'ברוך הבא', ופה נכנסת וזהו."

אז מה הביא אתכם להפגנת ההזדהות?

"החבר'ה".

ומה הביא אתכם לפני כן?

"גם כן החבר'ה".

תינוק מתחפר בחול. קם, נופל, קם, נופל. פעילות תינוקית מהנה. על ריצפת סוכת המציל של דוד שלום, מפרפר לוקוס קטן שבלע ניילון ונחנק. דוד שולח כף רגל שזופה והופך את הלוקוס שמנסה בכל כוחותיו להימנע ממעבר בלתי רצוי לעולם הבא. "אל תסתכלי על הפלסטיקים השחורים", מציע דוד המציל, "רוח צפונית הביאה לפה את הטינופת של הצפון. בדרך־כלל נקי נקי." אבל הפלסטיקים השחורים צפים כניתותא על הים הנקי. "בשנה האחרונה אין הרבה אנשים", נאנח דוד. ומקרי טביעה? "תראי אני קורא לזה מקרי הוצאה. יש הבדל גדול. כנאי נגיד שהיו כמה מקרים של עזרה למתרחץ. כמהז חמישים מקרי הוצאה."

וערבים מגיעים לכאן?

"בדרך־כלל לא באים. אבל אם מישהו בא אי אפשר להגיד לו תצא החוצה זה לא שלך. רק אני מסתכל עליו יותר. הם יודעים שזה שלנו ושם זה שלהם. כמעט לא באים".

המנהל גבי גלזר: "המלון נפגע בעשרות אחוזי תפוסה. קבלנים לא קיבלו את כספם. אני מניח בהיגיון בריא שהיום לא היו מתחילים בפרוייקט כזה. העובדה שהוא קיים היא זו שגורמת למאמץ האדיר להחזיק אותו חי"

לדודה מאשקלון, המציל השני, לא קל על החוף הזה. "אין חתיכות, אין בחורות, אין אקשן". לא קל.

דדה מתגעגע לביקיני. אבל אין ביקיני. האינתיפאדה, בלי כוונה, החזירה לחוף את הצניעות. הגוף הנשי נתחב לפיסת בד אחת שלמה, ושום בטן יהודיה לא נראתה יותר מפרכסת בשטח. "ברגע שהתחילה האינתיפאדה והבנו שתיירים לא יגיעו לאזור", אומר גבי מנהל המלון, "החלטנו לעשות תפנית ולפנות לסוג אחר של אורחים, אל השוק הדתי. הציבור הזה מזוהה עם האזור מסיבות לאומיות ומצד שני לא מפחד לנסוע בכבישים הללו. הקמנו מחלקת שיווק. שלושה אנשים יצאו למכור את המלון בכל רחבי הארץ. פקדנו כל בית־כנסת, מועצה דתית, בית־ספר דתי ומפלגת המפד"ל.

"וזה הוכיח את עצמו. היה כאן כינוס רבנים ארצי, וכנס דיינים ארצי. האוכל הפך כשר למהדרין. הדיינים, למשל, ביקשו לחם רק ממאפיית אנג'ל בירושלים. אז נסענו במיוחד לשם וקנינו להם לחם. עוף קנינו רק בעוף ירושלים, ובשר הם רצו, אני לא זוכר בדיוק. יש מקום בשדרות שהורגים את הפרות בצורה מיוחדת. כל יום בערב בשעה חמש אירגנו שיעור תורני, יש חוף נפרד לנשים ולגברים. בבריכה בסאונה ובג'קוזי יש שעות נפרדות. הלך מעולה."

ויש גם הרצאות בגרפולוגיה, אבשלום קור, קוסם, סיורים באזור, סוסים וסרטי וידאו 24 שעות ביממה. החרדים אגב, הרוסים על סרטי וידאו. "קצין וג'נטלמן" הולך לא רע אצלם.

הלך לא רע. אולי יילך לא רע. עכשיו משחקים בכאילו הכל בסדר. משחק ליומיים. ארוחת צהריים. יש דגים, יש עוף, יש צ'יפס, יש סלט בלתי מזוהה, ריח טוב. סביב אחד השולחנות יושבים שבעה נערים, שפרשו מהשולחן המשפחתי למען חברותה צעירה או מתוסר מקום, תלוי. שלושה בני שמונה־עשרה, אחד בן שבע־עשרה ושלושה בני שתים־עשרה. נהנים מהצ'יפס.

נו, מה אתם אומרים על מצב המלון?

"זוועה".

"זיפת".

"נורא חבל".

"האינתיפאדה אשמה בכל".

"תגיד התקוממות".

"אנשים מפחדים להגיע בגלל האינתיפאדה".

"תגיד התקוממות. ובכלל היא לא שווה כלום. היא נגמרה."

"אולי אפשר להתרים יהודים באמריקה"?

"אוי, מה אתה מדבר, מה זה? בית־כנסת? צריך שאנשים יבואו".

"אנחנו בכלל לא מפחדים לנסוע לכאן".

"הוא, הוא, נסע עם אבן ביד",

"אל תשקר. שקרן אחד."

"זה כיף פה. יש ים, יש סוסים, כיף לא נורמלי",

"אנחנו מפגינים כאן נוכחות".

ואם היה מלון ליד חיפה נמצא בקשיים [...] הייתם נוסעים להזדהות איתו?

"לא. מה פתאום"? מגיע הלפתן, בצבע [...] משפחות גדולות. הרבה ילדים. אוכלים בניחות [...] ממול. שלוש אחיות בשמלות צבעוניות מביטות [...] כך, בשורה אופקית בלי לזוז. האב והאם [...] מביטים במים גם. משפחה שלמה מביטה.

בימים הטובים אירגן אריק אילון, [...] האירועים, תחרות 'כניה ופיסול בחול. הנושא [...] ארבעים שנה למדינה. ובחול התעוררו לחיים [...] הכנסת, סמל המדינה, ומגן דוד. עכשיו הים [...] הכל. מחר הוא מתכנן אולימפיאדה זוטא בבריכה. [...] למשל? עמידה על גלגל ים.

המשפחה הירושלמית, שביקשה אך ורק לראות כיצד נראה מלון שפשט רגל ונשארה לכסות, [...] גם היא את הארוחה, ומצקצקת בהנאה שלווה [...] הצוות – על טהרת היהדות – מפנה את כלי [...] ומצית סיגריה. "אתמול, הם מספרים, הגיעה [...] קבוצה של שלושים וחמישה איש שנסעו לטיול במצריים ואחרו למחסום ברפיח. אוך, הם היו [...] כאן. אפילו אמרו, אולי נישאר כאן במקום לנסוע למצריים". נו? "בבוקר נסעו".

רק חמישה ערבים, אגב, עובדים במלון. [...] שישים, יהודים, ליומיים ההפגנה גייסו [...] עובדים. השאר בבית בחופשה. גם אלה ינפנפו [...] שלום קטן למלון ויחזרו הביתה. משכורות, [...] יש. עצוב להם קצת אבל אין אווה שגולרת [...] אסון. מחייכים, צוחקים, מתבדחים. העצב [...] לא, רובם אינם גרים בגוש קטיף.

כשהלילה ירד ידליקו האורחים נרות, [...] שהיד, מתוך הרגל ציוויליזציוני, תלך, סביב [...] למתג החשמל ולמחרת היום יסעו לביתם. "אולי [...] אוהבים אווירה חשוכה", מציע רב המלצרים [...] פחות רוחני לאקט ההזדהות הפוליטי. אבל [...] אהבת החושך יסגר המלון שוב. האינתיפאדה [...] הבחירות יתקרבו. החובות יתפחו. ובהוראי הישראלים [...] ירדו ממטרים קלים או כבדים.

מיכל קפרא

> "אם היה קורה לו משהו בדרך לגוש קטיף היינו מטפלים בזה. לכולנו יש אקדחים. במצב של סכנת חיים משתמשים באקדח. בשביל מה הוא קיים"?

מילואימניקים גם בלובי (מימין)

82. למסוע במדבר יהודה

מאת נילי פרידלנדר
צילומים שי גינות
בשיתוף רשות שמורות הטבע

על גבול המדבר של השלטון הרומי בארץ ישראל, לפני 1800 שנה.

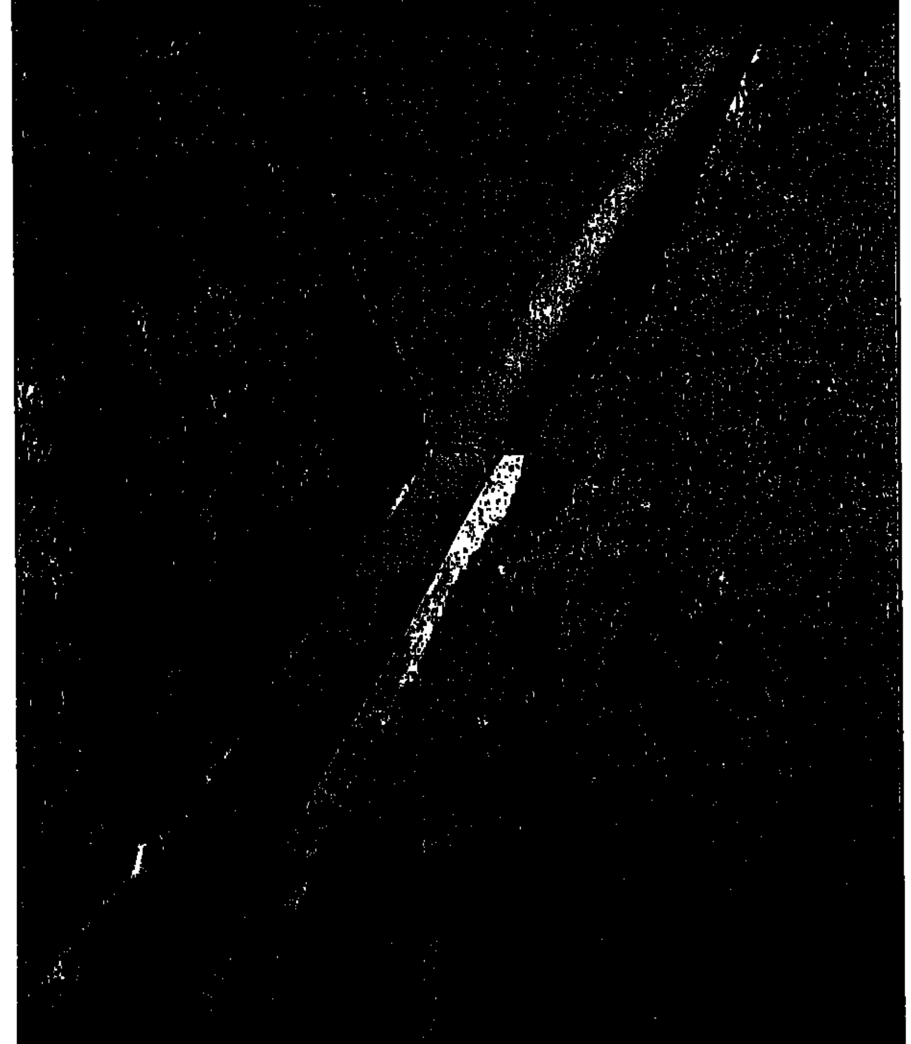
● בקעת צבאים:
חוזרים וממשיכים לפי הנחיות השלט לכיוון תצפית הר צבאים. מעכשיו יורדים לדרך עפר נוחה במיוחד ונוסעים עד שמגיעים לבקעת צבאים ומתגלה אתר המסוע.
בצד ימין שני שלטים גדולים. אחד שמספר על המסוע; והשני, על שמורת מדבר יהודה הדרומי, עם כללי הזהירות למטיילים ברגל.
יש מפה מוגדלת של האיזור עם סימון שבילים.

● אל מיצפה הר צבאים:
מחנים את הרכב במגרש החניה ועולים בשביל שאבנים קטנות צריכות לסמן אותו, אל פיסגת ההר. 462 מטר מעל פני הים התיכון. המבט על המידבר אחר-הצהריים ובערב יפה במיוחד, עם הרי מואב ואדום.
במערב – בקעת צבאים. בצפון מזרח – אפיק נחל אשלים. בדרום-מזרח – אפיק נחל פרס.

טיול ברגל, למיטיבי לכת

ללכת בשתיים לפני עונת הגשמים. טיול רגלי ליום שלם. למרגלות הר צבאים יוצאים שני מסלולים מסומנים. מומלץ השביל הירוק – לנחל פרס, שאיתו מגיעים את ההליכה בבקעת סדום.
לא לצאת לטיול לבד. לא ללכת בלי מפת סימון שבילים מדבר יהודה דרומי. מינימום חמישה ליטר מים לאיש, נעלי הליכה, כובע, אוכל ומים. לצאת בשעות החמה.
אם נתקעים בלילה, להישאר ללון במקום, ולפני שיוצאים לדרך להשאיר הודעה בחדר בבית, או במשטרה, עד לאן הולכים.

● אל המסוע:
יורדים בשביל מהר צבאים אל מגרש החניה. ממשיכים לנסוע בדרך העפר עד שרואים את המסוע במקום שגשר בטון חוצה אותו. חוזרים בנסיעה בדרך העפר, במקביל למסוע בתוך אפיק נחל פרס.
בדרך מציצים על הגשר תשביעי ורואים איך התגברו על הבעיות הטופוגרפיות הקשות, ומגיעים בהמשך אל השלט הגדול, וחזרה לכביש הראשי.
כאן אי אפשר ללכת לאיבוד!



משמאל – המסוע המוביל אשלג ממפעלי ים המלח למסוף הרכבת. למטה – מסלול המסוע

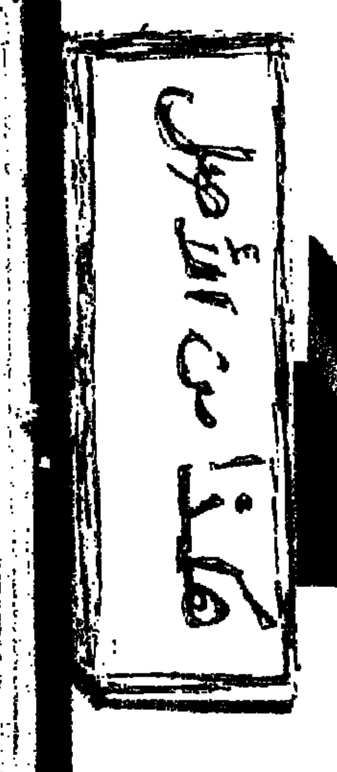
ה להיט החדש בטיולי מדבר יהודה, באיזור ערד וים המלח, הוא מסלול המסוע. המסוע מוביל אשלג ממפעלי ים המלח למסוף הרכבת ליד צומת צפית, ומשם ברכבת לנמל אשדוד. 800 טונות אשלג עוברים בשעה על סרט גומי שאורכו 18 ק"מ, בשמורת מדבר יהודה, בתחומי הקו הירוק. בתוך נופי הבראשית של הר סדום והנחלים הנופלים לדרום ים המלח, עומד מפעל הפיתוח הגדול ביותר שנעשה עד כה במדבר.
לבוא לראות אותו כאן במדבר, זו חוויה לא רגילה. גם טבע וגם כשרון אנושי. בתיכנון המסוע ובנייתו, נעשה כאן שיתוף פעולה יוצא מן הכלל בין מפעלי ים המלח ורשות שמורות הטבע. המטרה היתה לשלב, עד כמה שניתן, את המסוע במדבר ולצמצם מיפגעים שאינם ניתנים לתיקון.
כתוצאה מכך שולב בתיכנון גם אדריכל נוף, שלמה אהרונסון, ונוספו גשרים כדי לא לכסח את המדבר. פקחי הרשות במדבר יהודה פיקחו על כל פרט בפרוייקט הבנייה, שערך שנים אחדות, עד לסיומו הטוב. כאן ניבנתה מערכת טכנולוגית מתקדמת ונעשה כל נסיון לשמור על הטבע. זה מה שרואים כאן המטיילים: עוצמה של נופי בראשית ועוצמה טכנולוגית עכשיווית.

● מבאר שבע לצומת צפית:
מבאר שבע נוסעים 55 קילומטר דרך דימונה ותורבות העיר הנבטית ממשית וממשיכים ישר (לא פונים דרומה לאורון) עד צומת צפית. ממשיכים לנסוע ישר עוד ארבעה קילומטרים, עד לשלט רחב שמפנה שמאלה למיצד תמר – והטיול ממשיך כמו שמתואר הלאה, לתועלת כל מי שנופש בערד, באוויר יבש, מדברי וקריר.

● בבוקר או אחר הצהריים:
מומלץ לעשות את הטיול הזה, כשעתיים מערד, בבוקר מוקדם, או יותר טוב שעות אחר הצהריים המאוחרות, שעות הדמדומים הארוכות של הסתיו. לא בשעות החמות.

● מערד למסוע:
נוסעים מערד לכיוון ים המלח. אחר שבעה קילומטרים מגיעים לצומת חתרורים עם השלט: דשנים רותם. פונים ימינה, דרומה. נוסעים 23 קילומטר בכביש שעובר בין רכס זוהר מימין – מערב, לאיזור חתרורים במזרח, משמאל לכיוון הנסיעה. עוברים את אפיק נחל חימר ובהמשך, מפעל לחומצה זרחתית, רותם. רואים את גבעות הכרייה של הפוספטים ובהמשך את מפעל פרילקס שמשתמש במי ים המלח כחומר גלם.
מגיעים לצומת צפית ומתחברים לכביש מספר 25, שפונה ימינה, מערבה, לכיוון דימונה-באר שבע. אנחנו פונים שמאלה, מזרחה, ונוסעים עוד ארבעה קילומטרים, עד לשלט רחב שמפנה אותנו שמאלה, אל מיצד תמר.

● מיצד תמר:
נכנסים, ועל-פי השילוט פונים ימינה אל תוך המחצבה שטרם שוקמה ובתוכה אחד המוצדים הרומים הגדולים ששמרו







רק אנ[illegible]פנוע שלי

אופנועים: בהחלט לא עוד אמצעי־תחבורה. אופנוענים: ראש אחר, יחס שונה [illegible] האופנוע, הרבה יותר מהמכונית, היה תמיד השלכה של אישיות הרוכב עליו. ואופנועים היוו סגנון חיים ודרכי חשיבה. היום יותר מתמיד האופנועים הם אופנה. היום יותר [illegible] בהם ממבט ראשון. אלה שמתאהבים ומדברים על אהבתם כמו על מחלה, דיבוק שנגוע — גם משקיעים בה הון תועפות בציוד ואבזרים נלווים. כבר מזמן הם לא רק צעירים [illegible] מבוססים שמשאירים במוסך הבית מכונית חדישה ולפעמים שתיים כדי לבקוע על האהבה הדו־גלגלית לעבודה [illegible], בבניין המשרדים המפואר. תופעה.

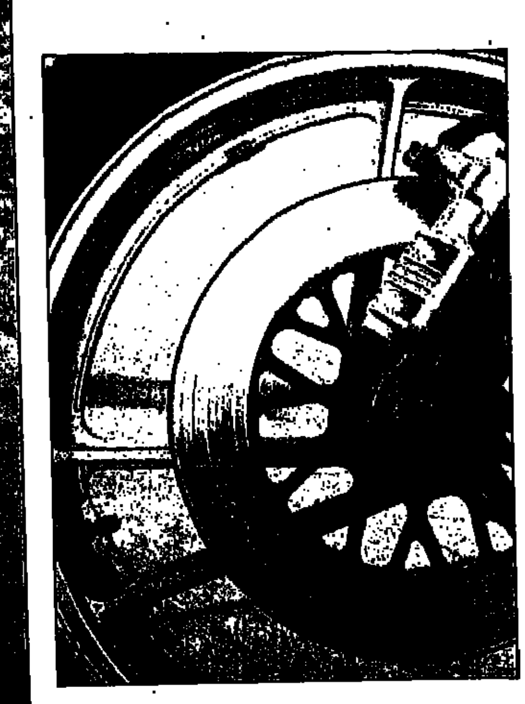
מאת אביבה [illegible] צביקה ישראלי

ישראל בן־עמי (משמאל), זאב דקל (ימין) וליאת ליטווין (למטה, צילם יוסי אלוני) על רקע מפגש אופנוענים בחולות (בצילום הגדול). לא רק כלי־תחבורה, לא רק ספורט, לא רק אומנות. בהחלט תופעה. אולי דרך־חיים.

מה אתם מרגישים, נהגים־על־ארבע, בבוקר, בדרך לעבודה, מזיעים ליד החלון הפתוח של הקופסה הניידת שלכם בסוף־קיץ נטול מזגן, כשקרוב לאוזן השמאלית אתם שומעים פתאום זזז... ועבר אופנוע. דקירות בלב? קנאה? מה אתם אומרים בינכם לבין עצמכם כשממנו נותר רק זכרון הקצה האחורי של המפלט, ואתם עדיין עמוק בפקק החונק? מה אתם מחליטים כעבור רבע שעה, כשאתם רק ברמזור הבא והוא כבר מזמן בתל־אביב? שמחר, אבל מחר אתם הולכים להוציא רשיון־על־אופנוע ולקנות אחד, לא חשוב איזה, העיקר על שני גלגלים? אם כן – אתם לא לבד.

אופנועים. מזמן כבר לא רק כלי תחבורה. בעצם אולי מעולם לא היו "רק" כלי תחבורה. זוכרים את מותו הדרמטי של לורנס איש ערב על האופנוע שלו? את סטיב מקווין ב"הבריחה הגדולה"? את "אדם בעקבות גורלו"? את "מלאכי הגיהנום" באנגליה ובארה"ב? האופנוע, הרבה יותר מהמכונית, היה תמיד מעין השלכה לאישיותו של הרוכב עליו, והאופנועים ככלל היוו סגנון חיים ואופנות חדשות.

(המשך בעמוד הבא)





(המשך מהעמוד הקודם)

היום, יותר מתמיד, האופנועים הם יוצרי אופנה. מטורפת, צבעונית, מעוררת. כלים מרהיבים שחלקם כמו נלקחו מעולם הצעצועים, וכולם סוחבים על עצמם את חידושי הטכנולוגיה המתוחכמת ביותר. קשה שלא להתאהב בהם ממבט ראשון. וכמו כל אופנה שמגיעה אלינו באיחור של כמה שנים אחרי פריחתה במדינות אחרות, גם בארץ נוצרה סביבה תופעה חברתית־כלכלית שלמה. יש האופנועים עצמם ויש "מוצרי־לוואי". חליפות עור, שניים ושלושה חלקים, מעילים וגלימות; כסיות מיוחדות, ארוכות וקצרות, קסדות ונעליים, חגורות־שומרות־בטן וגב ומגיני־חזה. הכל עולה הרבה כסף ואינו בהישג ידו של האופנוען הישראלי הממוצע. הרוב מיובא מחו"ל. ויש גרופי'ס, נספחים ועושי רווחים קלים. ויש ביורוקרטים. ביורוקרטים קטנים שנוסעים כל בוקר לעבודה במכונית וחם להם. אז למה שיהיו נחמרים לקומץ אופנוענים מטורפים?

נוסטלגיהו ותיקי הישוב עוד זוכרים את הנורטונים (אופנועים בריטיים) שהיו עורכים חראקות ברחוב אלנבי בואך בן־יהודה בתל־אביב ועוצרים על שפת המדרכה לפני "ויטמן" לכוס גזוז. בשנות השישים היו בארץ כ־160,000 מכוניות וכ־42,000 כלי רכב דו־גלגליים. בגלל מחירי המכוניות הגבוהים, אופנוע היה אז כלי תחבורה מקובל. אם לא היה לך כסף לאוטו, קנית אופנוע. היה לך אופנוע, היה לך מעמד. במהלך השנים התהפכו הגלגלים וכל פועל חלם על מכונית שניה – לאשתו. רוכב אופנוע קיבל דימוי של מסכן שלא יכול להרשות לעצמו מכונית.

העסק קיבל תנופה בתחילת ה־80', עם הכלכלה הנכונה והיבוא האישי, אז הופיעו בארץ לראשונה האופנועים היפנים. אחר־כך הופסק היבוא האישי ורק ב־84' נפתחה הסוכנות הראשונה ליבוא מסודר של אופנועים מתוצרת סוזוקי. היום אנחנו עדים למהפכה שלישית, עדיין לא חמונית אבל אולי גם זה בדרך. אופנוע כרכב שלישי במשפחה.

על־פי נתונים רשמיים שנמסרו מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נעים היום בכבישי הארץ כ־35,000 דו־גלגליים, בהם כ־7,000 אופנועים. אופנוע – למי שלא ידע – הוא רכב דו גלגלי שנפח המנוע שלו עולה על 50 סמ"ק. רשיון נהיגה לאופנוע אפשר לקבל מגיל 18.

רם לנדס, נהג מרוצים ועיתונאי, הזהיר אותי מראש שכל מי שניסה עד כה לתאר את התופעה, נפל בקלות למלכודת שהנושא טמן לו וצייר את רוכבי האופנועים כתופעת שוליים פירחחית, חסרת אחריות, ואת האופנוע כ"כלי למתאבדים". "זה לא יהיה נכון לאפיין את התופעה בצורה כזאת ולכתוב שאני אוהב את האופנוע שלי יותר מאשר את האשה". בדקנו ומצאנו שלנדס צודק, אבל לא לגמרי.

בקרב רוכבי האופנוע בישראל מסתמנות בבירור שתי קבוצות הנבדלות זו מזו בעיקר בגיל. קבוצה אחת היא זו שלנדס לא אוהב: פרחחים צעירים שהאופנוע מתקשר אצלם למילוי צרכים מידיים ודחופים בתהליך ההתבגרות. "הם מיעוט, אבל מיעוט מזיק. הם עושים את כל הרעש, ולכן שומעים עליהם יותר", אומר לנדס. האופנוענים הסולידיים (יש דבר כזה), סולדים מהצעירים כי אלה, לדעת הוותיקים, משניאים את כלל האופנוענים על ציבור הנהגים ועל מקבלי ההחלטות במשרד התחבורה (ראה מסגרת) והופכים אותם לתופעת שוליים, מה שהם לא.

הקבוצה השניה, הטוענת לכתר הרוב, מאופיינת על־ידי ציבור מבוגר, שקול, בעלי מקצועות חופשיים ובעלי ממון. הרבה ממון. מחירי אופנועים נעים בין 17,000, עוברים ב־34,000 ש"ח ומגיעים פחות או יותר לשמיים, תלוי ביצרן, דגם, נפח המנוע ותוספות.





מאיזה צד שלא תסתכל עליו, אופנוע זה דבר יפה. בהחלט אם מדובר בסוזוקי GSX־R 750 בצילום השמאלי במרכז, עליו רוכב רם לנדס.

נציגי שתי הקבוצות גם יחד מקפידים להזכיר על שני דברים: שרכיבה על אופנוע היא קודם כל ולפני הכל הדבר החכם ביותר שאפשר לעשות בתנאים התעבורתיים הקיימים בארץ אם באמת רוצים להגיע ממקום למקום במהירות סבירה, ושיש בה, ברכיבה, "איכויות פילוסופיות" שזר לא יבין. כמעט כל אופנוען יחזור ויזכיר בשיחה את אהבתו לאופנוע שלו ואת ה"משהו" הפילוסופי הזה שהרכיבה עושה לו. כמו־כן ציינו כל האופנוענים איתם דיברנו, את העובדה שאופנוען הוא אדם "בעל כושר ריכוז גבוה במיוחד", ולא שכחו להוסיף שאפשר להשוות אותו לקאובוי עירוני, שייצר בינו לבין הכלי שפה כמו הקשר שנוצר בין הרוכב לסוסו.

"ברכיבה על אופנוע יש הנאה פיזית דומה להנאה שבצניחה או גלישה בים. הגוף החוצה את הרוח שחולפת על פניך. הרצון להינתק".

הספר "זן ואמנות אחזקת האופנוע" מאת רוברט מ. פירסיג, קטע: "בנסיעה על אופנוע רואה אתה דברים בצורה שונה לגמרי משניתן לראותם בכל דרך אחרת. כשאתה במכונית, מצוי אתה כל הזמן בתוך תא, ומאחר שאתה מורגל בכך, אינך תופס שמה שרואה אתה מבעד לשמשה אינו אלא עוד ממראותיה של הטלוויזיה. אתה צופה פאסיבי, בעוד שהכל נע מולך בחד־גוניות כשהוא נתון במסגרת. בנסיעה על אופנוע נעלמת המסגרת. אתה נמצא במגע הדוק עם הכל. אתה בתוך המתרחש ולא עוד צופה בו בלבד".

פילוסופיה אופנוענית. מנקודת מבטו של הרוכב־על־שניים העולם עגול ובני האדם מתחלקים לשני סוגים בלבד. אנשים על שניים ואנשים על ארבע. מלחמת הקיום ביניהם ניטשת על השליטה בשטחי מחיה וברוחב הכביש (זווית ראיה), כדברי גיבור ה"זן" – וזהו. על שאר התופעות שמתקיימות להן איכשהו בשולי העולם הזה, לא שווה לבזבז אנרגיה.



קרניים יותר גדולות

שאלנו את ד"ר ברוך אליצור, הפסיכולוג הראשי של בית חולים הדסה בתל־אביב מדוע אנשים מסויימים מעדיפים אופנוע על מכונית בכל תנאי, ואיזה פרופיל היה הוא מצייר לאופנוען המצוי.

ד"ר אליצור:

"יש לי מקבילה מהטבע לרוכבים על האופנועים הגדולים, הצבעוניים. הטווס הזכר. במקרים רבים הזכר צבעוני ויפה הרבה יותר מהנקבה. הדג, הצבי, הצפורים. לזכרים בטבע יש רעמת שיער ארוכה. אצל בני האדם, הנשים סירסו אותנו. לקחו לנו את כתר מלכת היופי והשאירו לנו את השרירים. מבחינה ביולוגית האשה היא המין החזק והגבר המין היפה.

"תפקיד הגבר בטבע, להביא ולדות, נגמר כשהוא מגיע לגיל שלושים, שאז הוא בשיא הפוריות. מאז הטבע בעצם לא צריך אותו. מה עושים? מתקשטים. גם בחברות פרימיטיוויות הגבר מתקשט כדי לתקוף את הטבע, כמו אצל האינדיאנים ובני שבטים אפריקניים, בנוצות וצבעי מלחמה.

"החברה המודרנית לקחה מאיתנו את הנוצות וצבעי המלחמה. לא כולם יכולים להצמיח זקנים ורעמות שיער. אז יש אופנוע – דרך אחרת למשוך את תשומת ליבה של הנקבה ולשדלה להזדווג איתו. כמו בטבע. יש כאן תערובת של מניעים, חלקם תת־הכרתיים, סטטוס חברתי, מיני, וגם תחרות עם הגבר השני. למי יש אופנוע יותר גדול, כמו אצל הצבאים – למי יש קרניים יותר גדולות.

"סיבה נוספת להעדפת אופנוע יכולה להיות קשורה למבנה פיזיולוגי. ישנם אנשים שמערכת העצבים אצלם עובדת בטורים גבוהים במיוחד, והם יהיו זקוקים ליותר אדרנלין בדם. אנשים כאלה נהנים יותר מאחרים ממתח והתרגשות. הם יודעים שמה שהם עושים לפעמים מסוכן, אבל נמשכים לזה. התופעה אינה שלילית אלא אם כן היא מסכנת אנשים אחרים. זהו סוג של היפראקטיביות שהאופנוע יכול לתת לה תשובה ופורקן".

ישראל בן־עמי הוא נציג אחד של הדור "הקשיש" בקרב האופנוענים הישראלים. בן 38, טיפוס ססגוני חובש כיפה ומגודל זקן, יו"ר "אגודת האופנוען הטוב", אחת מכמה אגודות אופנוענים הקיימות בארץ. ישראל גר בנוה צוף, ליד רמאללה. יש לו אשה, ארבעה ילדים, מכונית ואופנוע וחצי: סוזוקי שלם וחצי מוטוגוצי בשותפות עם גיסו. בעבר עסק בחינוך, אבל עשה הסבה לבנקאות. את האופנוע הוא רואה קודם כל ככלי תחבורה יעיל אבל מיד בתחילת השיחה מתברר שבהחלט לא רק.

ישראל, בהתלהבות: "ברכיבה על אופנוע יש הנאה פיזית, משהו שהייתי משווה להנאה שבצניחה או גלישה על גלי הים. הגוף החוצה את הרוח שחולפת על פניך. הרצון של האדם להינתק. כדי להמחיש ליצור־על־ארבע מה זה אופנוע, הייתי מייעץ לו להאיץ את המכונית למהירות של 150 קמ"ש, לפתוח את גגה (אם הוא נפתח, כמובן), ולהוציא את הגוף החוצה בזמן הנסיעה. זאת בערך ההרגשה. אופנוען בנשמת הוא מי שישאיר את המכונית – שיש לו – ליד הבית, ויסע על האופנוע. זה מעיד עלי שאני, ביודעין, מוותר על חברה, על האפשרות לאסוף טרמפיסטיות, מעדיף לסגור את עצמי בתוך הקסדה, לבד. אני אינדיווידואליסט. יש לי צורך להוריד מסך ולהיות עם עצמי. הרבה רעיונות פוריים אני הוגה בשעת הנסיעה הזו על האופנוע, ברוח, מנותק מקשר עם בני אדם. זה במקום יוגה. השילוב המיוחד הזה בין ההנאה הגופנית לנפשית הוא שגורם לאופנוען להיות אופנוען".

מישהו שאל פעם, בקיטרוג, מעל דפי הירחון "מוטו": "ניסיתם לשאול פעם אופנוען מה השעה?" משימה בלתי אפשרית, כמובן, שכן קילוף הנ"ל מקסדתו, חליפותיו וכפפותיו ימשך לפחות שעה. ענה לו אופנוען אחר שאחת הסיבות שהוא למשל מעדיף את האופנוע על פני שתי מכוניותיו, היא בדיוק זאת: "איננו רוצים לומר לאף אחד, מה השעה. איננו רוצים לקיים דיאלוג, איננו רוצים לדבר עם איש. אנחנו רוצים להיות לבד".

"כשאני תקוע בצידי הדרך שום נהג על ארבע לא יעצור ויציע לי עזרה. אופנוען, לעומת־זאת, לא יתן לי להתייבש בשמש".

הצלם שהופיע לפגישה עם ישראל בן־עמי הגיע חבוש קסדה וכפפות על ידיו. מבט הדדי אחד והשניים, לפניה כן ורים זה לזה, נתנו לי להבין שאני מיותרת. שקעו בשיח אופנוענים. הכניסה לזרים – אסורה.

מה זה, פגישת מחזור?

ישראל: "זה כמו אחוות לוחמים בבונקר. לא ראיתי את הבחור מימי, אבל אני בטוח שיש לנו בסיס משותף של איכות אנושית מסויימת. אנחנו קוראים אחד את רעהו. בין רגע נוצר בינינו קליק. כל המחיצות נשברות בגלל העיסוק המשותף באופנוע".

בין אופנוענים, מתברר, לא חשובה פוליטיקה, לא מעניין מוצא, לא משחקת השכלה או מצב כלכלי (טוב, כמעט). חשוב האופנוע. סימפטיה הדדית מסויימת מאוד מושכת אותם זה לזה. חוסר הצורך המוצהר בחברת בני־אנוש נעלם פתאום כשמדובר באופנוענים אחרים.

ישראל: "יש לנו צורך בחברה, אבל כמעט רק בינינו. כשאני תקוע בצידי הדרך שום נהג על ארבע לא יעצור ויציע לי עזרה. אופנוען, לעומת־זאת, לא יתן לי להתייבש בשמש. לאופנוע אין גלגל רזרווי. רק אופנוען מכיר את הבעייה, ויעזור. אופנוענים שנפגשים בדרך עוצרים, שואלים לאן ומעדיפים לנסוע ביחד. זה נותן לנו תחושה של כוח".

ולטובת האמהות המודאגות הוא ממהר להוסיף: "אופנוען לא יקח סמים ולא ישתה אלכוהול. אי אפשר לרכב על אופנוע כשאתה שיכור או מסומם. שניה של חוסר ריכוז – ואתה מרוח על הכביש. לכן עדיף לתת לצעירים אופנוע ליד. הרי אם יאסרו זאת עליהם, הם לא ילכו במקום זה לנגן בחליל צד. הם ישבו באיזה חושה ויסניפו".

זאב רקל, עורך־דין מנתניה, בן 38, נשוי ואב

(המשך בעמוד הבא)

רק אני והאופנוע שלי

(המשך מהעמוד הקודם)

לשלוש בנות. הוא התחיל ללמוד נהיגה על אופנוע לפני שנה בלבד, אבל מאז עבר את הטסט לא נפרד מהסוזוקי 400. על התפנית היחסית־מאוחרת הזו, הוא אינו מצטער, למרות שלפני־כן היה לרוכבי האופנועים, בעיניו, דימוי פרחחי, ולמרות שהחברים שלו מנתניה, "אנשים מרובעים אחד אחד, כמוני", הרימו גבות. כשהוא מופיע בבית־המשפט הוא משאיר את סימני הזיהוי האופנועניים בחוץ בגלל ה"מה יגידו הקולגות". "אני אוהב לנסוע באויר הפתוח", אומר דקל, "אבל מרחם על בעלי המכוניות בעיקר בכל פעם כשאני מתקרב לתל־אביב".

בלילה בלילה, כשהגדולים הולכים לישון, יוצאים הקטנים אל הכביש. יום חמישי בערב, רחוב אבן־גבירול בת"א ליד ה"לונדון מיניסטור". המדרכה שלפני והכביש שליד מתמלאים באופנועים. ואיזה אופנועים. הסנינג צבעוני, מחריש אוזניים, שעתיים של טריפ שמתחיל בערך בעשר ונגמר כששני שוטרים בטרנזיט כחול מגיעים למקום בסביבת חצות. כבר ברמזור של המוזיאון מודיעים אחרים מן המשתתפים על בואם ברעש מחריש אוזניים ונוחתים במקום המיפגש בסיבוב מקצועי, כמעט משיק לאספלט. בערבי יום שלישי מתאספים המכורים במגרשי הספורטק בפארק הירקון. כולם חברים של כולם. מכרים ותיקים, מצטרפים חדשים, מוכרים, קונים, קיביצרים ומעריצות. כאן פינת הנוער. הגיל הממוצע נושק לעשרים. "יש כאן גם זקנים", מספרים לנו, "יש בני שלושים פלוס".

במיפגש הלילי של יום חמישי ספרנו כמאה אופנועים ומספר כפול מזה של אופנוענים. הזן השולט – סוזוקי היפני לצורותיו ודגמיו. אבל היו גם מוטו־גוצי ובנלי, ימאהה וקג'יבה, דוקאטי וקוואסאקי והונדה שבלעדיו, כמובן, אי־אפשר. הצבעים השולטים – אדום, שחור, כחול. קבוצות קבוצות התגודדו



קאג'יבה פרצ'יה 125. יפה, קטן, ספורטיווי. באיטליה מותר כבר מגיל 16. בארץ – רק מגיל 18.

הרוכבים, החליפו מידע וחוויות. ההרגשה הכללית של מי שלא נמנה עם החבורה היתה זרות מהולה בקיפות. למה לכולם יש (אופנוע) ולי אין.

מאיר יוסף, "הילר", בלונדי בן 19, חמוש בסוזוקי 550 אדומה ומבריקה – כ־20.000 ש"ח. ביד אחת אוחז בקסדה ובשניה מלטף את הסוזוקי. מישהו מהצד מעיר: "הרבה בחורות היו רוצות להיות כאן במקום האופנועים, לזכות למעט מהיחס שאנחנו מעניקים להם". ואחר זורק: "ראיתי עכשיו קוואסאקי, משהו. נגנבתי לגמרי".

מאיר, מהיכן 20.000 לאופנוע?

"האמת? אבא קנה לי, אחרת לא הייתי יכול להרשות לעצמי. ההורים שלי שניהם נהגים מקצועיים באגד ויש בבית מודעות".

כמה פעמים כבר התהפכת?

"המון. אחרי הפעם הראשונה, כשאמא שלי הגיעה לבית־החולים, היתה טרגדיה. אמרה שיותר אין אופנוע – אבל זה לא עזר לה. אחרי־כן היא התרגלה. עכשיו כשהיא באה לבית־החולים כבר אין פאניקה".

למה אתם באים לכאן כל שבוע?

"אופנוענים זה כמו משפחה. כמו איזה שבט אינדיאנים. באים לפה מהקריזה. מוכרחים להפגש, להתפרק מהלחץ. לראות ולהיראות. החראקות זה ראוויה. העיקר – מתי כבר יהיה לי R".

אופנוע עם R לפני מספר הדגם הוא האידאל הנכסף. סוזוקי 750 R או 1100 R עושה את ההבדל. לחגי כהן, בן 23, יש סוזוקי 750 R, כדי לרכוש את החלום הזה הוא קיבל עזרה לא קטנה מהוריו. דגם כזה חדש עולה – כ־32.000 ש"ח: "עכשיו אבא שלי ואני רבים מי ירכב עליו. גם אמא שלי הולכת להוציא רשיון על אופנוע". צור סיני ממושב אמציה ירד שלא באשמתו בסטטוס. היה לו אופנוע. עכשיו יש לו וסטה. צעיר וצעירה מחזיקים ידיים ומזמינים אותנו לישרי' כבן־יהודה. שם יש מפגש של בעלי אופנועים איטלקיים. על השאלה איזה אופנוע יש להם הם עונים קצת מבוישים שעכשיו, באופן לגמרי זמני, יש להם אוטוביאנקי. אבל לא להרבה זמן.

כדי להרשים בחורה, אומרים כולם, מספיק לומר לה את מספר הדגם, היא כבר תבין. אבל ביציאות עם בחורות יש בעיה. כדי לקדם את מערכת היחסים עם המועמדת עדיף לבוא אליה עם קסדה ביד. בשום אופן לא מפתחות האוטוביאנקי של האמא. מאידך, אם מערכת היחסים עם האמא שלה חשובה, עדיף לפגוש את הבחורה מחוץ לבית בשלב ראשון.

חגי אומר שמי שלא אוהבת אופנועים, במילא לא תהיה חברה שלו. ליאת ליטוין אומרת שמי שלא אוהב אופנועים לא יהיה החבר שלה. לכן היא מתחתנת בקרוב עם סוזוקי 750 R. ליאת בת 24, מפעילה מחשב גראפי במוטורולה. את הרשיון לאופנוע עשתה לפני שש שנים: "אני משוגעת לאופנועים מאז שאני זוכרת את עצמי. אבא שלי אופנוען. אחרי הצבא חסכתי כסף וקניתי אופנוע. אני אוהבת את זה. פעם הייתי נוסעת כמו משוגעת. עכשיו הפסקתי להשתולל. רוב החברים שלנו בעלי אופנועים. אנחנו יוצאים ביחד לטיול".

נירית צבי, בת 25 רוכבת על 13,000 ש"ח – סוזוקי 600 DR. גם אצלה, היא אומרת, זו מחלת ילדות. כל המכורים והמכורות האלה, אגב, מרבים על אהבת הדו־גלגלים שלהם במונחים הלקוחים מעולם הרפואה: מחלה, סירוף, שיגעון. על נירית, ג'ינג'ית חמודה, באמת לא רואים את המחלה מבחוץ, אבל כשהיא מתחילה לספר מה עובר עליה בזמן הרכיבה נדמה שלא יהיה מגוזם להזמין רופא: "בחורף, בקיץ, לא חשוב מתי – אני על האופנוע. תמיד. גרטבים? נכון, אז מה? אני רוכבת עם תרמיל גב, מגפיים מגומי, ותמיד תמיד יש לי בתיק תחתונים וגרביים ספייר".

הרעש וההמולה בעיצומם, אבל מהחשיכה כבר מגיחה ניידת. האופנוענים נכנסים ללחץ ומתחילים להתפזר. רישיון להפגנה אין להם, ועיריית תל־אביב והמשטרה כבר מזמן הפגינו,מצידן, חוסר אושר מהמיפגשים השבועיים הללו. אלא שאין צורך לשמור מרי. שוטר עברי אחרי חצות לא מתערב. שני השוטרים שעצרו כאן היום, חובבי אופנועים בעצמם, באו לראות מה התחדש משבוע שעבר. עברו בין החבר'ה, ליטפו את הכלים ביד אוהבת ומשום מה הזכירו לנו מאוד את השוטר אוולאי.

אל כבוד השר חיים קורפו: למה, למה, למה

את אחת ההוכחות לכך שהאופנועים תופסים יותר ויותר שטח־כביש בארץ מספק הירחון "מוטו" שהצטרף למשפחה מתרחבת של ירחוני מכוניות ישראלים. אלה, אגב, הקדישו מקום מכובד למדי לדו־גלגליים גם קודם. לידת האח הצעיר, אלא ש"מוטו", בן פחות משנה, בכרומו מבריק, עוסק רק בהם. הקורא, על שביט, מנסה להיות גם מעין שופר מייצג של האופנוענים כלפי הרשויות (לפני כחודש ארגן הירחון הפגנת אופנוענים מול משרד התחבורה בירושלים), וגם לו, כלעמיתיו, יש סוללת טענות כבדות המופנות בעיקר לכתובתו של השר חיים קורפו. ולא רק לגבי מצב הכבישים המחריד, המסכן רוכבי אופנועים עוד יותר מאשר הוא מסכן את הנוסעים במכוניות.

מה יש לכם נגד קורפו?

על שביט: "למה המדינה גובה מיסים כאלה על יבוא אופנועים? במקום לעודד אנשים לוותר על המכוניות וללוות הדלק, שותמות הכבישים ומזהמות האויר, הרשויות רוצחות כל כוונה כזאת. מיסוי על מכונית, שאת הוא 195 אחוזים מערכה, עד נפח מנוע 1,600 סמ"ק. על אופנוע יש בכל הגדלים מכים מסים בגובה 223 אחוזים מערך האופנוע. אופנוע שעולה בחו"ל 7,000 ש"ח, עולה בארץ 27,000 ש"ח. למה? איפה ההגיון? אנחנו המדינה היחידה בעולם שלא מעודדת יבוא אופנועים. לא מהמזרח הרחוק ולא מהשוק המשותף".

"בעיה אחרת היא תחום לימוד הנהיגה והרישוי. לימוד הנהיגה גובל בשערוריה. מלמדים דברים לא נכונים. מי שיוצא לכביש אינו מוכן. זה לא באשמת המורים, זה מה שנדרש בטסט. לא מכינים ילדים בגיל 18 כראוי. מאפשרים להם לעבור טסט על אופנוע גדול, ללא הגבלת סמ"ק, נותנים להם ביד כלי מהיר ורצני. ובעצם – נותנים להם רשיון להרוג את עצמם. מה הביורוקרטים האלה שם במשרד התחבורה מבינים".

עיון בנתונים, אגב, מבהיר שאין צידוק עובדתי לאמונה שאופנועים מעורבים במקצר רב של תאונות דרכים. בשנת 87' היו בישראל ארבעה הרוגים כתוצאה מתאונת אופנוע. שלושה הולכי רגל, ואחד האופנוען בעצמו. בתאונות קשות ללא הרוגים היו מעורבים ב־87' מאה ועשרה נפגעים. אם נביא בחשבון את היחס בין מספר המכוניות למספר כלי הרכב הדו־גלגליים, יתברר שמספר התאונות הדרכים בהן מעורב רכב דו־גלגלי קטן בהרבה מספר תאונות הדרכים בהן מעורבות מכוניות. ושאלת השאלה מי במשרד התחבורה היה צריך לקרוא את הנתונים, לנתח את משמעותם, ואולי גם, חס ושלום, לעשות משהו.

שיפודים

משהו:

יש משהו בשם שנתן הקורא מרדכי שמואלי מאשדוד לשורפי הארץ: בני בלי יער.

מודעות קטנות

מישהי הפנתה את תשומת לבי למודעה שאני מביא כאן. נדהמתי. הרי זו המודעה הקטנה של כל הזמנים. כמו תמיד, המציאות, ובמיוחד המציאות הקטנה, עולה על כל דמיון. אם תסריטאי היה מביא סרט שמתחיל במודעה קטנה כזו, היו אומרים לו "חביבי, אל תשתולל, אף אחד לא יאמין שמודעה כזו יכולה להתפרסם".

אבל היא התפרסמה. ב"לאשה" מיום 19.9.88. דהיינו עוד לא מאוחר למי שמעוניינת:

* (0002) מחפשת גיוון בחיים, קחי את בעלי המצליח, וילה מפוארת עם 3 ילדים חמודים לחודש ימים, הכל חופשי, חופשי, ת.ד. 26455, ת"א מיקוד 61263.

(237) נשוי, 49, תרבותי, מבין ורגיש, ... בידידה שמנמנה, חיודעת לאהוב

גניחות בדמי הליל

גם זה סיפור אמיתי, גם הוא קרה לחברים שלי. מובן שלא אסגיר את שמם. הם זוג נאה, היא אשה צעירה ויפה, ויש להם בן קטן. אה, כן, וגם או־פר סקנדינווית חדשה באה לבית.

יום אחד חזר הבעל הביתה מאוחר מאוד בלילה, ומיקי (שם בדוי כמעט לחלוטין) נמה את שנתה.

עמי (בדוי) נזכר שהבטיח להקליט לחבר סרט כחול, ולכן ישב מול הטלוויזיה ותוך כדי חיפוש ההתחלה צפה בקטעים מן הסרט, ואולי נגרר וצפה ביותר מן הדרוש לשם איתור מהיר. היה ליל קיץ חם, ועמי העייף ישב שם בתחתונים בלבד מול הסרט הרץ לו בכיוון החץ.

מיקי בינתיים התעוררה, ולהפתעתה נדמה היה לה שהיא שומעת גניחות ואנקות מן הסלון. היא התקרבה בלאט. אין טעות, האנקות ברורות וחד־משמעיות ומגיעות מסלון ביתה. הכל הלך ונעשה ברור להפתיך: בעלה והאו־פר. מה עוד זה יכול להיות.

אשה עדינה היא מיקי, ליידי. לכן לא נכנסה בפתאומיות אלא קרבה וקראה בלחש: עמי. עמי? עמי!!

עמי כיבה את הווידיאו, וקם. היא שמעה שהאנקות נפסקו לפתע, והוא יצא אליה, בתחתונים, לאמר: "לילה טוב. חזרתי לפני רבע שעה. מה קרה למה התעוררת, אני תיכף בא לישון, ממי, חיזרי למיטה".

היא לא רצתה לעשות סקנדלים, אבל בכל זאת עמדה על זכותה לא ללכת לישון לפני שבעלה יבהיר לה מה החגיגה שבסלון, והציצה לשם מוהירות ובחשש הנאותים.

ההסבר הגיע, כמובן, וסידר את העניינים.

עדלים

לא אספר את שם החייל שעשה את זה, כי אולי הוא לא רוצה ששמו יוזכר. נועם, (אופס) ראה שכולם הולכים כשעל חזותיהם מתנודד תליון שכתוב עליו "חי".

והוא הרי שונה מאנשי ה"חי". לכן, כדי להדגיש את שונותו מהם, ואולי סתם לשם עשיית ההיפך, מעשה ראוי לשבח, פנה לצורף וביקש שיעשה לו תליון ועליו חרות: "מת".

הצורף כמעט התעלף, אבל עשה לו את המבוקש, ונועם הולך עם העדי הזה לצווארו.

"במחנה" שואל, החייל משיב

בראש השנה יצא לאור גליון "במחנה" מיוחד לחיילי המילואים בחו"ל. קראתי, דיפדפתי והגעתי לשאלון בו מערכת העיתון מבקשת לדעת: "מה מעניין אתכם, מה אתם רוצים מאיתנו שנביא אליכם?"

אחד השעשועים המלהיבים של המאה העשרים הוא מילוי איקסים בריבועים קטנים. לכן לחצתי על הכפתור שבראש העט שלי ושלפתי את שפיצו.

פתאום הגעתי לשאלה מספר שבע. שוב לחצתי על הכפתור, והכנסתי את השפיץ חזרה פנימה. כמו תמיד בשאלונים עם ריבועים הרוצים לדעת את דעתי, באיזהשהו מקום הם מכתיבים לי את דעתם.

לכן אני לא מצליח אף פעם למלא שאלון כזה עד הסוף. אני לא מוצא את דעתי או את הקרוב לה בריבועים שהם נותנים לי.

להלן האפשרויות המוגבלות של שאלה מספר שבע.

הרימוי של "במחנה חו"ל" בעיני הוא:

□ עיתון "מטעם" המציג תמונה ורודה על ישראל.

□ עיתון אמיתי שאינו מסתיר את בעיותיה וקשייה של הארץ.

□ עיתון שרק מנסה להחזיר את הישראלים לארץ.

□ עיתון מעניין וחיוני.

□ עיתון מיותר ומשעמם.

□ עיתון סתם, כמו כל עיתון אחר.

כדי שאוכל לענות על השאלון שהמצאתי, חסרה לי אפשרות שלא מופיעה בו:

□ עיתון "מטעם" המציג תמונה שחורה על ישראל.
אלא אם כן... אולי... זה כן מופיע שם. בריבוע האחרון:

□ עיתון סתם, כמו כל עיתון אחר.

ארץ ההוראות

נורית קירש, תל־אביבית, שלחה מכתב כזה:

"מאיר! (אתה בטח תאהב את זה),

בארץ שבה יש הוראות פתיחה באש כל־כך חמורות, לא הוניתו גם את הבקבוקים. מתברר שגם להם יש הוראות פתיחה, וזה מה שגיליתי על קנקל מצוי:"

והיא גזרה והדביקה את הכתוב על קנקל פלסטי חד־פעמי:

"הוראות פתיחה:
בעת פתיחת פקק הבקבוק
אין לכוון לעבר גוף אדם".

אפשר להוסיף: אם אינך בסכנת חיים.

בכל אופן, בארץ ההוראות שלנו אין די בהוראות אבטורדיות לחיילים או לאזרחים צמאים, יש גם הוראות למיעוט הדתי. וכך כתוב עוד על הקנקל הישראלי:

"למניעת חילול שבת
יש לפתוח את הסגר
לפני כניסת השבת
ולסגרו בחזרה"

טוב, כבר לא חשוב. אפשר לקבל כוס מים?

מרק תמורת דמעות

שולמית אפפל היא בן־אדם שחי לבד. יום אחד החליט בעלה לחזור בתשובה, קיפל את הבגדים והלך. בתה מאיה צילצלה אליו, "אני הבת שלך". "לא מכיר", ענה. בגיל שש עשרה פירסמה שולמית ספר ראשון. ההורים אמרו: "משוררת? זה עונש. צריך להתחתן וללדת". היא אשה יפה, מפוררת. הכתיבה שלה ארוטית. "מלחמת הקיום של המין הנשי כל־כך מעייפת", היא אומרת. "הגברים בודקים עלינו, הנשים, כמה זמן יכול הסוס לחיות בלי אוכל". בסוף, אחרי הרבה דיבורים, היא בוכה

מאת בילי מוסקונה־לרמן   צילום: בני גלזר

ש ולמית אפפל מתיישבת, רוצה להשען אחורה, להרפות את הגב, העורף, ידיים רגליים, ולא יכולה. אין כורסה אחת מרופדת לנוח עליה. אשה דקה וארוכה, משוררת שסופרת ארבעים שנים, מתנועעת ממקום למקום בחיים בלי חפצים או אנשים שמכירים לה את הקווים של הגוף וקולטים אותם בחכיבות, ברכות, בסלחנות. ועוד לא דיברנו על אהבה.

המשוררת מתחילה את הבוקר עם לחמניות וחלב במכולת, תור לרופא כי לילד יש כאב גרון, אחר־כך תרופות, עיתון, סידורים בבנק. ובאמצע היום תמיד מתכה לה, כמו לכולנו, ערימת כביסה נקיה לקפל. מתחת לכביסה של המשוררת יש ערימה קשה. ולערימה הזאת יש ריח חריף ונגיעה רותחת.

שולמית אפפל, בן־אדם שחי לבד, מפרנס לבד, עונה לבד על שאלות של שני ילדים, ממלא את הבקשות, מהרק את השיניים ומחייך הלאה גם בשביל מחר בבוקר והוא אבא והוא אמא.

היום, אחרי ארבעים שנה, היא מתגוררת ברמת השרון. בית פינתי, כניסה כ' קומה ג', דירה מספר חמש. ועל עיר הבחירה שלה היא אומרת: "עיר ארעית. אני רואה את הפלסטיקים ואומרת 'עד עכשיו היה יותר קשה, עכשיו יהיה יותר קל'. כאן הבוגונביליות לא שורטות את האבן. לראות מהחלון שכנה שמקפלת כביסה זה בריאות. זה מזכיר לי את הכביסה שלי".

והיא אומרת: "תשמעי, אני אגיד לך את הנכון – לא את האמת. אני אתן לך את הבהיר ולא את הערפל, כדי שלא ישאר לך רוק על המשקפיים ותוכלי לנסוע הביתה ולעשות את העבודה שלך ויש רק מזל אחד – שאני לא יכולה לצנזר את המסקנות שלך".

ודווקא ההתחלה היתה רכת שוליים עם רמזים לכורסאות מרופדות הרבה. הילדה־ שולמית אפפל נולדה בקפריסין וגדלה בוואדי סאליב בבית ערבי שננטש. בבית הסתובבו דפים של ספר קרוע עם ציור צרפתי משובח ובחדרים נשאר ריח של דיירים קודמים. לסבא שלה היתה מאפייה, לאבא שלה היתה מספרה והרחוב היה שלה. והיתה סופייה, נערה ערבייה יפת תואר, מארם פאלינה הציצה מהמרפסת, יידיש היתה שפת הברית, והיה עץ תאנה, והיה אליהו החבר הכי טוב – ערבי־נוצרי שלימד אותה לטבול פיתה חמה בשמן זית ופשוט לאכול, ורוזה הארומנה שהסבירה לה מילים גסות, ומעגל של נשים עם שיער מסולסל מבריק מבריאלאנטין מפצחות גרעינים בחצר.

"ועכשיו בואי נמציא ביוגרפיה", היא מתקפצת בעליזות, "אני אוהבת את הגרוי הזה. אז ככה – נסיכה בריטית ילדה אותי אחרי סיפור אהבה עם הודי. אבל היא לא היתה נסיכה, היא היתה יהודיה שנחטפה בשנתאי ואביה היה בנר, כלי זמר, קבליסט ידוע".

והסיפור האמיתי: בשנות השישים ניתק חבל הטבור, ההורים עברו מארץ ואדי סאליב לארץ בורז'ואה – רמת־גן, תור הזהב של רמת־גן אבל לא תור הזהב של ההורים. פערים כלכליים ותרבותיים. "מעבר קשה – וחרה, שקע, קרע. לא התחברתי מאז. עוד כמה שנים הייתי צריכה שימרחו אותי בשמן תינוקות. עד כמה שנים בכפר הרא והייתי מתחוקת". ילדה בת שלוש, צעקה [illegible] לא מתאקלמת בבית [illegible] מתחברת, מאבדת את היכולת לקרוא ספרים. להתרכז. ללמוד. כשהילדים הלכו בבוקר לבית־הספר היא צעדה לעבוד במספרה של אבא ברמת־גן. "עבודה פיסית קשה, עם נשים מבוגרות, נשים במספרה, נשים ללא רחמים, לא יכולתי להגן על עצמי, גופי שמע צחוקים שליבי לא עמד בהם". מסבנת וחופפת שערות דלילות ומשומנות ומסולסלות ואחר־כך מטאטאה מסביב לכיסא. משעה שמונה בבוקר עד אחת בצהריים, משלוש בצהריים עד שבע בערב.

"מחילרת עם הספר הראשון ביד נותרה תנטייה לתפקיד עצבי

לא יוצאים שלמים מעסק כזה, כך בלשון המעטה נבון לנסח"

(מתוך השיר "ערך החרגוניות").

ובמציאות?

"מתמוטטים בגיל שש עשרה. מבקשים למות".

וגם יוצא ספר שירים ראשון, "שעת ילדה":

"ירשו לי לבכות בבקשה. אני חיה אותי קטנה, בלא שימלת קפלים וכיתור".

והיו סיגריות ראשונות וחלומות וגיחות לכסית. אמא ואבא לא מרוצים. לא היו שמחים בה. פחדו בה. "הם הורי רק במובן הביולוגי", היא אומרת לאנשים, שולפת נוצות טווס של גיל שש עשרה. והם ממהרים להסתיר לה את הנוצות שאף אחד לא יראה את הצבע. "משוררת?" הם אומרים. "נו זה עונש חרש. משוררת זה מכה. צריך להתחתן וללדת ילדים".

ומה קורה?

"אז מתחתנים ונחנקים".

שמוליק קלדרון, צלם, היה – במילים שלה – "האפשרות היחידה והכי גרועה". האפשרות היחידה לצאת מבית הורית. התחתנו. נולדה מאיה, ואחר־כך נולד ניב. ואחר־כך שמוליק נמוג. השתנה לגמרי מול העיניים שלה. חזר בתשובה. הוא עזב את הבית כשהיא היתה בהריון. באותו זמן בדיוק אמא שלה שכבה בבית־חולים וגססה. בעלה קיפל את הבגדים שלו, הכניס למזוודה ויצא מפתח הדלת, אבא שלה ואיבד את ההכרה ואושפז. "רצתי כהרסה עין כרם מקומה לקומה. בחודש שביעי נולד המלאך משמיים, לקח את אימי והתיך את בעלי".

לפני כמה ימים צילצלה מאיה בת שש עשרה לאבא שלה. שלא דיברה איתו שנים.

"מי זה?" הוא שאל בטלפון.

"הבת שלך", ענתה. "לא מכיר ולא רוצה לשמוע". ככה בערך הוא אמר והוריד את השפופרת.

היום מצלם שמוליק את סרטי תעמולת הבחירות של ש"ס. הבמאי – אורי זוהר.

ניב לא מכיר את אבא שלו. לא ראה אותו, לא שמע את צליל קולו. היא מגדלת שני ילדים לבד. וברקע מתנגנות המנגינות המצוחצחות של רמת השרון: אמא־אוירדס, אמא־בי., אם. אקס, אמא־צריך מורה מורה לפסנתר, אמא־צריך מחשב. בבית ברמת השרון אין חדר אורחים. מה שאנשים קוראים סלון. למשוררת יש חדר משלה, בדיוק כפי שממליצה הסופרת וירג'יניה וולף, וחדר למאיה וחדר לניב. "תראי הנה הסלון", היא אומרת ומגלישה יד לתוך החולצה מהכיוון של הצוואר. אבל כל הזמן ישנם פיתולים בבטן שמא יבואו ההורים ויגידו, "איפה הסלון". כל הזמן ילדה, בת ארבעים, מוסיפה, [illegible] להוריה המתים. "זה קשה בלי חדר אורחים כשיש לך חמות וגיסה, אבל לי אין חמות ואין גיסה". וניב מכניס לפה עוד כף של מרק עוף חם עם איטריות ביצים, מסתכל על אמא שלו ומתקפל מצחוק.

עד כמה נותנת האמא למשוררת להיכנס הביתה?

"כשאני יושבת ליד שולחן העבודה וניב עוד לא גמר להשתמש בכל האנרגיות שלי לתועלתו אז הוא מוצא נחמה בחיק אחותו. אני משתדלת לכתוב שעות לא בנוכחותו כי הוא לא עומד במראה הגב שלי. לא רוצה שהילד יגדל בצל הסיוט 'שקט אמא כותבת'. ואז אמא כותבת כשהילד לא בבית או ישן כי הילד הוא הכי חשוב. אני יכולה לכתוב כשלשיר שלי יש חום אבל לא יכולה לכתוב כשלילד שלי יש חום".

"אמא, מותר לפחד לדעת"? הוא שאל אותה שלשום כשעלו במדרגות. "מותר הכל מה שמרגישים", היא אומרת יום־יום בין הקירות של הבית שלהם. בבית של המשוררת מותר לילד להגיד לאמא "אני שונא אותך", ולאמא מותר להגיד "גם אני שונאת אותך" וזה בסדר וכולם באים מאהבה.

"תעשי לו גבול ויהיה לו ביטחון לילד", אמרה הרופאה של המשפחה והמשוררת אמרה לעצמה: "איך כמה זה טוב גם בשבילי".

הכתיבה שלה ארוטית, אינטימית, ממוקדת. עמוק פנימה לתוך הגוף היא צוללת כדי לשלות חומר עשיר גדולה, צלול ושקוף ונקי. והצלילות האלה לתוך הגוף יכולות לחיות מכאיבות וקשות ויפות מאוד.

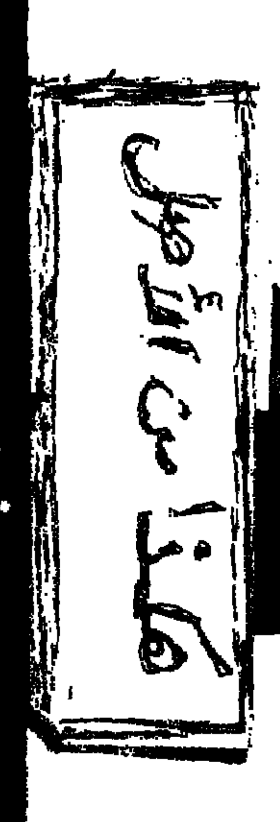
שורות אינטימיות?

"צדתי דבר מה,
והייתי לבד ושרתי לזה"
שוב לא אספו רגלי
אחת לאחת והעבירוני
מהמקום בו נרדמתי
באקראי, למיטה, שוב
הצמדתי את המצח
לשימשה ורעדתי, בכל
הבית הצטופפו חלקי גוף
אחד"

משוררת שנוסעת לעיירות פיתוח כדי לדבר עם נשים שלא גמרו שמונה שנות לימוד. היא מדברת איתן על הנעליים החדשות שקנתה ברחוב הראשי, סוג עקבים, צבע, ואחרי שהן צוחקות כשיניים מוזהבות היא מתחילה, לאט לאט, לקרוא להן שירים. הנפש שלה סוציאלית וגם את האמנות חשוב לה להעביר באותו גלגל היתוך. מענק יצירה לשנה – פרס ראש הממשלה – שקיבלה ב־87', החזיר לה כוחות של שבע שנים קשות. תמיד היה רן כסף אבל אף פעם. (המשך בעמוד הבא)



שולמית אפפל (למעלה) ועם הבן יניב (מימין). "לא רוצה שהוא יגדל בצל הסיוט 'שקט אמא כותבת'"



"בלילות אני לא קוראת שירים של גברים. אני קוראת משוררות או כאלה שאני מזהה אשה מתחת לאשכי הכתיבה שלהם"

(המשך מהעמוד הקודם)

לא היה די ביטחון שיהיה מספיק כסף בשביל לפרנס ילדים.

כבר שלוש עשרה שנה שולמית אפפל עוסקת בשילוב אמנות בבניה, במשרד השיכון בירושלים. פרנסה קבועה וחשובה. משכורת שמאפשרת נשימות אוויר קבועות ומצומצמות עד מחנק. ובמקביל כותבת טור אישי במקומון "צומת השרון" וגם מתייגעת במאבק מתמשך על טור עצמאי לביקורת ספרים.

"העולם הגברי עשה את הסלקציה. ואנחנו הנשים המצאנו את רגשי האשמה ואנחנו נדמות בעיני עצמנו כבלתי ראויות ולא מתיידדות אחת עם השנייה ולא עוברות ברצינות, מתחתנות על אמת, חיות בשקר וכותבות בהסתר אחרי הבישול והכביסה. ובלילות את חושבת שאני הולכת לקרוא שירים של גברים? אני קוראת משוררות: גבריאלה אלישע, לאה אילון, דליה רביקוביץ, אנה אחמטובה, ויונה וולך. או כאלה שאני מזהה אשה מתחת לאשכי הכתיבה שלהם".

עוד: "מלחמת הקיום של המין הנשי שלי כליכך מעייפת. אני כבר רוצה להפסיק לעשות חשבון עם הקבוצה של הגברים שנמצאת בחדר הדמיוני שלי, אני רוצה לסמוך על האינטיליגנציה שלהם בלי לחטוף נוקאאוט דמיוני כשאני יוצאת לשנייה אחת מהחדר".

ואיזה מורל גברי את מעמידה בבית מול ניב?

"לא מעמידה שום דבר. אין לי איבר עמיד בגוף. למה צריך להעמיד דבר שלא קיים. מיתוס מחלל ריק. או מה, את רוצה שאני אקח עוד אשמה עלי".

ומהמקום שלך איך נראים החיים של האחרים?

"כל אחד מוצא לו את בן הזוג שמאפשר לו להיות, לא להיפתח לחיים לנצח. כל אחד מביא לחתונה נרוגיה נפשית ורוחנית ואחר־כך מתחיל קשר טרוריסטי. איך בני־אדם יכולים לשמור על מתח חיובי אם מתפרנסים אחד מן השני? אם הנשים, בנות מיני, היו מוצאות פתרון לביטחון הכלכלי והחברתי – אז לא יודעת איזה צורה היתה לחברה הזאת ובטח שלא זוגית. גברים ונשים חיים יחד והם לא ביחד. וכל־כך הרבה גברים מתחתנים עם אשה שרוצים שתהיה אמא לילדיהם והם לא רוצים להיות מאהבים שלה ולוקחים אותה לקורבן והעולם מבולבל. ואשה מתחתנת לפעמים עם אמא שלה ולפעמים עם אבא שלה או עם ילד שלה ועמידות של קשר כזה זאת עובדה שלא מוכיחה שום דבר. לא עושה לי שום רגש נחיתות, שום תחושת כישלון בחיים. אין לי מונופול על העדר".

תשמ"ו ספר שירים רביעי, "חישוקים":

טיפת גשם
שקופה
דמוית אגם או שר
בכל האחריות של אדם מן הישוב
רכנתי אליה בפי

אורציון ברתנא, גבר, מבקר ספרות, כתב: "בשירה נשית משתמשת המשוררת בביטויים המתארים איברים נשים אינטימיים (רחם, שדיים) או ביטויים אנטומיים המתארים מרכיבי גוף נשי (צוואר, רגליים) השייכים בשיר לדוברת האשה או לדמות הנשית בשיר, בשמוש סמלי פיגורטיבי כדי לתאר מערכת חוויות נשיות כמערכת חוויות מיוחדת הנבדלת מזאת הגברית. בעלות השדיים שונות בחוויותיהן מבעלי הזין. לא אין כאן קריאה לשיוון. זו קריאה בזכות עולם אנושי שונה. אלטרנטיווי אפשר לאמר. כיוון אכסטרווגנטי, וידויי־תוקפני, אינטימי־ארוטי. כתיבה ארוטית אלימה החושפת את שורשי הילדות של חוויית האשה של אפפל".

אפפל: "הוא היה חייב להפוך אותי לתמהונית. הותכתי למידות של תבנית אשה מוזרה, כדי לצאת באחרית מובנת כמשוררת. והפרדוכס הזה דומה לגורל שותף מעין טבע שני אצל נשים".

שירת נשים היא כמו שירת גברים. גברים כותבים על מצוקות, איבר, אהבה, חרדת מוות, חרדת עזיבה, וכשנשים נוגעות בזה בלי חיינדלך, בלי השרוך חוזה של הגברים, אז הן חשודות כמוני. תמוהה בעיני העובדה שמבקר גורר לתוך תיזה על שירה הבחנות משלו להעיסה מינית זו או אחרת".

המשפטים שהיא מדברת מורכבים מאסוציאציות מהירות, חתוכות בקצה, משפטים שנעצרים בחריקת בלמים לפני התהום.

אשה לא נשואה. ויש הומור לגברת: "חומרים של גברים עשויים זרע. גבר מזריע. בונה. אשה קולטת. משמרת, מגדלת, מאחה. מטבע הדברים לא אותה תנועה. אצלם זה מותז. אצלנו מאגר הקליטה".

וזוגיות?

"גברים ונשים מתרשלים במילוי התפקידים. מין אחר בודק אצל השני, כדרך כלל המין ההוא בודק עלינו כמה זמן יכול הסוס לחיות בלי אוכל. קשר שלא מרעיפים עליו חיבוק ולא מחממים אותו הופך לקשר של מים עומדים וצפרדעים מקרקרות בקשר ולא נסיכים."

"...יש לי אהבה
איך כותבים לה"

אפפל: "נשמה אין לה מין וצריך למצוא גבר שידע להכחיש את הזכריות של הנשמה שלו ושידע להכיר בשני מיני הנשמה שלו ואז־אז יהיה ראוי להתגלות".

רקע שלה מתסקרים איש ואשה, וחברה. "מעצר מינהלי" בתרגום יומיומי נכון ללכסיקון שלה הוא התנתקות מאנשים. "בביוגרפיה שלי, לגברים יש תפקיד מכריע ולגברים אין תפקיד כלל. יכול להיות שואת רון קישוטיות, מלחמה אבודה אבל אלה החיים שלי. סבתא שלי לא היתה אנגליה והסיפור הזה שאני חיה זה הסיפור שלי. לפחות הבת שלי לא תחנק מרגשי אשמה".

ולמרות כל המילים עומד בינינו גבר עלום, ממשי וחי, שהיא קוראת לו "האיש המופלא" והלשון שלה קשורה בחוט של משי כשהיא מדברת בו: "עכשיו מותר. נוצר קשר או מסוגלות שלי לפתח קשר שמותר להציג את כל הנשמה בשיא הפריכות. ואלה יחסים שתחילתם לא גרוי אלא מרפא. ועל מה חבל לי? שלעולם איש כבר לא יידע את הרכות הראשונית שלי".

"...אמיך אינו מקל על איש ודאי לא עלייך
פרטר שנוי שמדרכת עשתה לך להרגיש זונה
ועכשיו את מבקשת למות למות"

אשה לא קלה המשוררת. אבל יודעת להפעיל קסמים. ועוד איך יודעת. עובדה. אפשר לשאול את ירון לונדון או את דוד שיץ שארחו אותה ב"סוף ציטוט". והיא גם למדה תיאטרון אצל ניסן נתיב ולא עולה על במה רק בגלל ששוכחת טקסטים בצורה כליכך נהדרת. אבל את השירים של עצמה היא זוכרת מאוד במדוייק כולל חניקוד וכל חרך שינה קטן היא הופכת בן־רגע לבמה, כשמקריאה את השיר עם חית ועין גרוניות וחיוך קטנטן ושיער פזור ועצמות לחיים גבוהות. שולמית אפפל אשה יפה. מאוד חזקה וגם מפוררת לרסיסים קטנים.

הרופאה שלה אמרה להז "מותר לך להתחיל להינות מהחיים. באמת מותר לך".

אפפל: "לאשה משוררת קשה מאוד ליצור סביבה אווירה של איכרה תביבת סבר ומרגיעה. יש לי רגעים שאני יכולה לקחת אותך איתי להודו ולפגוש את סבתא שלי שלא היתה שם אף פעם, ויש רגעים שהמלאכה שלי כליכך קשה. זה לא שדמי השקט מבור אורז – זו השכנה שלי – דמי השקט לא ממיין אורז אלא למראית עין. קודם כל, דמי השקט לא היה כסרט הזה שקוראים לו שקט. בית המלאכה שלי הוא בתוך הגוף ולפעמים רעש הגלגלים הוא ברציבילים איומים".

על חמש עשרה דקות מרתקות שנתנה ב"סוף ציטוט" היתה מבקרת שכתבה: "סרט כחול". ועל הביקורת הזאת אומרת אפפל את השורה הכי קשה שהיא מסוגלת: "תראי, הגעתי לסוף ציטוט שנה וחצי אחרי שספר השירים האחרון שלי יצא. למהז באיזה ספק אני עוד מוטלת כשאני מוטלת בספק".

הגיחות מן הבית סלקטיוויות. לפני שבוע הלכה "עטויה עור יהודי עבה" לשמוע עדויות של העצירים המינהליים. וחושמעו עדויות מדהימות והמשוררת דליה רביקוביץ קראה שיר שלה. ולאפפל יש מה להגיד וזה לא בא מצד ימין, אלא מצד כואב כשהיא אומרת: "אצל דליה כל תינוק ערבי הוא לוחם שיחרור, ותינוק יהודי הוא איש שב"כ לעתיד לבוא.

"והחברים שלי שמדברים על עמים שיפסיקו לדבר על עמים, שיאמצו ילד אחד מעיירות הפיתוח בדרום ויפסיקו לחרבן קוביות על אלה שאופלים מנגלים וחיים בגופניות. שיקחו ילד לדוגמה כמו ריזה לדוגמה ויתנו לו חיים ויתמודדו עם שכר לימוד, אוכל, אהבת, הרכיצו לי, יש לי חום, אני פוחד".

וזה לא סתם, היא חושבת, שנושאי חרגל בשמאל אין להם ריכוך עם עצמם ולא ריכוך עם אהוב ליבם ורבים, באופן מאוד מרהים, מסתובבים בעשור החמישי לחייהם עם משבר יצירה כבד.

והמלה "אחריות" איפה היאז שואלת המשוררת. "אחריות"? היא אחראית. וזה גם קשור לפסלים שהיא מתאימה לכל מיני ישובים בארץ. "למשל חומינו פסל לעיירת פיתוח. האמן, פיגורה אליטיסטית, עשה מה שעשה בלי להיכנס לחדרי המדרגות ולהריח את הריחות של האנשים. והתוצאה אז, שהפסל שלו מעורר את היצר הרע של האוכלוסיה. ובא להם לנתץ את הפסל הזה, לעשות צרכים, לאכול עליו, לבעוט בו, ליצור איתו עימות".

ויש אנשים שמאוד מתרשמים מהמלים הקשות שלה ואומרים: "כמה טובים השירים ואיזו אשה מרשימה", הולכים הביתה וחושבים בראש שהקווים של הגוף שלה קצת זוויתיים.

זה לא נכון. עובדה.

אחרי הרבה דיבורים השתוקקתי למרק שלה. מרק עוף חם עם איטריות. אחרי המרק היא אמרה שקשה לה להתיידד עם הגורל שלה. ובכתה. ושאלה: "למה לא תכתבי שהחיים שלך קצת נפרמו אחרי שנפגשנו".

"בתנאי שתתני לי לכתוב על הדמעות שלך" עניתי. ועשינו עיסקה. מרק תמורת דמעות.

ולמרות הדמעות, הגברת המשוררת שחיום, בפרוס השנה התרשח, היא חזקה ובמצב טוב, ועדיין אין לה כתרים על הראש, מדברת את כל הדיבורים האלה מחדר ההמתנה שלה, לא מחדר העבודה שלה או מהפנתיאון הלאומי.



דְבלה גליקמן. עשה את זה ב"זהו זה"



גליקמן. שנה שישית ב"זהו זה". באחרי "האבות המייסדים" ובתחילה אנשים עיקמו את האף כשהוא נראה על המסך.

בדצמבר יהיה דבלה גליקמן בן 39. הוא קצת מקריח, טיפ טיפה אפור שזור בשיער. חולצת טי שרט שחורה, מכנסיים כחולים, סנדלים ארומות. פעם התוודה בראיון שיום אחד הוא אולי יתראיין על מהות החיים, משהו שמעבר לשיחה תל־אביבית ממוצעת. "תשמעי", אמר פעם לעתונאית, "הייתי רוצה להעניק ראיון גדול וחושפני אבל לשם כך אני זקוק לשיחות ממושכות שיתפרסו על שנה שלמה. וקפה תמר זה לא המקום לשיחה רצינית".

אז נפגשנו בקפה תמר. והשיחה לא התפרסה על שנה שלמה. בקושי על בוקר־צהריים אחר, מה שמבטיח שוו תהיה עוד שיחה אחת, אך אולי כוו שתחשוף שכבה נוספת מגליקמן. גליקמן על כוס קפה של בוקר קצת מתוח. בכלל לא נוח לו לדבר. הוא התריע שאין לו חשק לחזור ולגולל את עברו. הוא הרי לא המלך ליר. גליקמן גם לא אוהב לומר דברים ברומו של עולם. זה לא התפקיד שלו. בסיום הפגישה, הוא יוצא לרחוב התל־אביבי שהוא כל־כך אוהב ופולט בחיוך גליקמני מוכר: "זה בסדר לאז".

גליקמן היה עלול להשאר די אלמוני אלמלא הצטרף לתוכנית הטלוויזיה הפופולרית "זהו זה". עד לפני שש שנים לא היה כה ידוע למרות שהשתתף בהצגות תיאטרון רבות (שלוש שנים בתיאטרון חיפה ושלוש שנים בקאמרי), למרות הביקורות הטובות שלהן זכה ולמרות הסרטים שעשה ("הלהקה", "מסע אלונקות", "לנה", "סופו של מילטון לוי", "אירית עירית") בהם נלטו כשרונותיו הקומיים והדרמטיים. זה לא היה זה עד שבא זהו זה.

עכשיו הוא משתתף בתשדירי שירות של משרד האנרגיה. מגלם את הטיפוס המוזר, החשאי, "אנגרטי", היה גם מעורב בעיצוב הדמות. בתל־אביב הוא מרגיש כאילו נולד מחדש. אוהב את העיר. אפשר לראות אותו מדי פעם יושב בפאב ודופק כמה "דרינקים". בפתיחות המוניות הוא מעדיף לברוח מהצלמים.

וכשמדברים על דברים אהובים אומר גליקמן שיותר מכולם הוא אוהב את פליני. "זה מרגש לראות סרטים שלו. יש בהם משהו חם. זה עושה לי טוב. אפילו אחרי "ג'ינג'ר ופרד" יצאתי מהקולנוע במצב רוח טוב. זה עשה לי חשק לאכול אוכל טוב. מבין הקומיקאים אני אוהב את ויטוריו גסמן, נינו מנפרדי, לואי דה־פינס. אדי מרפי נחמד אבל לא מצליח להצחיק אותי נורא. אני אוהב קומיקאים איטלקיים שנמצאים בין התבגרות וזיקנה וצוחקים על עצמם ועם עצמם. מסטרויאני, למשל, מצחיק אותי במבוכה שלו. ג'ק ניקולסון מצחיק אותי".

לפני כמה חודשים נחת גליקמן בפאריס עם חברתו לחיים, השחקנית ג'שה מונטה. מסוג הגיחות שהוא זקוק להן כדי שהאדרנלין בדם יקבל חיזוקים חדשים. והנה ביום פריסאי אפור וממוצע הוא רואה את ניקולסון בשר ודם, במכנסיים משובצים ומשקפי שמש המסתירים את העיניים הממזריות. וניקולסון מהלך לו בשלווה, בטח חושב לו על מג'יק ג'ונסון והקללות שיצרח לעבר המאמנים שינסו לנצח את הלייקרס. גליקמן, בהתלהבות והיסטריה של ילד קטן, החליט לקחת יוזמה. "ברגע הראשון לא קלטתי ושאלתי את ג'שה, מי זהז" היא אומרת לי: 'זה ג'ק ניקולסון'.

"ניגשתי אליו ומרוב התרגשות התחלתי לדבר איתו בצרפתית. הוא עמד, הסתכל עלי ומילמל 'כן, כן'. פתאום תפסתי את עצמי וביקשתי סליחה, הרי אני יכול לדבר איתו באנגלית. הייתי שיכור מהתרגשות וממזג האוויר ואמרתי לו: 'זה פנטסטי לפגוש אותך. אני מישראל והייתי שמח להזמין אותך לכוס קפה, אני וג'שה שנמצאת מעבר לפינה". הוא הוריד את

(המשך בעמוד הבא)

הוא עשה הרבה הצגות וסרטים אבל רק ההשתוללות בט[illegible]ה הפכה את גליקמן לכוכב גדול לאחד, שעוצרים אותו ברחוב ומחמיאים לו על הופעה שגעון. בארה"ב כבר היה מזמן נפטר מדאגות פרנסה. בארץ [illegible]יזה, אם רוצים לחיות עושים חלטורות. למשל את "אנרגטי" בתשדירי שירות של משרד האנרגיה. התיאטרון והקולנוע כאן לא מעניי[illegible]תו. הוא מעדיף להיות ציפור משוחררת, הרחק מכבלי המימסד. החלום שלו לנסוע לאיטליה, ששם יודעים לעשות סרטים [illegible]איש עם אוזן גדולה"

מאת אבי מורגנשטרן צילם: שמואל רחמני

(המשך מהעמוד הקודם)

המשקפיים, ניפנף לג'טה והיא נעלמה. לחצנו ידיים והוא אמר: 'פעם אחרת'. ג'טה אמרה שהתנהגתי כמו ילד".

היום מעדיף גליקמן להיות ציפור משוחררת מכבלי תיאטרון ממוסד. הוא רוצה להכתיב לעצמו את הקריירה. המס שהוא משלם נקרא חלטורות. "פעם", הוא נזכר, "כשהייתי בתיכון ניגשנו אנחנו התלמידים אל מורה שלנו בבית־ספר 'דנניס' ושאלנו אותו בשיא הרצינות, אם חלטורות הן אסון. היום הוא חושב שזה יופי".

חלטורות מאפשרות לו לשלם את חשבון החשמל והטלפון. וגם לברוח מרמת השרון. "היום כשאני בתל־אביב אני רואה איפה גרתי. ברמת השרון גרנו בבית דירות שנראה כמחנה מעבר. החלטורות עוזרות לי לחיות את היום־יום. לשלם חשבונות. לדוגמה, הציעו לי תפקיד בתיאטרון ואז באה הצעה לעשות תשדיר שירות והעדפתי לעשות את זה, דבר הרחוק מלהיות חלומו של כל שחקן. השנה אני לא מחובר לשום דבר. זה נוח. אני אדון לעצמי וטוב לי. החלטורות באות כאילוץ. הייתי נורא שמח אם היו משלמים לי בטלוויזיה סכום שממנו אפשר להתקיים. אבל זה לא קורה ואני נאלץ לנסוע לצפון הארץ ולהופיע. אבל בסך הכל טוב לי ועדיף ככה מאשר להחליף מישהו בהצגה 100 פעם".

היתה לך בעיה עם זה בתיאטרון?

"בתל־אביב הייתי על חוזים להצגות. בחיפה מצאתי את עצמי מחליף מישהו או עולה לבמה ואומר איזו רפליקה, או מחזיק חרב וזהו. דברים לא הכי נעימים. יש דברים לא נעימים שחייבים לעבור. כמו למשל לגור בחיפה או ברמת השרון. רק בזכות המקומות האלה אני יכול להעריך כמה טוב לי שאני גר בתל־אביב".

ושוב חוזרים למגע הקסם של זהו זה. קשה שלא להרגיש שהחבורה הזו פשוט נהנית מהתוכנית המשודרת פעם פעמיים בשבוע. "קשה להסביר מהו הסוד אבל יש תענוג אדיר. אולי בגלל שזה שידור ישיר. יש התרגשות, לא פחד. התרגשות הנפלאה, אהבה עצומה, שעשוע גדול. אין באמצא קאט, אפילו אם הבטן שלך מתפוצצת. זה לא תיאטרון ובשום פנים ואופן לא קולנוע."

העונה הנוכחית בזהו זה היא השישית של גליקמן. בשנה הראשונה אנשים עיקמו מעט את האף כשגליקמן נראה על המסך. היה קשה לו להתמודד עם אהדת הקהל שהיתה נתונה מראש לבראבא־מושונוב־גוב. אבל היום הוא כבר שייך למסדר האבירים. אפילו מלחשים, שגליקמן הוא הכוכב. "זה לא היה מועדון סגור. הכרתי את בראבא ומוני מחיפה ואת גידי מהסרט 'הלהקה'. היום אני יודע שצריך זמן כדי להכנס למסלול. יש לנו שפה משותפת, יחודית. נוצרה כימיה. ברור שהקהל לא פתוח לקבל גיבור חדש. מה שחשוב זו הדינמיקה של העבודה, להכניס את המסמר במכה ראשונה". גליקמן לוקח שלוק קטן מהקפה. פתאום ניגשת אליו מישהי ואומרת בקול נרגש: "אתה ממש נפלא בזהו זה". גליקמן מחייך בביישנות, אומר תודה. זה מחניף, בטח שמחניף.

"יש דאגה עצומה שהתוכנית תהיה כמה שיותר טובה. אין פיצוצים או מריבות. נכון שלפעמים יש אגרסיביות אבל זה טבעי כשאתה עייף או עצבני".

ולא נמאס קצת אחרי 6 שנים?

"ממש לא. לפעמים מביאים אורחים כדי לרענן. ואז יש שמחה גדולה. תמיד יש מתח קטן שמביאים מישהו מבחוץ כי אין לו את השפה שלנו. מתייעצים איתנו את מי להביא. זו מין קומדיה דל'ארטה ישראלית. אנחנו גונבים אחד מהשני דמויות ורעיונות. הטיפוסים פשוט מתפלחים כווראציות שונות".

גליקמן לא מפספס אף תוכנית. כשהוא מוריד מעליו את האיפור הוא מיד נוסע הביתה, יושב מול הווידיאו ומגלגל את התוכנית. "לפעמים כשאני




"קשה להסביר מהו הסוד בתוכנית. אבל יש תענוג אדיר. אולי בגלל שזה שידור ישיר. יש התרגשות, לא פחד, אין באמצא קאט, אפילו אם הבטן מתפוצצת".

בלחץ, אני רואה את השידור אחרי יומיים. אבל זה נדיר. אני זוכר כשהתחלתי שם, חשבתי שלאחר כמה שנים אבוא לטלוויזיה בשעה ארבע, אשחק שעה ואלך הביתה לעיסוקים אחרים. אבל זה לא ככה. בכל תוכנית יש התרגשות ראשונית. אתה סקרן לדעת איך היה. אם התוכנית לא טובה אז אנשים לא יגידו לך שזה היה חרא, אלא 'נחמד נחמד'. ואז ברור לך שזה לא עבר טוב".

לפני הקופסה הקטנה, כיכב גליקמן על המסך הגדול. הסרט "הלהקה" היה יכול לשמש כמקפצה נוחה להשגת אהדת הקהל. גליקמן גילם את מפקד הלהקה שמאוהב בדפנה ארמוני, המעדיפה להתעלס עם החתיך של הלהקה, ששי קשת. גליקמן לא יצא משם סטאר. גידי גוב, גלי עטרי, חלי גולדברג ואחרים זכו בכותרות וברעש. גליקמן זכה לטפיחה על השכם מאנשי מקצוע. הוא חושב שבקולנוע הישראלי אין סטארים. אין אבק כוכבים. רק אבק".

היית רוצה לעשות סרטים?

"אני לא מתכוון לעבוד יותר בקלנוע".

למה?

"האיטלקים עושים סרט על איש גדול עם אוזן גדולה ואף גדול ואשה עם תשעה ילדים, והאשה בוגדת בו. למה בארץ לא עושים סרטים כאלה? מפריע לי שעושים כאן סרטים רק מהעיתון. ממה שקורה בחדשות. יש לי בעיה עם הסרטים על יהודים וערבים. אותי זה משעמם לעשות סרט על קצין ישראלי. זה לא מגרה אותי. כשאני יוצא מסרט של פליני אני רואה ברחוב את הדמויות שהופיעו על המסך. כנראה שכאן אין פליני. יש כל־כך הרבה נושאים, אנשים שמדברים לעצמם, משוגעים, צלחות מעופפות, אנחנו נמצאים ליד ים ובכל זאת ממשיכים לעשות סרטים על מלחמת העצמאות ועל מערך וליכוד".

את בראבא ומוני מושונוב הכיר גליקמן עוד בתיאטרון חיפה. בעת ששני אלה הלכו לפרוייקט המפורסם של נולה צ'לטון, העדיף גליקמן ללכת לתיאטרון המסחרי ולשחק ב'פאפא ליאון'.

"לא יודע אם אני צריך להצטער שלא הלכתי לפרוייקט. בהתחלה זה נורא צבט לי, היום אני לא יודע. אי אפשר לדעת כיצד דברים מתגלגלים. הנה ראיתי פעם תוכנית טלוויזיה ובה הראו שהמקור להמצאת הטיל היה קופסת שימורים של צבא נפוליאון. זה מסקרן לדעת, מה היה אם. הנה בסוף נפגשנו כולנו בתל־אביב".

עם בראבא היית חבר עוד מתקופת "רננים".

כן, היינו חברים טובים מאוד. היינו עושים כל מיני שטויות. אני זוכר שפעם הוא בא אלי לרמת החייל וצילצל אצל השכנים. הציג את עצמו כסוכן של ספרים משומשים. הוא התפרץ עליהם בצעקות, "הבן שלכם תלמיד, תקנו לו אנציקלופדיות, תביאו לי לשתות, תנו לי מים, אני רוצה גם סירופ, מה עם הסירופ". הוא התחיל לקרוע את הספרים והם היו בהלם. אני הצצתי מהצד וראיתי איך הוא מתעלל בהם.

התקופה ברננים היתה עליזה. פתאום אתה בוהמה".

אומרים עלייך שאתה פראנואיד?

"רומן פולנסקי סיפר בראיון על מישהו שהלך לקנות סיגריות ולא חוזר אחרי זמן סביר. זו חרדה עצומה. לדעתי, מי שאין לו חרדות צריך ללכת לטיפול. לראות מה לא בסדר איתו. אני לא נכנס למעליות, מפחד לטוס. כששירתתי בלהקת חיל הים, לקחו אותנו לסיור בצוללת. פחדתי שפתאום יצללו ויצאתי משם מהר מאוד".

גליקמן היה אחד הבודדים שלבש את מדי בית־הספר "בית צבי" לפני שלבש מדי צבא. רק בודדים התקבלו לפני הצבא. בחנו אותי פאני לוביץ, שנפטרה לאחרונה, ואברהם עשהו. שאלתי אם התקבלתי. פאני אמרה לי: 'אתה חצוף'. באמת הייתי חצוף. יצאתי החוצה ואברהם עשהו רדף אחרי ואמר לי בלחש: "התקבלת". מתאום יוצאת פאני לוביץ וכשעשהו ראה אותה הוא אמר: 'אל תנרגע, אנחנו עוד לא יודעים".

אחרי בית־צבי שירת גליקמן בלהקת חיל הים יחד עם רבקה זוהר, שלמה ארצי ואחרים. "אין לי געגועים לתקופה הזו. אין לי שום דבר בעבר שאני מתגעגע אליו". מחמדים הלבנים של חיל הים הוא תפס מחסה ומני תחת כנפיו של גיורא גודיק. היה צריך לקבל תפקיד גדול במחזמר "בקרוב אצלכם". אלא שהקרוב הזה מעולם לא התממש וגודיק ברח לחו"ל. גליקמן גילם תפקיד קטן אצל פשנל, ב'אירמה לה דוס". ברגעים הראשונים סירב להתפכח מהחלום ואפילו העיר לפשנל: "מה אתה נותן לי תפקיד כזה קטן, אצל גודיק הייתי כוכב". פשנל מיהר לקרקע אותו. "אצלי לפחות תקבל משכורת", אמר. וגליקמן שיחק, אלא מה?

פעם כשרצה לנוח מהמשחק הלך לעבוד בבניין: "הייתי חוזר אחר הצהריים וישן עד הבוקר. קם, עובד, ישן. שבועיים נמשך הרומן שלי עם הבניין. פעם אחרת בא אלי חבר והציע לי להיות סוכן של מוצרים אלקטרוניים. למכור לחנויות. זה נשמע פשוט. אתה מקבל אחוזים מכל מכירה. לא מכרנו כלום. אבל ממש כלום. תחשב לבד כמה אחוזים זה יוצא".

גליקמן לא רוצה להכניס את המרינה לסלון שלו. פעם נשאל "למה אתה לא מתחתן עם ג'טה מונטה?" הוא ענה למראיינת בחיוך ציני: "באמת למה לא? אם תבקשי, נתחתן".

לתיאטרון הוא ישוב רק לתפקיד טוב. לרגע גליקמן חושב ש"המלט" יכול להיות החלום הכי גדול של שחקן. אבל אחר־כך הוא מוריד גם את "המלט". "זה הכל בולשיט מה שאומרים על תפקיד החיים של שחקן", הוא אומר.

"יום אחד", הוא אומר בבטחון, "אסע לאיטליה, להבין מאיפה לש פליני את החומרים שלו. הייתי רק יום אחד בונציה. הכי אני אוהב לנסוע לפאריס אבל אגיע לאיטליה. האיטלקים, כולם שחקנים". ובערב הוא נסע. לא לאיטליה. אלא לאולם בתל־אביב, להנחות איזו עצרת. כן, חלטורה.

לאכול בחוץ

ארוחת ירק ומי מעיין בדרך לצפת

בוקר בוקר הוא יורד עם הטנדר שלו למעיין פרוד, שואב אל המיכלים מים צוננים וזכים ושב אל המסעדה שלו, שקוראים לה "אמירי הגליל" – מיבנה לבן, יפה ורחב־ידיים בצד הכביש המתפתל־מטפס לכיוון מירון וצפת, כמה מאות מטרים מהכניסה לכפר־הנופש הצמחוני־טבעוני אמירים.

בוקר בוקר משכימה אשתו לאפות את הלחמניות שלה מקמח של חיטה מלאה. אחרי־כן היא תופשת את האוטובוס ונוסעת לתפקד כמורה בבית־הספר האיזורי. את מי־המעיין הזכים יוצק דרור לוין, בעליה של "אמירי־הגליל", לכדי חרס ערביים הניצבים על דלפק מסעדתו. הסועדים כאן זוכים, איפוא – בנוסף למיצים שונים, תה צמחים חם ומשקאות צמחיים צוננים – גם למים פשוטים וטהורים המגיעים ישר מפי המעיין הגלילי.

"אמירי־הגליל" היא מסעדה צמחונית, המשרתת גם את נופשי אמירים, גם עוברי־אורח מקריים וגם את מי שמטיילים בגליל ומתאמים מראש את מסלולם עם מועד סעודתם.

לא רק לקישוט. הכדים היפים ב"אמירי הגליל" מכילים מי מעיין צוננים וזכים (צילמה: דיטי בהירי)

כעונות הנופש, כאשר ביתניו של דרור לוין (ושל שאר אנשי המושב) מאוכלסים ב"מבריאים", מגישים כאן גם ארוחת בוקר. על שולחנך תמצא אז צלוחית דבש טהור, קערית עם סוכר חום, חמאה, תבלינים. את מזונך אתה נוטל, כשרות־עצמי, מהשולחן המרכזי, עליו אתה מוצא: סלסלת פרי העונה; זיתים שחורים טבולי שמן ובזוקים בעלי רודה (פיגם) חתוכים לדק – אותו צמח שאוהדיו טוענים כי הוא סגולה לגירוש נחשים מפתח הבית ולסילוק עין־הרע מעריסתו של התינוק; סלסלת לחמניות פריות (קמח מלא), שכיפתן בזוקה כורכה שומשומין; סלט ירקות שנחתך זה עתה; מיני גבינות ולאבנה ועוד ועוד. אם אתה מתנגד עקרונית ומצפונית לשתיית קפה, מוגש לך תה מצויין מצמחים חלוטים.

בצהריים ובערב תפריט רחב ומגוון, שיש בו הכל פרט ל... בשר. מנה ראשונה שהיא גאוות המקום – מימרח משקרים טחונים המונח על גב חצאי לחמניות חמימות. פתיחה עדינה וטעימה. אחר כך אתה יכול להזמין שורה ארוכה של פשטידות וממולאים, סיגארים ופסטלים, כאשר את הבשר שבהם מחליפים מוצרי טבעול. ה"חיקוי" כל כך מוצלח עד כי לפעמים מהרהרים הטבעוניים הסועדים שמא "מסדרים" אותם. אין חשש.

ויש גם מרקים. בימות הקיץ החמים ההמלצה היא מרק הטרטור, המכיל, בין היתר, פיסות קטנות של מלפפונים מוחמצים. עם ההגשה מכסים אותו במעטה של שקדים טחונים. אתה מוצא בתפריט גם סלט עשוי עשבי תבלין, או מוסקה שבמקום בשר ממלאים בין חציליה קציץ של עשבי תיבול.

"מנה עיקרית" יש אחת בלבד: דג פורל בצורות הכנה שונות. אבל אתה יכול בהחלט להרכיב לעצמך ארוחה מלאה ומשביעה ממנות ראשונות ומנות ביניים.

העיסקה הטובה ביותר במסעדה זו היא ה"ארוחה העיסקית" (24 שקלים, כולל כל המסים). במסגרתה אתה מקבל את ממרח השקדים על גבי לחמניית־הבית; מרק כבחירתך; פלאטה צמחונית מגוונת: סלט עשבי תבלין; מנה אחרונה, תה צמחים ורולדת תמרים ואגוזים. באותו מחיר, במקום צלחת צמחונית, אתה יכול לקבל דג פורל.

כדי לרצות את הילדים ניתן גם להזמין חומוס, צ'יפס, נקניקיות צמחיות, המבורגר צמחי או שניצל צמחי. תמורת 6 שקלים יקבל שולחנכם קנקן זכוכית גדול עם מיץ לימון טבעי, או קנקן של משקה הבית המבוסס, בין היתר, על עשבים ועלי גרניום.

ועדיין לא הזכרנו את עלי הגפן הקטנים, הממולאים באורז ובטחון־מן־הצומח של טבעול; את פאי הפטריות עם בורגול; את תבשיל אמירי־הגליל שבו ירקות, פיסות מוצרי טבעול, אננס וכו' – הצורה, ובמידה מסויימת גם הטעם, רומים מאוד לתבשיל ירקות סיני. בסיום, על חשבון הבית, הגישו לנו צלחת עם פירות העונה. היו שם סברס ענקיים, עם טעם של פעם, ותאנים ירוקות טריות.

המסעדה פתוחה לארוחות צהריים וערב. סגורה בלילות שבת. בשבתות בצהריים יש קצת לחץ. מומלץ לבוא ולאכול שם בניחותא ובהרחבת־הדעת באמצע השבוע, אז מובטחים שרות טוב יותר והסברים נרחבים על מה שעתיד לעלות על שולחנכם.

מאו"ל

טעים מהמדף

גלוג שוודי וזאביונה פלורנטינית

כל מה שעושים מסויימות יודעות על בישול זה להביא את הבעל לידי נחיתה, או כדי להימנע ממצב מביך כזה, אותן נשים מסויימות – וזהן רבות מספור, מתברר – קונות ספרי־בישול. וזהי אחת הסיבות לכך שמדי שנה יוצאים לאור בעולם יותר ויותר ספרי בישול, ויותר ויותר אנשים – ונשים – קונים אותם.

לאחרונה אתה מוצא בחנויות שלנו ספר בישול לא שיגרתי במרכזיו, זהו אלבום מתכונים מחויכים, שביצורו חברו לא פחות מארבעה אנשים – צולה ודידי מנוסי, עדנה ושמשון עונגל, הבדיחות הרבות המשובצות בספר הזה לא תמיד "נקיות", אבל המתכונים שבו כשרים למהדרין.

מתכונים מיוחדים, חלקם אקזוטיים, למדין אנקדוטות הקשורות לזוללה וסביאה, חביקת עולם ואחריו הכרזשתו, עיצוב גראפי נקי ומעניין – אלה נעוד מאפיינים את הספר (שיצא בהוצאת "אידיום"). תמצא בו את מתכון הגלוג השוודי ואת הזאביונה הפלורנטינית; איך להכין את הבוידה, שהוא מעדן דגים מפרובאנס, או את החצילים הארמניים בטעם פיצה, או את העוף בנוסח רואן (עשוי בליקר תפוזים).

במסגרת מנות קינוח ועוגות תמצא, בין היתר, מתכונים לדובושעונגט החונגרי, לקרם שאנטיי הבלגי ולפאי גבינה נוסח ורמונט. וזה רק אפס קצה ממה שקורץ אל הזוללים והסובאים ממאתיים ועשרים עמודי אלבום הבישול הבידותי הזה.



צבעים

מאת יהודית חנוך

תשכחו מכל מה שלמדתם אי־פעם בשיעורי ציור על צבעים, ותתעלמו מהמוסכמות שהתיישבו לכם בראש על מה הולך עם מה ומה לא. חורף 89' הולך להיות אחד מהצבעוניים ביותר בשנים האחרונות.

זה התחיל עוד בחורף שעבר, כשהתחילו לשלב צבעים שעד אז נחשבו לצבעי קיץ בבגדי החורף. צבעו בהם צמר, קטיפה, משי וגם סוטר. עכשיו הצבעוניות הזו נמשכת, כאילו התחרו מעצבי האופנה בציירים מפורסמים. איב סאן לוראן מעתיק מפיקאסו וקארל לאגרפלד רץ אחרי ואן גוך, הציירים שנקראו ה"פוויסטים" כי היו הראשונים שצפצפו על המוסכמות ומרחו את הבדים שלהם בצבעים שלא הולכים ביחד, שנראית כאילו חוברו בטעות.

כריסטיאן לאקרואה הוא המוביל בצבעוניות המהממת של הבגדים. הוא מת על וורוד לוהט ועל כתום, ואפילו צבע בצבעים אלה את קירות בית האופנה שלו. בתחילה לגלגו עליו האחרים שתמיד שיחקו על בטוח בשחור ובלבן ובחום ובבייג' השקטים והאלגנטיים, אבל כשהתברר שלאקרואה שיחק אותה נכון, הצטרפו אליו לא רק המעצבים הגדולים, גם יצרני האופנה שמוכרים להמונים.

אם אי־אפשר לחדש באורך המכפלת או רוחב המכנס, אפשר עדיין להריץ אנשים לחנויות כשמשנים את הצבע. אחרי שנחשפים לגוונים המהממים החדשים, הבגדים שבארון נראים פתאום עצובים ומדכאים. מידדו אפודה אדומה במקום אפורה ותראו מה קורה לפנים שלכם.

החופש לקנות וללבוש איזה צבע שרוצים הוא כיום כל כך מובן מאליו שקשה להאמין שרק לפני 150־200 שנים היו צבעים מסויימים כמו ארום וסגול שמורים רק למלכים ולאצולה. העשירים שילמו בכסף טוב בעד הזכות ללבוש צבע מסויים. פשוטי העם לבשו חום ואפור, ומי שהעיז להתקשט בצבע בולט הסתכן בקנס ואפילו במאסר.

לאקרואה לא המציא את השילוב הבלתי־אפשרי של צבעים שלפי חוקי הטעם הטוב לא הולכים ביחד. הוא רק חזר על מה שעשו בשנות ה־50 דיור וג'יוואנשי, הראשון כשחיבר ירוק וכחול והשני – כשהצמיד וורוד־פוקסיה לארום וסגול. מה שמוכיח שוב שאף אחד לא ממציא אופנה, רק מפתח את מה שכבר היה.

חורף 89' זה ארום וירוק וכחול וסגול וצהוב ואיך שמערבבים אותם, בלי שום מעצורים. מה שיותר צבעים יחד – יותר אופנה. כבר לא די ללבוש מקטורן אדום מעל שמלה שחורה. אם רוצים לעשות מהבגד אופנה, צריך להוסיף צעיף בצבע סגול וכפפות בירוק. אפשר לעצור פה ולסגור על גרביים שחורים או להמשיך בצבע לוהט גם על הרגליים, בגרביים ובנעליים. אפשר לחבר ישן וחדש, מה שכבר יש עם מה שקונים. לצבעוניות החדשה אין חוקים. מי שאינו מעז להשתולל, יסתפק בצבע עליון אחד. נכון לעכשיו, להיראות כמו תוכי זה טעם טוב וחוש לאופנה.

נכון, יש באופנת 89' גם צבעים מתונים ורגועים יותר – מעושנים, וורוד עתיק וסגול אפרפר, ועדיין החום והבייג' והשחור והלבן. אבל זה פרק ב'. מי שרוצה אינסטנט אופנה־עכשיו – ילך על הצבעים המהממים.

כבגדים אין חידוש, רק בצירוף המהמם של צהוב וסגול ואדום (במרכז): להיראות כמו תוכי, כגרביים ירוקים, אפורה וורודה ומכנסיים כתומים, זה נכון – לעכשיו (למעלה) ושילוב מתון של צבעים: חליפה בכחול מהמם עם אפודה בירוק־שחור (משמאל).

חיים ואוהבים

אלונה, אלונה...

חיכיתי עם זה עד עבור החגים. חשבתי שלא כדאי לקלקל את האווירה עם ריחה הלא־נעים של פרשת אלונה איינשטיין, רעייתו לשעבר של אריק איינשטיין, אשר עברה אל המחנה החרדי ומתגוררת בירושלים. לא מכבר, בהופעה ציבורית בפני נשים, היא שיסתה את הקהל בכתבת "מעריב", הדס מנור, שנכחה במקום לצורך עבודתה. נשים מהקהל התנהגו אל הכתבת באלימות פיזית ומילולית כשאלונה איינשטיין מנצחת על המלאכה ונותנת את הטון בכנותה את העתונאיות בכללן – "טינופות".

כאמור, מאז האירוע היה לי די זמן לקלוט את העלבון, ועוד יותר זמן לחטט בעברה החילוני של אלונה איינשטיין. עברתי על קטעי ארכיון, שוחחתי עם ידידות שלה מתקופת הסמים – ולא הצלחתי לגלות מה הביא את הגברת איינשטיין (בעיני היא לא רבנית) לנהוג ולהיראות כמו הר הזווב בהתפרצותו. שהרי העתונאיות בארץ, ובכללן החתומה מטה, נהגו בכפפות משי עם אלונה, נצר למשפחת מייסדי "השומר", נכדתם של מניה שוחט וישראל גלעדי, בתו של הטייס הטראגי מכפר גלעדי אל"מ גדעון (ג'ירה) שוחט, מי שהיתה גרושה מהממת כאשר הכירה את אריק בתור מזדנבת של האליל.

אז מדוע, אלונה, לא היתה אף "עיתונאית קטנה" שתעז לפלוש לחייך הפרטיים, שתכתוב את הסאגה של חיי הנישואים שלך, שתתאר מה שאירע בין הולדת הבת הראשונה לשנייה, וכן הלאה (טפו! איזה ריח לא נעים).

מפני שגם החברה שהקיפה אותך התייחסה אליך כאל אשת "העולם הגדול", המנהיגה של החבורה, אולי לא רק בשל ייחוס אבות אלא גם בגלל מנהגי הסמים שהגיעו אליהם מן "העולם הגדול". ואז, למרות ש"כל הזמן היית אשתו" של אריק (להוציא תקופת הפריחה העצמאית שלך כצלמת של החבורה) – הצלחת להגיע לעמדה של כוח. אבל לך דע באמת למה. ולכי דעי למה, חרף הטיפול הזהעתונאי הכה הוגן בך, את משתלחת בעדה שלמה.

יכולתי לעשות את מלאכתי קלה וגם וולגרית, ולקבוע כי אשה כאלונה אינה יכולה, כנראה, לחיות שנים ארוכות ללא גבר – והנה ראו, זה מה שקורה: התיסכול מופנה אלינו... מזה זמן רב מנסים למצוא לך שידוך הולם – וללא הצלחה. ולכן, אנא, עיזרו לאלונה. אולי אין די ברחמי שמיים.

נ.ב.

מדוע החלטתי להתעסק עם אלונה שנקטה לשון כיבים? משום שאינני יכולה לסבול יותר את האדישות שפשתה בקירבנו, אנשי התקשורת. מטיחים בנו עלבונות ואנו, כמין אצילות המתפרשת כחולשה, כמעט לא מגיבים. טיפה אחר טיפה, עד שנוצרה שלולית גדולה שבעיני מתורגמת לשפת הסטטוס המקצועי: במישאל בקרב תלמידים על היוקרה שהם מעניקים למקצועות שונים – הגיעו העתונאים כמעט לתחתית הסולם.

תמוה שאלונה איינשטיין, מי שנהנתה שנים מחסדיה של התקשורת, מי שאפשר היה לעשות ממנה חגיגות שלמות ("סיפורים מפה ועד הודעה חדשה", כדברי מי שהכירה אותה מקרוב מאוד) – מעזה לזרוק בנו בוץ. לכן החלטתי לכתוב קטע שהוא בעיני "קטע שלא מתאים לך לכתוב" – והרי זה מה שיגידו לי עמיתי.

תיבת דואר / יש גם חצי־חבר

בעקבות "חבר, מכר, ידיד ורע" ("חיים ואוהבים" מיום 2.9.88) יש לי בשבילך סיפור ששמעתי במשפחה ממוצא פרסי:

בן מזרן התפאר בפני אביו כי יש לו אלף חברים. האב השיב כי לו – יש בקושי חצי חבר. החליטו לבדוק את החברים. שחטו כבש והכניסו לשק.

"בשעת מריבה הרגתי אדם ואני מבקש לקבור אותו אצלך בחצר, מפחד המשטרה". אמר הבן לחברו הראשון. "לך מפה", היתה תגובת הראשון וכל שאר חבריו הרבים של הבן.

"תשאיר את המנוול, אני כבר אטפל בו", השיב החצי־חבר לאב.

במשפחתו של מאיר אהרוני מכפר־סבא, לא מכירים את המושג "חבר", בגלל הקשר המיוחד אשר נרקם בינו לביני, במשך למעלה מעשרים שנה, אני נחשב חצי־חבר. ואני מאוד גאה על כך.

גיל פלד, גבעתיים

תגובה לעצמי

"חיסכו מאתנו את האלבום המשפחתי". בכותרת זו הוכתרה מסה שהתפרסמה בשבועון החדשות "טיים", מאת צ'ארלס קראוטהמר, בה הוא מביע רחייה עד שאט־נפש מן התמונה המשפחתית הרביקה אותה מציגים עתה בפני הציבור האמריקני כל המועמדים הרצים לבית הלבן.

והרי יש פה מעין תגובה־כביכול למה שכתבתי בטור זה על "אשתו במירוץ", כאשר נסיתי להשוות בין צמידותה ומעלתנותה של אשת המועמד לנשיאות בארה"ב – לבין מה שקורה אצלנו בעת המירוץ לבחירות: הגברת פרס מול הגברת שמיר. זו מבכרת שלא להביא את עצמה אל אור הזרקורים – והשניה נרתמה למערכת הבחירות. לך תדע מה טוב יותר למפלגה.

קובע קראוטהמר ב"טיים": "מדוע מנגנים עתה על המיתר המשפחתי? יש האומרים כי כך הדבר מפני שבעיתות שלום הנושא הפוליטי מתחלף בענייני הבית, ואין לך דבר "ביתי" יותר מאשר המשפחה. אבל אני מבכר את ההסבר הציני יותר: כאשר במציאות המשפחה נמצאת בירידה – עולה הדרישה לטפח את ערכי המשפחה. עם שיעור הגירושין כיום עלולים 60% מילדי אמריקה לחיות עם הורה־יחיד עד הגיעם לגיל 18"

ואם תשאלו – מה כל־כך רע בלשחק את משחק המשפחה המאוחדת בפני הציבור הרעב לערכים כאלה? משיב ה"טיים": יש בכך צביעות. דן קוייל, המועמד במירוץ כסגנו של בוש, מציג את אשתו ובני משפחתו בשידור טלוויזיה לאומה כמי שתמיד עומדים לצידו ומהווים את מקור הכוח שלו. איפה. והרי האיש הזה, משך שתי העונות ששירת כסנטור, בקושי התראה איתם ואשתו מורה כי מעשית, היא מתפקדת כהורה יחיד...

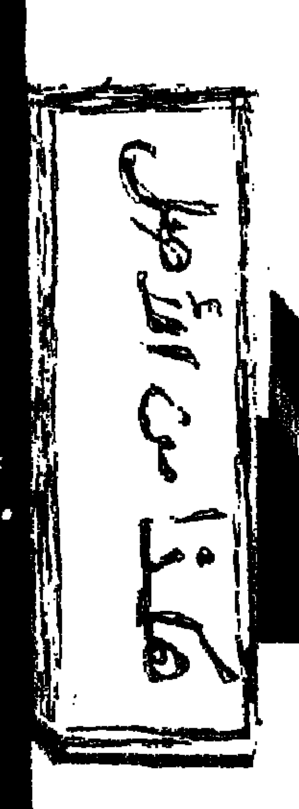
מבין כל האנשים המרברים על מסירותם למשפחה – הפוליטיקאים צריכים להיות האחרונים בתור. כאשר אתה בזירת ההתמודדות לנשיאות – אתה מכניס למיטתך ולחדר האמבטיה שלך 15.000 עתונאים – מה שגורם נזק נורא למשפחה. יש כאן כמו־הצהרה לעולם שאתה מציג את האמביציה שלך במקום ראשון – את המשפחה במקום שני. פירוש היותך פוליטיקאי הוא שיותר איכפת לך מה קורה בכווית מאשר בגן הילדים של בנך. והציבור מה רוצה? הוא רוצה בנשיא שהמשפחה שלו כבר לא מעסיקה אותו, ואת כל כולו הוא נותן לאומה.

הנשיאים האחרונים של ארה"ב כמו אייזנהאואר, רוזוולט וקנדי נהגו כמי שאינם יכולים לתפקד במיטבם ללא עזרתה של פילגש. אבל זה מה שלא זיעזע כל כך את האומה כמו את האשה החוקית – ובצדק. הבוחר, הרי, "משלם" בעבור מנהל המדינה ולא בעבור בן זוג...

במשטר פרלמנטרי, כאשר יו"ר המפלגה יוצא למירוץ בחירות – הוא בדרך כלל מציג את קבינט הצללים שלו. באמריקה מזמין המועמד המפלגתי את רעייתו וילדיו וכוכבת קולנוע שהיא בת־דורו אל הבימה, מברך אותם ומתנשק עמם וצובט אותה, את האשה, על עכוזה. ה"טיים" מציע כי תחת זאת יזמין המועמד את שר החוץ שלו והתובע הכללי וישאיר את בני משפחתו בבית. זה יהיה, כותב השבועון, הרבה יותר דמוקרטי.

אלונה אינשטיין, לפני ואחרי. מימין בצילום משנת 69', מדגימה תסרוקת במיפגש בין ספרים אנגלים וישראלים. משמאל בצילום מ־82', ראש מכוסה.

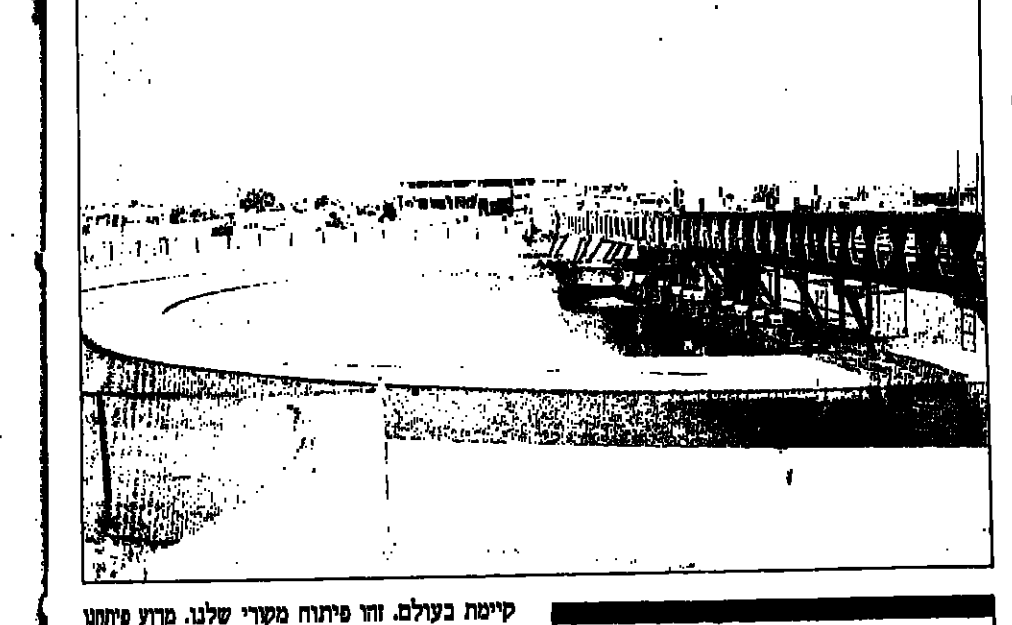
תמר אבידר



עסק מלוכלך



אדם קורק, מהנדס בחברת מקורות. משמאל – אגני החימצון בראשון לציון



(המשך מעמוד 8)

ועוד ישובים קטנים המזרימים שפכים לנחלים העושים דרכם לים של תל־אביב. היום כבר לכודים השפכים הללו בפרוייקט הביוב האדיר של גוש דן. "אנחנו בתחתית, מה לעשות?" שואל־משיב יעקב שיינברג, מנהל היחידה לאיכות הסביבה באיגוד ערים גוש דן. "מי שנמצא בתחתית תמיד דפוק".

כל העסק צמח, איך לא, מקטסטרופה. "בשנות השבעים היתה קטסטרופה בירקון", מספר אברהם זכאי, מנהל הפרוייקט. "שפכים הגיעו לירקון ומשרד הפנים ביקש מהאיגוד להחלץ לעזרה. לכן קלט האיגוד, בראשותו של יצחק כספי סגן ראש עיריית תל אביב, עוד שש ערים – ראשון־לציון, ראש־העין, אור־יהודה, קריית־אונו ואזור. חוץ מזה הוקמו סכרים בירקון. היום 'נלכד' הביוב של כל הערים הללו במאספים של פרוייקט הביוב שלנו, כך שמי ביוב אינם מגיעים לא לירקון ולא לנחל איילון". אברהם זכאי משיב בכך תשובה נחרצת למי שהפנה את שרת הבריאות, שושנה ארבלי אלמוזלינו, לנחל איילון כדי לחפש בו ביוב.

בשלב מסויים החליטה הממשלה כי חבל ששפע כזה של מים ישפך לים, ולכן הוחלט, במאי 1977, להקים מפעל למיחזור הביוב. במקום לשפוך את המים לים – לטהר אותם ולהשתמש בהם להשקיית שדות בנגב. משרד החקלאות דרש שהמים הללו יהיו מי שתיה לכל דבר, ולכן בחרו במתקן היקר של גוש דן. הטוב ביותר, והמשוכלל ביותר.

כיצד מתבצע הטיהור?

אברהם זכאי: "סוג מסויים של חיידקים מפרק את החומר האורגני, גם המוצק וגם הנמס. החיידקים הללו זקוקים לחמצן. קיימות כמה דרכים לספק להם אותו: לאפשר התפתחות של סוג מסויים של אצות המשחררות חמצן לביוב בשעות האור; לערבל את המים במערבלים המחדירים אוויר למים; לדחוס אוויר לתוך הביוב; לדחוס חמצן לתוך הביוב".

חולות ראשון־לציון, לשם מגיעה הכמות האדירה שהגוש האורבני והתעשייתי הזה פולט מדי יום ביומו, משתמשים בשתי השיטות הראשונות, דהיינו – אצות ועירבול.

"בסופו של התהליך אנו מקבלים נוזל מלא בחיידקים שעשו את העבודה", ממשיך אברהם זכאי. "אנחנו נותנים להם לשקוע. מלמעלה אנו לוקחים את הקולחים ה'טובים', וחברת 'מקורות' מחדירה אותם למאגרים תת קרקעיים בסביבות יבנה וראשון־לציון. ההחדרה לקרקע מהווה גם סינון נוסף. מאחר שבמאגרים התת קרקעיים אין חמצן, אותם חיידקים שהצליחו בכל זאת לעבור את מערכת הסינון הקפרנית שלנו – מתים שם".

זה נראה כמו חזיון במדבר. מלב החולות של ראשון־לציון צצים לפתע שני אגמים ענקיים, אלפיים דונם שטח. ממטרות, סובבות בגיל ומשקות שטחי דשא גדולים. רק סירות ומנגל חסרים כדי להשלים את תמונת המארק הישפה. העיקר – אין כמעט ריח רע. עודפי הבקטריות מוזרמים לים פלמחים. בצינור [illegible]

בחורף תהיה בעיה

"מאיר בן מאיר צודק", אומר שמואל רותם, מנכ"ל מפעלי נייר חדרה, המשתתפים בחמישים אחוז בפרוייקט הטיהור של העיר. "גם אנחנו טענו שחדרה צריכה מתקן טיהור יותר זול. היום הוא עובד. כל השפכים של העיר נכנסים אליו. בחורף תהיה בעיה. את הבוצה יהיה צריך לשפוך אל הנחל. ואז מה עשינו? לא טיהרנו שום דבר.

"אתה שואל אם זה גדול על חדרה? תראה, ההשקעה כבר בוצעה. המתכננים העריכו שזה יעלה 3–4 מיליון דולר, ובעצם זה עלה שבעה מיליון. עלות ההפעלה יקרה, והיום כבר ברור לכולם שזו היתה שגיאה. במצב של היום – מפעלי נייר שופכים ישר לנחל, כי המתקן אינו יכול לקלוט גם את השפכים שלנו. אם חיינו רק אנחנו ניחא. מי יודע? אולי עכשיו, אחרי מה שקרה, העניינים יתחילו לזוז".

הטיהור חודש. במפעל המיכני רק 19 שעות. הוא מטפל בשבעים מיליון קוב מדי שנה, ומיגרעתו היחידה – תיפעולו יקר. זהו מפעל עתיר אנרגיה ולטהר באמצעותו קוב אחד של מים עולה 5.6 סנט. אבל גם אגני החימצון יקרים. שם זה עולה 11 סנט, כי הם זוללים כמויות גדולות של סיד, המורז את שקיעת המוצקים. רק לשם השוואה – הבאת קוב אחד של מים במוביל הארצי לראשון־לציון עולה 14 סנט. כלומר, עלות המים המטוהרים נמוכה יותר מאלה ה"טהורים" המובלים במוביל המים הארצי.

מפעל הטיהור של גוש דן הוא המבוקר ביותר במדינה. השנה הסתיימו פעולות ניטור של הים, והתברר כי ימה של תל אביב, לא יאומן, נקי לחלוטין. גם לבוצה, שיותר מ־95% ממנה הם מים, לא היתה השפעה שלילית על איכותם של מי הים. למרות שכלולו של המפעל, צריך עדיין בחורף להשליך את הבוצה אל הים. זה היה הקיץ הראשון שבתל אביב התרחצו בים נקי לחלוטין. בקיץ מצליח המפעל להתגבר על הבוצה בכוחות עצמו.

פרוייקט הטיהור של גוש דן, שתוכנן בידי תה"ל, הוא הגדול במדינה ומהגדולים מסוגו בעולם. המהנדס יעקב שיינברג אומר כי הרעלים הם הבעיה מספר אחת בעולם וגם אצלנו. הפרוייקט שלו מטפל בשפכים של 2000 מפעלים, חוץ ממיליון ורבע תושבים. "היום גוש דן לא סובל ממפגעי ריח ויתושים", הוא אומר בגאווה. "פיתחנו מערכות חיטוי שעוברות בנחלים. כיום, תוך שעה, אנו יכולים לחטא את כל הסביבה. יכולת כזו לא

יעקב שיינברג: "הרעלים הם הבעיה מספר אחת בעולם וגם אצלנו. בגוש דן מטפלים בשפכים של מיליון ורבע תושבים ואלפיים מפעלים"

קיימת בעולם. זהו פיתוח מקורי שלנו. מדוע פיתחנו זאת? כי קיבלנו כולירע מקלקיליה ומכל הסביבה".

אבל הסעם לא שמענו על חולי פוליו שם?

"הם חולים", אומר המהנדס. "פשוט אין דווח. אני חייב לתת כיסוי לאיזור שלי. ערביי קלקיליה שולחים אלי ביוב, לוד ורמלה שולחים אלי ביוב. ואני מקבל הכל, כי אני נמצא בתחתית".

מהנדס "מקורות" אדם קורק מקבל באגני ראשון־לציון שפכים מיעקב שיינברג והופך אותם למים זכים. "הביוב הוא מקור המים השני בחשיבותו בארץ", הוא אומר. "הפרוייקט הזה פותר לגוש דן את בעיות השפכים, ולחברת 'מקורות' זו תוספת מים נכבדה".

מתברר שהפרוייקט המשוכלל בחולות ראשון־לציון אינו פותר רק את בעיית השפכים של הגוש האורבני הגדול במדינה, או מוסיף מים ל"מקורות", כי אם מהווה גם חומת מגן בפני המלחת מי תהום. כל העסק הזה מופעל על ידי חמישים עובדים בלבד, שמצליחים להשתלט על יותר משמונים מיליון מטרים מעוקבים של שפכים מדי שנה. על כל אלה לא נותר ליחיאל כהנא, ראש עיריית חדרה, אלא להביט בקנאה. הוא צועק כבר שנים שבתוספת קטנה יחסית, לא יותר ממיליון וחצי דולר, יוכל המתקן של חדרה לקלוט גם את שפכי פרדס־חנה ואור־עקיבא, פלוס כמה קיבוצים, לנקות את נחל חדרה המצחין ולמכור מים בשפע לחקלאים בסביבה.

"הפרוייקט שלנו אינו מושלם", הוא מתלונן. "השקענו בו שבעה מיליון דולר. הוא פועל ארבע שנים, מפעלי הנייר השתתפו בהקמתו והם משתתפים בהפעלתו, אבל מפעלים אחרים באזור טרם הצטרפו. כמובן שאנו יכולים לכפות עליהם, אבל אתה יודע מהו מצבה של התעשיה. אם נלחץ יותר מדי נחנוק אותם. ארבע שנים אנו מזרימים מים טהורים לים. וזה לא חבל? אני זועק לשמיים, אבל מי מקשיב? שני מיליון דולר שפכנו לים. למה? הרי זה חלמו יכולנו גם לפתור את בעיית המליחות. אבל בעסק הזה מטפלות יותר מדי רשויות. משרד הפנים בביוב; משרד החקלאות ב'מקורות'; משרד הבריאות בתברואה. צריך לרכז את זה. המכון שלנו עובד טוב, אבל עם בעיות. הבוצה שלנו לא מתייבשת".

יש לו חזון לראש עיריית חדרה. ובחזונו נראה נחל חדרה נקי, מלא דגים, סירות משייטות בו. "תנו לי מיליון וחצי דולר, לא כמענק, בהלוואה, ואני עושה זאת", הוא מבקש, ואיש אינו מקשיב.

גם לשלום שבתאי, ראש מועצת אור־עקיבא, לא הקשיבו. הוא מציג מכתבים ששיגר לפני ארבע שנים ואפילו לא נענה: "יש לבנות מחדש את אגני החימצון ולהרחיבם. יש לחדש את הציוד בתחנת השאיבה".

היום כבר שמים לב לחדרה, כבר מתלבשים על אור־עקיבא המסכנה ותולים בה את הקולר לתחלואי הביוב. יש כבר חולים ברעננה, אבל תמיד יזכרו שמאור־עקיבא יצא הפוליו. שם החלה הקטסטרופה.

ובישראל, כמו בישראל, מקטסטרופה ייצא מתקן טיהור משוכלל גם באיזור חדרה. היה צריך לשלוח מכתבים לשלום שבתאי? יחיאל כהנא היה צריך לזעוק חמס במשרדי הממשלה? לקטסטרופה היו צריכים לייחל, והנה היא באה.

עמוס לבב

פנטהאוז

יגאל לב

כמו צמח בר

רק כששכב אוהד בבית החולים, היה שייך לה באמת.

סטודנט למשפטים. בן מחזורו של ניר. יפה תואר באורח שנראה כמעט מגונה. ניר שלא היה רגיש במיוחד ליופיים של גברים, וראה במתת טבע זו, חולשה נשית; גם הוא היה מוקסם מאוהד. פנים בהירות, עיניים ירוקות גדולות קבועות כאילו בתוך מסגרת שכל מטרתה להבליט את העיניים היפות. עצמות לחיים גבוהות שהישוו לו הבעה מיוסרת במקצת. שיער בהיר צונח ברישול על המצח. ספורטאי. ועל הכל גם תלמיד מבריק. ניר טען לגבי אוהד כי אלוהים נתן לאדם אחד מתנות רבות כליכך.

היה משהו לא הגון במתנות הרבות שקיבל אוהד. אבל, ניר למד לסלוח לו אפילו את יופיו וכשרונותיו רק בגלל התמימות בה הוא קיבל את המתנות הללו. הפשטות המובנת מעליה שגרמה לו לא להכיר ביתרונותיו. גליה קבעה כי סוד יופיין של הנערות צפון בעובדה שהן יודעות את עוצמת הקסם שלהן.

אוהד לא ידע.

אבל הנערות ידעו. לידו, חש עצמו ניר מסורבל, כבד, חסר חן. אפילו כשרונותיו כמי שיודע להתבטא, לחשוב באורח מקורי, להופיע בפני ציבור, בטחון עצמי, התגמדו כאשר אוהד היה קם לדבר. אז היתה אז מסתררת דממה קשובה. אוהד לא דיבר בקול רם. לא פעם ניסה ניר להפריד בין הדברים שאמר אוהד לבין הופעתו החיצונית. לא יעזור כלום. על הנייר היו הדברים פשוטים, אפילו לא מתוחכמים. ניר דימה את הרצאותיו לצלחת גדושה כל־טוב אבל כשאתה בא לאכול אותה אתה מגלה שיש בה בעיקר שומן ועצמות. ניר ביקש להפריד בין קנאתו האישית באוהד לבין הצלחתו המסחררת של הצעיר לרתק לא רק את בני מחזורו אלא לשמש כוכב האוניברסיטה שצופים לו עתיד פוליטי מבריק.

"בימינו אם אתה צעיר ומצליח עשית כבר כמעט את רוב הדרך להצלחה פוליטית" אמר אוהד לניר כאשר דיברו על הבחירות הקרבות ועל ההצעה לשלב את אוהד במטה אחת המפלגות. "הם לא עומדים בפני צעירים מבריקים. היום הגיל קובע. אנשים רוצים לראות פנים צעירות. כשרונות צעירים. אנשים רוצים להעניק הזדמנויות נמאס להם לראות את הדור הזקן מתנהג כאילו הוא מתכוון לחיות לנצח".

להצלחתו האמיתית זכה בקרב בנות המין היפה. אולי משום שקיבל זאת כמובן מאליו, הנוהג שלו בנערות עשוי היה להחמיץ אפילו את לבו של ג'ינג'יס חאן.

גלית, שהכירה את אוהד, קבעה בפשטות, "הוא גבר שאיננו רוצה להתחייב. הוא יהיה מוכן לקרב כל אדם עד הכפתור הראשון של ההתחייבות ואז יחמוק. הוא גבר שאשה תמצא בו את המאהב הנפלא ביותר, הנדיב ביותר, המשעשע והחם ביותר. כל עוד היא איננה מנסה להלביש עליו את עצמה או את בעיותיה. אחרת הוא נסוג ונעלם והיא מגלה שידה ריקה".

ניר לא הבין את משמעות הדברים של אמו. גיל 25 הוא גיל שבו האגואיזם פורח כצמח גרניום יפהפה. הוא לא הבין את משמעות היות מחוייב. לקבל אחריות. גבר בן 25 לא בדיוק בשל לקבל אחריות. אבל אוהד הפך את חוסר האחריות כמעט למעשה אמנות. היה לו כשרון נדיר לקשור קשרים עם נשים, להקסים אותן, ואחר־כך לנתק עצמו, כרגע שבו הן תובעות אחריות.

גליה שהתבוננה בו בבשלות של אשה, ראתה את כל הסכנות והיסורים שצופן צעיר יפה תואר זה לגבי המין הנשי. לניר אמרה בידיעה שאפילו בנה לא יבין, "הוא עוד ילד החבר שלך. וכמו ילד הוא אוסף סביבו אתכל הצעצועים. שיהיו רק שלו. הוא יתחיל להתבגר ביום בו ילמד לתת צעצוע אחד. ביום בו ילמד לקבל אחריות על הצעצועים".

מכל ידידותיו של אוהד היתה יפה אחת שלא העזה אפילו להתקרב אליו. כבדת גוף, פנים תפוחים. שפתיים הנושאות עלבון התבוסה. עיניים מושפלות בכאב של אשה בלתי רצויה. אפילו כשרונותיה כסטודנטית למשפטים לא קידמו אותה כדי להיות "אחת מהחבר'ה" ותמיד נשאה על כתפיה השחוחות את תו הכשלון של הבלתי רצויה.

לא חלמה אפילו להיכנס לתחרות. אוהד הוא אליל שאפשר לחשוב עליו, לחלום עליו, אבל לא לגעת בחלום.

מתחת למצחה, כמו פרינגח היתה מתבוננת בנערות שאפפו את אוהד בצחוק, בקלות הדעת שלו בפראות האכזרית בה תקף נערה שניסתה לחדור לתחום פרטיותו. אף אחת מידידותיו לא הכירה אותו טוב יותר מיפה. למרות שמעולם לא שם אליה לב. למרה לקרוא את אוהד בסבלנות. לדעת כי הרמת הגבות שלו פירושה שהוא פתוח לכל מעשה משובה. צל של קוצר רוח בשפתיים מבשר: "זה הגבול". תנועת יד מתנשאת ככנף ציפור פירושה "עכשיו אני מוכן לכל הטירופים" ואילו יד ימין מאוגרפת פירושה "התרחקי ממני, אל תתקרבי יותר".

לא היתה אשה שהכירה את אוהד היטב כמוה. ולא היתה אשה שהיתה מרוחקת מאוהד כמוה. ואז באה התאונה ופתחה בפניה הזדמנות שלא חלמה אפילו.

סכתו של אוהד אסרה עליו לקנות אופנוע. אחר מרודיו נהרג בתאונת דרכים על גבי הכלי בעל שני הגלגלים מודעת לסכנה הצפונה בו, אסרה. על נכדה האהוב להתקרב לאופנוע. חודש ימים לאחר שנפטרה קנה אוהד את האופנוע שלו. שבוע לאחר מכן התנגש בעץ.

אפילו הפגיעה החמורה לא נגעה בפניו היפות.

הוא נראה כמלאך הרובץ על העננים.

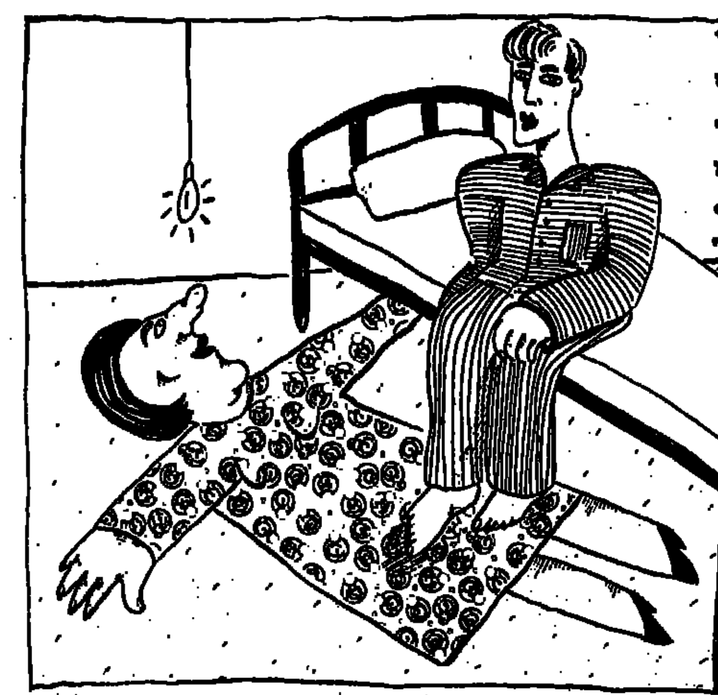
ידידותיו נטשו אותו אחת לאחת. תחילה באו מעטירות עליו רחמים, פרחים ותשומת לב. אבל הוא, בתוך עולם העלפון שהיה שרוי בו שמר על האגואיזם רב החן של גבר המעניק רק את עצמו, אבל לא את נשמתו. הוא העניק להן בדיוק את מה שנתן תמיד: להעריץ את יופיו, להתענג על חינו. אבל עכשיו הן גילו את סוד האגואיזם שלו, המוטל חשוף לע הסדינים הלבנים.

"כשאתה לא זורע קשה לך לצפות שאחר־כך יצמחו לך יבולים" היה אורי נוהג לומר לניר. הוא התכוון ללימודים אבל ניר הבין כי גם במערכת יחסים אנושית הדברים נכונים. אוהד לא נתן דבר לידידותיו. הוא שמר על האני שלו מכופתר ובטוח. הגן על עצמו. לא רצה להתחייב. עכשיו תפסו ידידותיו את עומק המשמעות של גבר שאיננו מתחייב. כל עוד יכול היה להעניק להן צחוק ואהבה יכלו לשאת גם את הריחוק המגן עליו אבל השכיבה הקפואה היתה תיזכורת לריחוק שנהג בהן כאשר היה במלוא חושיו.

האשה היחידה ששמרה לו אמונים היתה יפה. עכשיו הוא כולו שלה. אף אחת לא מתחרה עליו. הוא איננו יכול להתנגד. היא יכולה לפלוש אל עולמו הפרטי המוגן והמסוגר. לרחוץ אותו. לסרק את שערותיו. לנשק לו. בבחינת לא רק מותר, אלא כמחווה אנושית. חבריו של ניר אמרו "תראו כמה היא נאמנה. תראו כמה היא מסורה. כמה היא טובה". ניר חש לא נוח מול המסירות הזו. משהו בעולמו הגברי אמר לו שזה לא בסדר. וכאשר גליה באה לבקר את אוהד במיטתו, והיתה ערה לטיפול החם המנשק והדואג של יפה, אמרה לניר כשיצאו מבית החולים שעכשיו היא נוקמת בו. "כל מה שהיא עושה זוהי נקמה. היא יכולה להרשות לעצמה. זהו לא מחווה של אהבה אלא שיא האגואיזם של אשה".

אוהד הבריא באורח פלא. אמרו שמסירותה של יפה הצילה את חייו. הציניקנים גיחכו: הוא הבריא למרות הטיפול שלה. כלומר, הוא נחפז כל כך להיפטר ממגעה עד שלא היתה לו ברירה אלא לקום על רגליו.

מהרגע שפקח את עיניו נרתעה יפה וחזרה אל בין הצללים. כאילו יש איזון בין הדרך שבה חזר לעצמו, והנתיב בו נמוגה והלכה. כשהבריא ויכול היה לצאת חזרה לביתו חזרו אליו ידידותיו. יפה לא היתה ביניהן.



אסטרולוגיה

במדור זה עונה האסטרולוגית רות אלי למיקבץ (המועלה בגורל) שאלות אישיות של קוראי "סופשבוע" בתחומים שונים. קוראים מעוניינים מוזמנים לשלוח שאלות (מודפסות או בכתב־יד ברור) לכתובת: רות אלי, מערכת "סופשבוע", "מעריב", ת.ד. 20010 תל־אביב, מיקוד 61200. לשאלות יש לצרף את תאריך הלידה המדוייק של השואל/ת: שנה, יום ושעה, וכן את מקום הלידה. ילידי חו"ל מתבקשים לשלוח את שם העיר בנוסף לשם ארץ הלידה. ללא נתון נוסף זה, אין כל אפשרות להציב להם מפה.

בין הפונים תיערך הגרלה, ומדי פעם יתפרסמו המכתבים שעלו בגורל בצירוף תשובת האסטרולוגית. המערכת תכבד בקשות קוראים שלא לפרסם שמות ופרטים מזהים אחרים.

ובקשה מיוחדת מרות אלי: פונים רבים מעוניינים לקבל מכתבי תשובה אישיים לביתם. דבר זה הוא, לצערי, בלתי אפשרי. לכן, מי שאינו מוכן לקבל את התשובה מעל דפי העיתון, מתבקש לא להפנות שאלות למדור.

לא "קורבן של הגורל"

כל חיי נטועה בי ההרגשה שהגורל שולט בי – לא אני בו. כל דבר שאני מתכננת לבצע – משתבש בסופו של דבר, למרות שני עושה הכל ופועלת במלוא המרץ כדי לקיימו. נסיבות חיצוניות שאינן תלויות בי לחלוטין מעכבות ברגע האחרון את ביצוע המעשה. כך קורה בנישואין, בעבודה, בנסיעות ועוד כהנה וכהנה.
יש עצה?

ש.ח.
(השם, הכתובת, תאריך ושעת הלידה של הקוראה שמורים במערכת)

בניגוד לתחושתך, אין בהורוסקופ שלך שום רמז להיותך "קורבן של גורל אכזר". ההפך הוא הנכון. יש לך מפה טובה וחזקה, ספוגת ערכים ומוסר, יוזמה ואחריות, ואפילו מידה של מזל שיעמוד לצידך – אם רק תאפשרי לו.

גרמה לי שבעייתך היא שאינך נותנת צ'אנס למזל. את כה חוקה, כל־כך שואפת לשלמות, כה עסוקה בתכנון ובשמירה של ענייניך שלא ישתבשו, שיתנהלו בדיוק בדפוסים שקבעת להם – עד שאת מחמיצה את ה"צ'ופארים" שהחיים עשויים להעניק לך. נדמה לך אם תרפי מהשליטה, אפילו לרגע אחד – הכל יתמוטט סביבך. טעות בידך! לחיים הגיון ודינמיקה משלהם. הם טובים למי ש"זורם" איתם בטבעיות ובספונטניות ומתנכלים למי שמנסה להשתלט עליהם ולכפות עליהם את הגיונו הפרטי.

הרפי מעט את הרסן. הורידי את רמת ההשתדלות שלך. הפחיתי ציפיות. וותרי מעט על שליטה – ובמקומה טפחי את החוויה. מיפגש עם גבר, לדוגמה, אינו חייב להתפתח לנישואין או לקשר רגשי עמוק. הוא יכול להיות סתם חוויה מהנה, בין אם יהיה לו המשך ובין אם לאו. אם כזו תהיה גישתך – יגבר הסיכוי, בעיתוי הנכון (שאינו נתון לשליטתך), לקשר זה או אחר להבשיל ולהתפתח באופן טבעי וספונטני.

הוא הדין לגבי שאר התחומים בחייך. האינטנסיוויות הרגשית והמעשית שלך דוחים את הקץ במקום לקרבו. הרשי לעצמך להיסחף מדי פעם, להרפות שליטה, ליהנות מההרפתקה של לחוות את הבלתי־צפוי. גם באותם מקרים בהם נסיבות אובייקטיביות פועלות נגדך (ולכולנו יש תקופות כאלה) – אל תראי עצמך כקורבן רדוף גורל, שכן גישה כזו עלולה ליצור פסימיות ומרירות וכאב פנימי... וכידוע, גם הגוף עלול להגיב באופן שלילי על תחושות רגשיות קשות.

במשך השנה האחרונה את נמצאת במצב "נזיל", הרה שינויים ותהפוכות. במצב זה יש לצפות לבלתי־צפוי. לכן לא אוכל לומר לך בבטחון אם תסעי או לא תסעי השנה לחו"ל. עליך לקבל תקופה זו כהזדמנות להתחדשות עתידית, גם אם העכשיו רווי מתחים ואכזבות. זכרי: כל אימת שאת חשה שנסיבות החיים עומדות לבגוד בך – המרי שליטה בקבלה, וברוב המקרים – דברים יסתדרו לטובתך.

הבנה בבני אדם

אני אלמן, ללא ילדים. למרות כל מאמצי, לא הצלחתי להנשא בשנית והדבר מציק לי מאוד. גם משכורתי קטנה ואינני מבוסס די הצורך. האם אנשא אי פעם, האם עלי לעשות הסבה מקצועית?

ס.ש.
(השם, הכתובת, תאריך ושעת הלידה של הקורא שמורים במערכת)

הסבה מקצועית אינה דבר פשוט בשלב זה של חייך. אני מציעה לך כיוון שונה ומעניין: לקחת קורסים ברפואה אלטרנטיווית (ריפוי בלחיצות, צמחי מרפא) או בתחום יעוצי כלשהוא (אסטרולוגיה, גר וכרומה). יש לך הבנה טבעית עמוקה בבני אדם וכשרון פסיכולוגי מצויין. אם תצליח לרכוש מיומנות באחד התחומים האלה תוכל להקדיש את שעות הפנאי לעיסוק החדש, וזה יעזור לך להגדיל את משכורתך, להעניק לך בטחון ולשנות את כל חייך. אז גם לא תהיה כל מניעה שתתחתן ותבנה לך חיים טובים יותר.
בהצלחה.

בין עקרב למאזניים

אני יליד מזל עקרב, אבל רוב האיפיונים של בני עקרב אותם קראתי אינם מתאימים לי. אני אלמן. ברצוני למצוא לי בת זוג חדשה, ונתקלתי במספר מקרים בהם הגברת, אחרי הפגישה הראשונה, מסרבת להמשיך, היות שהיא משוכנעת שמזלותינו לא מתאימים. הייתי מבקש ממך לפזר את ספקותי בקשר לאסטרולוגיה.

ט.ר.
(השם, הכתובת, תאריך ושעת הלידה של הקורא שמורים במערכת)

אתה אכן עקרב מאוד לא טיפוסי, שכן מול שני כוכבים בלבד המצטנעים במזל עקרב במפת לידתך – ניצבת סוללה בת חמישה כוכבים במזל מאזניים. אי לכך, תכונות המאזניים מאפיינות אותך הרבה יותר מאשר תכונות העקרב.

כמו כל מאזניים טוב אתה מאוהב באהבה, נמשך לרומנטיקה, אוהב אסטטיקה וזקוק לבת זוג כאוויר לנשימה. מהעקרב ירשת את הקיצוניות והאינטנסיוויות הרגשית. עצתי לך – לא להצטער על אשה הזונחת אותך בשל מזל לידתך. אשה כזאת אינה ראויה שיקחו אותה ברצינות. יחד עם זאת, כדאי לשנות מעט את התנהגותך במחיצת הגברות המוצאות חן בעיניך: הכנס מימד של קלילות והומור למפגשים. אפשר להן לדבר ולהתבטא, אל תפרוש לפניהן מיד את רגשותיך, צפיותיך וכוונותיך. השאר להן מרחב נשימה, חשיבה ומחיה. תן להן הזדמנות לפתח רצון להיות במחיצתך, בדרכן ובקצב שלהם.

אם תפעיל את הרגישות העקרבית שלך, לא תהיה לאף אחת סיבה להרתע מהקיצוניות והאינטנסיביות של העקרב.

רות אלי

תחזית לשבוע שבין 7 ל־13 באוקטובר

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
תצרכו להקדיש עכשיו מחשבה נוספת לנושא נסיעות וטיולים. כדאי לפנות זמן למנוחה, להגיגים ולמילוי המצברים. בימים אלה אתם נוטים לדאגנות יתרה. אין זה זמן טוב להישמע לעצות של אחרים.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
חיי החברה תופסים מאוד בימים אלה, וגם עיסוקים תרבותיים יתפסו חלק ניכר מזמנכם. אין לתתייחס ברצינות יתרה להצעה עסקית שתקבלו השבוע. בתחום הרומנטי צפויים עכשיו רגעים נעימים.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
בימים אלה תוכלו להשיג התקדמות חשובה בתחום הקריירה, אך אל תנסו את מזלכם יותר מדי ואל תניחו להצלחה לסחרר את ראשכם. מוטב לשמור עכשיו על פרופיל נמוך. הקדישו תשומת לב לבית ולמשפחה.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
עצה שתקבלו השבוע בענייני עסקים לא תועיל לכם דבות. זה זמן טוב לביקורים אצל חברים וידידים, אך הקפידו לסיים קודם לכן את המטלות שלכם בעבודה. רסנו נטיה להסתגר בתוך עצמכם.

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
בימים אלה ייתכן שתתחילו לעסוק בפרוייקט הומניטארי כלשהו. במישור החברתי צפויים בילויים רבים, אך כדאי להישמר מביזבוזים ולרסן את השימוש בכרטיס אשראי. בתחום העסקי כדאי לפעול במתינות.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
הקפידו למלא עכשיו הבטחות, אחרת עלול להיווצר קרע עם אנשים היקרים לכם. ענייני שותפויות ופעילויות בצוותא מודגשים השבוע. קיטורים ותלונות בעניין הקשור בקריירה לא יעוררו את אהדת הסובבים אתכם.

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
המתכננים נסיעה עלולים להיתקל חשבוע בעיכובים. בתחום העבודה עלולים להיות קשיים בריכוז, ושינוי בתכניות יעכיר את מצב הרוח. שימרו על כוחותיכם והקפידו לנוח היטב ולאכול בצורה מסודרת.

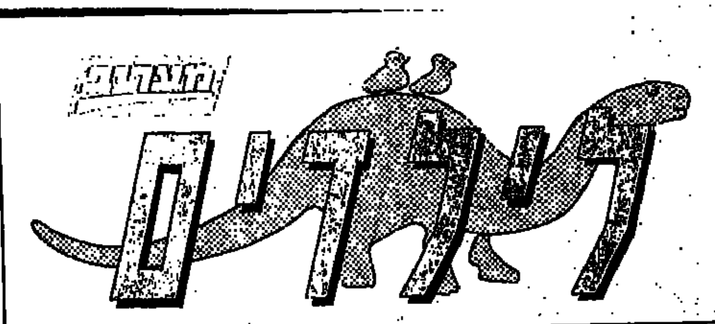
שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
כדאי לעשות עכשיו תכניות לביקור חברים המתגוררים במקום רחוק, כדי לחדק את הקשרים שהתרופפו. שימו השבוע דגש על שותפויות והקדישו תשומת לב יתרה לבן הזוג. יהיה עליכם להיזהר שלא לאבד חפץ חשוב.

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
אתם נוטים עכשיו לרברבנות מופרזת, וייתכן שכדאי למתן נטיה זאת, כדי לא לעורר קנאה. זה זמן טוב לעריכת שינויים בבית, אך היזהרו מפני הוצאות מיותרות. הקפידו למלא הבטחה שניתנה לבן משפחה.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
לא כל מה שתשמעו השבוע יהיה נכון, ומוטב להתייחס לדברים בספקנות. אך התקשורת עם ידידים קרובים מצויינת עכשיו. זה זמן טוב לניצול הכשרון היצירתי. לא כדאי להתעמק בבעיות הקשורות בעבודה.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
אין צורך לנסות להרשים את הסובבים אתכם באמצעות ביזבוזים ראוותניים: אך זה זמן מצויין לקניות לבית, ובמקום העבודה אתם מתברכים עכשיו בהשראה רבה. מישהו קרוב עלול לשכוח למלא הבטחה.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
הישמרו מפני התרחבות־יתר במישור העסקי: ייתכן שאתם נוטלים על עצמכם יותר מכפי יכולתכם. לעומת זאת, תוכלו בימים אלה להביע את הרעיונות שלכם ולשכנע את הסובבים. גם התחום היצירתי מודגש עכשיו.



7 באוקטובר 1988 כ"ו בחשון תשמ"ט גליון 356
עריכה בת דורה בר עריכה גראפית חוה שילם

גם אני הייתי ילדה

גאולה כהן

חברת הכנסת גאולה כהן, מטעם סיעת "התחיה", בלתה את ימי ילדותה על חוף ימה של תל-אביב. "אהבתי לבנות ארמונות חול", היא מספרת, "וכל פעם הייתי נעצבת מחדש כאשר גליתי כי ארמוני נשטף בגלי הים. על חוף הים התנהלו באותם ימים ארחות גמלים בדרכן ליפו. שחקתי רבות עם ילדיו של בעל עדר הגמלים הערבי. גם בינם היו לי ידידים ערבים, עמם שחקתי 'קלאס', 'מחבואים', כל פעם שבאתי לבקר בחנותו של סבי, סוחר הבדים. באותם זמנים לא היו יחסים בעיתיים כבימינו בין ערבים ליהודים ולא היה צרך במפגשים חברתיים יזומים בין ילדי הערבים והיהודים כמו היום. צעצועים לא היו לי, ורב המשחקים היו פרי דמיוני. רק ביום ההולדת קויתי לקבל מתנה של ממש. חכיתי בקצר רוח, ולבסוף שאלתי את אמי. וכך ענתה לי אמא: 'ליום ההולדת אני מביאה לך את שאני יולדת, זהי מתנה לכל החיים' עשר מתנות כאלו סבבו בבית... אשר יצרו המולה, שמחה וחמימות. בזמנו התאכזבתי מאד לשמע הבשורה, אך כשהתבגרתי הערכתי את חכמתה של אמא. בגיל 10 הצטרפתי לתנועת 'בית"ר', לשכבת הצעירים – 'הגוזלים', בתקוה לעבר לבוגרים – 'הנשרים'. לא הייתי מודעת למסרים האידיאולוגיים (הפוליטיים). אך שירי התנועה, אותם כתב זאב ז'בוטינסקי, שבו את לבי.



גאולה כהן

הרגשתי גאה ללבש את מדי התנועה ולהרגיש שאני משתיכת מעתה לצבא היהודי שבדרך. כמו שהיום, כך גם אז, הייתי ילדה מרדנית, חסרת מנוחה, לא ממשמעת או מכבדת. זה היה מאמץ גדול בשבילי לעמד יחד עם כלם בשורה הישרה ולקבל פקודות ממדריכי הנער בית"ר.

"מפקד קן בית"ר, בו נאבק היום בית ז'בוטינסקי, ברחוב המלך ג'ורג' בתל-אביב, שכן קן השומר הצעיר. בינינו לבינם התנהלו 'מלחמות היהודים'. הרבה מריבות התנהלו בצמרות עצי הג'ומז, שנטעו בחוף, ונצבים שם עד עצם היום. בצמרות העצים נהלנו וכוחים פוליטיים או צרחנו שירים צעקניים וסיסמאות איש לעמת רעהו. היתה בינינו תחרות סמויה מי יקטף ראשון את פרות העץ (מעין תאנה). אך לבסוף, כשהתעיפנו מהמלחמות, התישבנו יחדיו למטה ושרנו שירי ארץ-ישראל ידועים.

"אם היו מעבירים את הוכוחים מאולם המליאה של הכנסת לצמרות עצי הג'ומז, כמו אז, היה המצב נראה טוב יותר...

"המעבר לתנועת המחתרת אצ"ל היה טבעי בשבילי. למראה חיל בריטי התעוררה מקרבי המחשבה – או אני או הוא בארץ ישראל.

"גבורי ילדותי היו שרה, גבורת ניל"י. שרה אהרונסון שלחמה עם חבריה למחתרת לסלוק התרכים, תוך אמונה שהבריטים שיבואו אחריהם יסיעו להקמת מדינה יהודית. גם לאחר שנתפסה על ידי התרכים, ענתה קשות ומול עיניה ענו באכזריות אף את אביה, כדי שתגלה ותספר את סודות הארגון, היא נצרה את לשונה, וכאשר לא יכלה עוד לסבל העדיפה ליטול את נפשה מאשר לבגד. אחותה רבקה, שנפטרה לפני מספר שנים, הגנה לספר לי על אצילותה של אחותה שרה. למרות הסבל שלא יתאר, שעבר עליה והענויים שהתישו את כחה היתה שרה צועקת וקוראת, בראש מורם בנסיכה, כאשר התרכים החזירוה לבית אביה בסוף כל יום ענויים אכזריים. האמץ הרוחני שלה הוא התגלמות הגבורה היהודית.

"גבור ילדותי הוא אבשלום פינברג, אף הוא חבר ניל"י, וגם חבר של שרה. הוא הוה לי את דמות הגבר האמתי, הוהר על סוסתו האצילה בין המושבות זכרון-יעקב וראשון-לציון. לא שונא את הערבים בני המקום, ידידותי, שוחר שלום ומשורר.

"על הבקורים בבית ניל"י בזכרון-יעקב אני ממליצה לכל הילדים. בתור ילדה הקסמתי מהאוירה והספורים האופפים בית זה.

"המקצעות האהובים עלי היו חבור וספרות. היה לי נהג להמשיך לכתב בעצמי את חעלילה בספרים שסימתי לקרא ואת ספורי התנ"ך שלמדתי בכתה. קראתי המון ואהבתי לדקלם ולשחק. אך יותר מכל רציתי להיות סופרת כשאגדל. חלומי היה שכל הספריות יתמלאו ספרים שאני כתבתי. הייתי ילדה חצפנית ורודפת צדק, יכלתי להתערב במריבות לא-לי ולנקט עמדה ברגע שראיתי כי נעשה עול לאדם. לקחה אותי התחושה שצריך לתקן את העולם".

דניאל סטוקלין

הבן מתנהג לפי חנוך האב

(כורדיסטאן)

מדי חדש בחדשו היה השלטון נוהג לעבר ברחובות העיר. פעם אחת, כשעבר השלטון, עמד איש מבגר ולא השתחוה לו. צוה השלטון על אנשיו לתפס את האיש ולהוציאו להורג למחרת היום.

המשיכו השלטון ואנשיו בדרכם וראו ילד קטן משתחוה. מצא הדבר חן בעיני השלטון, קרא אליו את הילד ואמר:

"מחר, תבוא אלי ותקבל ממני מתנה יפה".

רץ הילד בשמחה הביתה וספר לאמו את הדבר. אמו לא שמחה אתו, אלא בכתה. שאל אותה הילד:

"אמא, למה את בוכה?" אמרה לו:

"אתה שמח שנותנים לך מתנה ואני עצובה, כי מחר מוציאים את אביך להורג מפני שלא הצדיע לשלטון".

אמר הילד: "אני מזמן מחר אל השלטון, אלך אליו עכשו ואציל את חיי אבי".

בא הילד אל חצר השלטון ובקש להתקבל לפניו. הלכו והודיעו לשלטון: "הנה הילד שאמרת לו לבוא מחר לקבל מתנה, בא עכשו". אמר להם: "הכניסו אותו אלי".

עמד הילד לפני השלטון, השתחוה לפניו ושאל: "מדוע אתה נותן לי מתנה ואת אבי אתה מוציא להורג? האיש שצוית להוציא מחר להורג הוא אבי".

הפתע השלטון והשיב לילד: "אביך לא הצדיע לי ואתה הצדעת לפני".

ענה הילד:

"אדוני השלטון, אבי הוא שחנך אותי כדי שאצדיע לך, ואלו סבי לא למד את אבי להצדיע לפניך".

אמר השלטון: "חכם אתה ממני, בני, קח את אביך ולכו לשלום לביתכם".

עבד שלמה אגס





כף להתכתב

עינת פורסן בת 12.5 מעוניינת להתכתב עם בנות ובנים בני גילה. תחביבים: ירדנה ארזי, שחיה, קריאה.
כתובת: כפר חסידים. מיקוד: 20400 ת.ד. 5139.
רועי סבן מושב מי-עמי ד.נ. מנשה. בן 10. אוהב כף, ים ומסיבות.
עדי שלים. מושב מי עמי – להתכתב עם מי שאוהבים חיים משוגעים.
מיטל מרום מושב מי-עמי – עם בנים ובנות ששונאים מורים ומתים על חופשים.
שירי מעוז. דוד אליעזר 5 גבעת שמואל 51905 בת 12. תחביב: דיסקו, מסיבות וכף חיים.
דקלה קליין 12 – תחביבים: חיות, מסיבות, מדוזה, ירדנה ארזי, ריטה, אדם, טיפאני, קריאה טלויזיה וכף. רח' הקיבוצים 5 קרית-חיים. מיקוד: 26256.
רונן שמריקמן ת.ד. 460 נבטחים. מיקוד: 53103. תחביבים: שחמט, כדורגל.
עירית סימן רחוב אלנקוה ת.ד. 16 מיקוד: 80200. נתיבות. עם בנות בנות 13 בלבד. לכתוב על מה שבא לכם בראש.
דיקלה גלעד מושב גני טל. גוש קטיף ד.נ. חוף עזה. מיקוד: 79792, בת 12.
דיקלה בן לולו בת 10.
בית שאן בוה ביתן 104.
צחי נחום, 10. תחביבים: ספורט, קריאה, טלוויזיה, ציור ובילויים. חוות אהרונסון. ת.ד 4. עתלית. 30350.
אורית טל. רחוב משרניחובסקי 10/11 לוד. מיקוד: 71232.
קרן אמית. קיבוץ כפר-מכבי מיקוד 30300 תחביבים: בלט, קרמיקה, ים, ריקודי עם.
עדי מרעלין רחוב הדקל 4/5 כרמיאל. 20100. להתכתב עם בני 8-9. אופניים; פסנתר, דיסקו.

לכל מי שמעוניין לשלוח את כתובתו אלינו מתבקש לכתוב על גבי גלויה בלבד. ולשלוח לפי הכתובת: "מעריב לילדים" קרליבך 2 תל-אביב למדור "כף להתכתב"



מה הולך

ספן נועז

השייט הישראלי קלייב שלטר מכפר סבא, חצה את האוקינוס במפרשית וייצג לראשונה את ישראל באחת מתחרויות הקשות והנועזות המתקיימת אחת לארבע שנים.

קלייב, בן ת"38, חצה את האוקינוס בשלושה וחצי שבועות. הוא סיפר כי חוויותיו היו מרתקות ומיוחדות, אך לא חסרו בהן רגעי חרדה, תוך מאבק עז בפגעי הטבע וקשיים של בדידות. הרגע הקשה ביותר היה כאשר הבחין קלייב בלהקת לוויתנים שעקבה אחרי ספינתו. זה היה אחרי שנודע לו על מפרשית אחרת שהותקפה על-ידי לוויתנים.

בתחרות זו צריכים השייטים לחצות את האוקיינוס האטלנטי לבד, כלומר שייט אחד במיפרשית. היא מתקיימת כל 4 שנים והשתתפו בה הפעם 120 מפרשיות מ-14 מדינות בעולם.

קלייב שלטר, שעלה לישראל מאנגליה, משמש קצין ראשון בצ"ים. הוא התכונן חודשים ארוכים לשייט.

טרם צאתו הוענקו לו דגל העיר כפר סבא, אותו הציב על המפרשית, ומזוזה אטומת למים.

בשלושת השבועות בהם שייט כתב יומן ותיאר את חוויותיו.

מ-96 ספינות שיצאו לדרך מאנגליה הגיעו רק 72 לסיום באמריקה. ראשון המגיעים לסיום התחרות עשה את הדרך בעשרה ימים.

רחל שי

ילדים בדואים בדרכם.

בדואים מודרניים

חלפו הזמנים שבהם היו הבדואים בארצנו נודדים. כיום יושבים הבדואים במקומות קבע, בעקר בדרום ארצנו. האהלים פינו מקומם ברב המקרים לבתי אבן או צריפים והילדים הבדואים זוכים למסגרות למודים קבועות ובכל האוניברסיטאות בארצנו לומדים גם סטודנטים בדואים ויש גם בדואי אחד שהוא רופא בישראל. רהט אשר בנגב עיר בדואית, שעשתה בימים אלה צעד נוסף בדרך להעשרה תרבותית: כל תלמיד, מגן חובה ועד כתה י"ב, יהנה ממופעי תרבות ואמנות במסגרת "אמנות לעם", מוסד המכר לכלנו מעצם היותו המקשר בין בתי הספר שלנו לארועי התרבות.

כתבה וצילמה: בלהה דבורי

עתידנות

והרי תחזית מזג האויר לעוד חדש

"מזג האויר בטיול שיערך בדיוק בעוד שלשה שבועות יהיה כדלקמן" – יקרא המורה לתלמידיו את תחזית מזג האויר שהשיג מהמרכז המטאורולוגי (מרכז לחזוי מזג האויר). "בין השעה שמנה בבקר לאחת עשרה בבקר יהיה קריר ומעט חלקית. מאחת עשרה ועד שלש אחר הצהרים יהיה חמים ובהיר, משלש ועד חמש ירדו הטמפרטורות בקצב מהיר ויעשה מעונן ובין חמש לשש ירד גשם קל".

במשך ימינו אנו, ללא ספק, תחזית מזג אויר מדהימה. כיום אנו מסגלים לחזות את מזג האויר לכל היותר לעוד שלשה או ארבעה ימים. אולם בעתיד, תוך עשרים השנים הבאות, נתן יהיה לחזות מה צפוי לנו מבחינת מזג האויר אפלו חדש שלם מראש ובאפן מדיק הרבה יותר מאשר מקבל בימינו. החזוי יהיה כה מדיק עד שנוכל לדעת לא רק מה יתרחש באפן כללי ביום מסים, אלא אף בכל שעה ושעה משעות אותו יום. חזוי מפלא זה יתאפשר הודות לעשרות רבות של לויני חזוי מזג אויר, שיקיפו כל העת את כדור הארץ. לוינים אלה יהיו מצידים במכשירים משכללים – מצלמות שיצלמו במפרט את תמונת המצב באזורים שונים על כדור הארץ, מכשירים שימדדו את הטמפרטורות של אותם אזורים ועוד ועוד. הנתונים שיקלטו הלוינים יעברו אל מחשבים משכללים ובעלי מהירות עבוד נתונים גבוהה ביותר. המחשבים יעבדו את הנתונים ויעניקו לנו תמונת מצב מפרטת ומדיקת של מזג האויר לכמה שבועות מראש.

תחזית ארכת טוח זאת תוכל לשמש אותנו לא רק לתכנון טיולים וזמן רב מראש, אלא אף לקביעת מועדי ארועים שונים שנרצה לחגוג אותם תחת כפת השמים (חתונות, בני מצוות וכו'), וכן לתכנון חפשות שנרצה לערכן במזג אויר הרצוי לנו.

מזג אויר נעים לכלנו.

יורם אורעד

משתעשעים

בתאבון: מאכלים במשפטים

(בתוך כל אחד מהמשפטים הבאים נתן למצא מאכל כלשהו)

1. המסעדה סואת ומצאת בשרון.
2. מר קדר נגש לשלחן הסמוך.
3. אור וסר מתוך המסעדה.
4. אבי צהל משמחה כשהגיע המלצר.
5. הכפית היתה מנחת מתחת לצלחת.
6. אבי לחם על זכותו לקבל קנקן מים.
7. איש גבה שחום וסמכותי בקש מהילדים להתנהג כנמוס.

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס

ישר וגם הפוך

הרי לפניכם הגדרות למלים שנתן לקרא אותן גם מימין לשמאל – ישר, וגם משמאל לימין – הפוך.

1. ישר – משב אויר, הפוך – נקב.
2. ישר – עליו כותבים בגיר, הפוך – נמצא לרב על שפת הים.
3. ישר – לוח עץ, הפוך – צפצף.
4. ישר – עובד על אניה, הפוך – עיר של טפשים.
5. ישר – מלחמה, הפוך – "אחי הרעם".
6. ישר – פתח רחב, הפוך – שאון, המולה.
7. ישר – גמל, הפוך – שאין בו כלום.
8. ישר – צבע, הפוך – כלי נגינה.

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס

פתרונות נא לשלוח ל"מעריב לילדים" ת.ד 20044 ת"א

מימי

הזוכים בהגרלת ילדים מיום: 2.9.88
שש בש: אתרון יפה רחוב הר ציון ראשון לציון 75238 זכתה במחשב כיס
תשבץ הלוח: נטע בן סימון רחוב קהילת פראג 5 ת"א 49388 זכתה במחשב כיס

הרפתקאות מלפפון פרק 10 כתב וצייר אורי פינק

